

ഫി ജഇ^൧, ഉററ:, സി യററത്ത^൧

രചന:

മെശഖ് അബ്ദുൽഅസീസ്ബിൻ
അബ്ദില്ലാ ബിൻ ഷഹേസ്
(സമുദദി അറബ്യയിലെ)

വിവരണനം:

ദി. മക. മുഹ്യിദിൻ ഉദദി
(തിരൂരങ്ങാടി)

Published In 2000

ഫിജി, ഉറുഗ്വേ, സിയറാത്ത

രചന:

**കേരള അബ്ദുൽഅസീസ് ബീൻ
അബ്ദിപ്പാ ബീൻ ഷാസ**

(സമൂഹ അഭിപ്രായത്തിൽ)

കേരളാഭിപ്രായം-ഗവേഷണ-പ്രബോധന വിഭാഗം, ചെന്നൈ

വിവരണം:

ജി. കെ. മുഹമ്മദ് റിഷ്വിദ് ഉദാഹരി
(തിരുവനന്തപുരം)

സംസ്ഥാന വിതരണത്തിനുള്ളത്

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلاة
والسلام على عبده ورسوله محمد وعلى آله وصحبه
أجمعين . أما بعد :

ഹജ്ജിന്റെ ശ്രേഷ്ഠതയും മര്യാദകളും ഹജ്ജ്യാത്ര ഉദ്ദേശിച്ചവർ അത്യാവശ്യം അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളും ഹജ്ജ്, ഉറുദു, സിയാറത്ത് എന്നിവയെ സംബന്ധിക്കുന്ന സുപ്രധാനമായ പല പ്രശ്നങ്ങളും സംക്ഷിപ്തമായും വ്യക്തമായും വിവരിക്കുന്ന ഒരു ചെറു ഗ്രന്ഥമത്രെ ഇത്. അല്ലാഹുവിന്റെ കീതാബും അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലിന്റെ സുന്നത്തും അടിസ്ഥാനമാക്കിത്തന്നെയാവണം ഈ ഗ്രന്ഥമെന്നു ഞാൻ വളരെയധികം നിഷ്ഠഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്.

മുസ്ലീംകളോടുള്ള ഗുണകാക്ഷിയായും താഴെപറയുന്ന ഖുർആൻ വാക്യങ്ങളുടെയും നബി വചനത്തിന്റെയും സാക്ഷാത്കരണമായുമാണ് ഞാനീ ഗ്രന്ഥം രചിച്ചിട്ടുള്ളത്.

അല്ലാഹു പറഞ്ഞു:

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ،
(الذاريات ٥٥)

“നീ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുക. ഉദ്ബോധനം സത്യ വിശ്വാസികൾക്ക് പ്രയോജനപ്പെടും.”

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَسُبِّهِمْ
لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ (العمران ١٨٧)

വേദഗ്രന്ഥം നൽകപ്പെട്ടവർ അതു ജനങ്ങൾക്ക് വിവരിച്ചുകൊടുക്കണമെന്നും, മറച്ചുവെക്കരുതെന്നും അല്ലാഹു അവരോടു കരാർ വാങ്ങിയിട്ടുള്ളതാണിതുകുക.”

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ﴾ (المائدة: ٢)

“പുണ്യകർമ്മങ്ങളിലും ഭയഭക്തിയിലും നിങ്ങളുന്മേലും സഹായിക്കുക.”

നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞതായി സഹീഹായ ഹദീസിൽ ഇങ്ങനെ വന്നിരിക്കുന്നു. “മതം എന്നത് കൂറുപലത്താണ്.” മുമ്പ്തന്നെ നബി (സ.അ.) ഇതാവർത്തിച്ചു. അപ്പോൾ ഒരാളുന്മേലായി “ആരോടു അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലേ?” അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു: “അല്ലാഹുവിനോടു, അവന്റെ കിതാബിനോടു, അവന്റെ റസൂലിനോടു, മുസ്ലിംകളിലെ നേതാക്കളോടും അവരിലെ പൊതുജനത്തോടും.”

ഇദ്ദേഹം: (റ) നബി (സ.അ.) യെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ടിപ്രകാരം പറഞ്ഞതായി ഇമാം ത്വബ്രാനി ഇങ്ങനെ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു: മുസ്ലിംകളുടെ കാര്യത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കാത്തവർ അവരിൽ പെട്ടവരല്ല. രാവിലെയും വൈകുന്നേരവും അല്ലാഹുവിനോടും, അവന്റെ കിതാബിനോടും, അവന്റെ റസൂലിനോടും, അവന്റെ

ഇമാമിനോടും മുസ്ലിം പൊതുജനത്തോടും കൂറുപുലർത്താത്തവൻ അവരിൽ പെട്ടവനല്ല.”

ഈ ഗ്രന്ഥം എനിക്കും മുസ്ലിംകൾക്കും പ്രയോജനപ്പെട്ടാൽ എന്നും, ഇതിനുവേണ്ടിയുള്ള ശ്രമം അല്ലാഹുവിന്റെ സാതുപ്പിക്കും, അനുഗ്രഹിത സ്വർഗ്ഗങ്ങളിലായിക്കൊണ്ട് അവകൾ വിജയിക്കാനും കാരണമായിത്തീരട്ടെ എന്നും ഞാൻ അല്ലാഹുവോടു് തേടുന്നു.

إِنَّهُ سَمِيعٌ مُّجِيبٌ ۖ وَهُوَ حَسْبُنَا وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

ഹജ്ജും ഉറയും നിർബ്ബന്ധം

സത്യം മനസ്സിലാക്കി അത് പിൻപാറുവാനുള്ള തൌഫീഖ് എനിക്കും നിങ്ങൾക്കും അല്ലാഹു പ്രദാനം ചെയ്യട്ടെ! അല്ലാഹു തന്റെ അടിമകൾക്ക് അവന്റെ ആദരണീയഗുഹത്തിലേക്കുള്ള തീർത്ഥാടനം (ഹജ്ജ്) നിർബന്ധമാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നും അത് ഇസ്ലാമിന്റെ അത്യാഘടകങ്ങളിലൊന്നായിട്ടാണ് നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നും നിങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കണം.

അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَاللّٰهُ عَلٰى النَّاسِ حَاجُّ الْبَيْتِ ۚ مَنْ اسْتِطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ۙ وَمَنْ كَفَرَ ۙ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ
(العمران : 97)

കഴിവുള്ളവർ ഹജ്ജ് ചെയ്യണമെന്നത് ജനങ്ങൾക്ക് അല്ലാഹുവിനോടുള്ള കടപ്പാടാണ്. ആരെങ്കിലും അവിശ്വസിച്ചാൽ, അല്ലാഹു സർവ്വലോകരോടും യാതൊരാളുമുപമില്ലാത്തവനാണ് (എന്നവർ മനസ്സിലാക്കണം).

ഇബ്നു ഉമർ (റ) ൽ നിന്നു് ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണു്.

നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു. "അഞ്ചുകാര്യങ്ങളിന്മേലാണു് ഇസ്ലാം നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറെറാരാധ്യനില്ലെന്നും മുഹമ്മദ് (സ.അ) അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതനാണെന്നും സാക്ഷ്യം വഹിക്കുക, നമസ്കാരം നിലനിർത്തുക, നിർബന്ധദാനം നല്കുക, റമസാൻമാസത്തിൽ നോമ്പു് നോല്പുക, അല്ലാഹുവിന്റെ ആദരണീയ ഗുഹത്തിലേക്കു് തീർത്ഥാടനം (ഹജ്ജ്) ചെയ്യുക".

ഉമറുബ്നുൽ ഖത്താബ് പറഞ്ഞതായി സുന്നൂടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുനനിൽ ഇങ്ങനെ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. "ഈ പട്ടണങ്ങളിലെല്ലാം ആളെ അയച്ചു്, കഴിവുണ്ടായിട്ടും ഹജ്ജ് ചെയ്യാത്തവരായി ആരെങ്കിലും അവിടങ്ങളിലുണ്ടെങ്കിൽ കണ്ടുപിടിച്ചു അവരുടെമേൽ ജിസ്യ: (കുപ്പം) ചുമത്തിയാലോ എന്ന് ഞാനാലോചിച്ചുപോയി. അവരാരും മുസ്ലിംകളല്ല; അവർ മുസ്ലിംകളേയല്ല."

അലി (റ) പറഞ്ഞതായി ഇപ്രകാരം രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. "ഹജ്ജിന്നു് കഴിവുണ്ടായിട്ടും അതുപേക്ഷിച്ചവൻ ജൂതനോ ക്രിസ്ത്യാനിയോ ആയിട്ടു മരിച്ചാൽ അസാംഗത്യമില്ല".

ഹജ്ജ് ഉടനെ ചെയ്യണം

ഇതുവരെ ഹജ്ജ് ചെയ്യാത്തവർക്കു് അതിനുള്ള കഴിവുണ്ടായാൽ ഉടനെ അതു് നിർവ്വഹിക്കൽ നിർബന്ധമാണു്. ഇബ്നു അബ്ബാസ് (റ) ൽനിന്നുദ്ധരിക്കപ്പെട്ട ഒരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാകുന്നു. നബി (സ. അ) പറഞ്ഞു: കഴി

യും വേഗം ഹജ്ജ് ചെയ്യുക. അവിചാരിതമായി തനിക്ക് സംഭവിക്കുമെന്നും നിങ്ങളിൽ ആർക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ. (അഹ്മദ്)

“ജനങ്ങളിൽ കഴിവുള്ളവർ കഅ്ബയെ ഹജ്ജ് ചെയ്യണമെന്നത് അവർക്ക് അല്ലാഹുവോടുള്ള കടപ്പാടാണ്. ആർ അവിശ്വസിച്ചാലും അല്ലാഹു ലോകത്തിലാരെയും ആശ്രയിക്കേണ്ടതില്ലാത്തവനത്രെ” എന്ന ഖുർആൻ വാക്യത്തിന്റെയും, “ജനങ്ങളേ, തീർച്ചയായും അല്ലാഹു നിങ്ങളുടെ മേൽ ഹജ്ജ് നിർബ്ബന്ധമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ നിങ്ങൾ ഹജ്ജ് ചെയ്യുവിൻ” എന്ന മുസ്ലിം (റ) ഉദ്ധരിച്ച നബി വചനത്തിന്റെയും വ്യക്തമായ സൂചനയും കഴിവുള്ളവർ ഉടനെത്തന്നെ ഹജ്ജ് ചെയ്തിരിക്കൽ നിർബ്ബന്ധമാണെന്നും തന്നെയാണ്.

ഉറു നീർബ്ബന്ധമാണെന്നതിനും ധാരാളം ഹദീസുകൾ തെളിവുണ്ട്. ജിബ്റീൽ (അ) നബി (സ: അ) യുടെ അടുത്ത് ഉസ്താം എന്നാലേയ്ക്ക് ഏന്ന് ചോദിച്ചതിന് നബി (സ: അ) നൽകിയ മറുപടി അതിലൊന്നാണ്. നബി (സ: അ) പറഞ്ഞു: അല്ലാഹു അല്ലാതെ മറ്റൊരാൾ ധന്യനല്ലെന്നും മുഹമ്മദ് (സ: അ) അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലാണെന്നും നീ സാക്ഷ്യം വഹിക്കണം. നമസ്കാരം നീല നിർത്തണം, സകാത്തു നൽകണം. ഹജ്ജും ഉറയും ചെയ്യണം. സംയോഗാനന്തരം കളിക്കണം, വുളൂ (وضوء) പൂർണ്ണമായി നിർവ്വഹിക്കണം, നോമ്പ് നോൽക്കണം. ഇതൊക്കെയാണ് ഇസ്ലാം. ഉമുബ്നുൽഖത്താബിൽ നിന്നും ഇബ്നുഖുസൈമ, ഓറഖുത്നി എന്നിവർ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ഹദീസത്രെ ഇത്. ഇതിന്റെ നിവേദക പരമ്പര (സന്ദ്) സ്ഥിരപ്പെട്ടതും സഹീഹമാണെന്നും ഓറഖുത്നി പരഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

“അപ്പാഹുവിന്റെ റസുലേ, സ്രീകരക്കു ജിഹാദ് നിർബന്ധമുണ്ടോ? എന്ന ആയിശ: (റ) യുടെ ചോദ്യത്തിന് നബി (സ:അ) നൽകിയ മറുപടിയും ഇതാണ്. കറീക്കുന്നത്. നബി (സ:അ) പറഞ്ഞു “അവർക്കു നിർബന്ധമായിട്ടുള്ളത് യുദ്ധമില്ലാത്ത ജിഹാദാണ്. അതായത് ഹജ്ജും ഉറും യും”. സഹീഹായ സനദോടുകൂടി അഹ്മദ് (റ) ഇബ്നുമാജയും (റ) ഈ ഹദീസുദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഹജ്ജും ഉറും നിർബന്ധം ഒരു തവണ

“ഹജ്ജ് ഒരു തവണമതി. അധികം തവണ ചെയ്താൽ അത് സുന്നത്തു മാത്രമാണ്”. എന്ന സഹീഹായ നബിവചനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഹജ്ജും ഉറും യും ജീവിതത്തിലൊരിക്കൽ മാത്രമേ നിർബന്ധമായി ചെയ്യേണ്ടതുള്ളൂ.

ഹജ്ജും ഉറും യും കൂടുതലായി ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് സുന്നത്താണ്. അബൂഹുറൈറ: (റ) യിൽനിന്നും ബുഖാരി (റ) യും മുസ്ലിമ (റ) ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസിലൂടെ ഇതു സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അബൂഹുറൈറ: (റ) പറഞ്ഞു. ഒരിക്കൽ നബി (സ:അ) പറയുകയുണ്ടായി, ഉറും, അടുത്ത ഉറും വരെ ഇടക്ക് ചെയ്തപോയ പാപങ്ങൾക്കു പരിഹാരമാണ്. പുണ്യപൂർണ്ണമായ ഹജ്ജിനു സ്വർഗ്ഗമല്ലാതെ മറ്റൊരു പ്രതിഫലവുമില്ല”.

തൗബ ചെയ്യണം

ഒരു മുസ്ലിം ഹജ്ജിനോ, ഉറും കോ പുറപ്പെടാൻ തീരുമാനിച്ചാൽ തന്റെ കടംബങ്ങളെയും, ബന്ധുമിത്രാദികളെയും അല്ലാഹുവെ യേപ്പെട്ടുകൊണ്ട്, അവൻ കല്പിച്ചതു അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടും, വിരോധിച്ചതു വെടിഞ്ഞുകൊണ്ടും ജീവിതം നയിക്കാൻ ഉപദേശിക്കണം. തനിക്കു, കിട്ടാ

നം താൻ കൊടുക്കാനുള്ള കടങ്ങളെല്ലാം ഏഴതി സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുകയും, എല്ലാ പാപ കൃത്യങ്ങളിൽനിന്നും നിഷ്ഠജമായ തൗബ: (പശ്ചാത്താപം) നടത്തിയിരിക്കുകയും വേണം. അല്ലാഹു പറയുന്നത് കാണുക:

وَأْتُوا إِلَى اللَّهِ حَبِيبًا بُهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ يُفْلِحُونَ • (النور 31)

സത്യവിശ്വാസികളേ, നിങ്ങളെല്ലാവരും അല്ലാഹുവിങ്കലേക്ക് ഖേദിച്ചു മടങ്ങുക. നിങ്ങൾക്ക് വിജയം വരികാം..''

പാപകൃത്യങ്ങൾ പാടെ വെടിയുകയും ചെയ്തപ്പോൾ പാപങ്ങളിൽ ഖേദിക്കുകയും അവ വീണ്ടും ആവർത്തിക്കുകയില്ലെന്ന് ദൃഢപ്രതിജ്ഞയെടുക്കുകയുമാണ് തൗബ: കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കപ്പെടുന്നത്. ജനങ്ങളുടെ ജീവനോ, ധനമോ, അഭിമാനമോ താൻ കയ്യേറും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ആയത് യാത്രക്കുമുമ്പുതന്നെ തിരിച്ചുകൊടുക്കുകയോ പൊരുത്തപ്പെടുവിക്കുകയോ ചെയ്തിരിക്കണം. നബി (സ.അ.) യിൽനിന്ന് സഹീഹായി ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ട ഒരു ഹദീസിൽ ഇപ്രകാരം വന്നിരിക്കുന്നു: നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു: തന്റെ സഹോദരന്റെ ധനത്തിലോ അഭിമാനത്തിലോ ആരെങ്കിലും കയ്യേറും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, വെള്ളിയും സ്വർണ്ണവും ഫലപ്പെടാത്ത ദിവസം വരുന്നതിനു മുമ്പായി ഇന്ന് തന്നെ അതിൽനിന്നെല്ലാം അവൻ മുക്തനായിക്കൊള്ളട്ടെ. അന്ന്, അവൻ ചെയ്ത കയ്യേറത്തിന് പകരം അവന്റെ സല്ലാഹ്മങ്ങളിൽനിന്ന് പിടിച്ചെടുക്കപ്പെടുന്നതായിരിക്കും..'' സല്ലാഹ്മങ്ങളില്ലെങ്കിൽ തന്നാൽ കയ്യേറും ചെയ്യപ്പെട്ടവന്റെ ദുഷ്ചെയ്തികൾ തന്റെമേൽ ചുമത്തപ്പെടുന്നതായിരിക്കും.

ഹലാലായ സമ്പാദ്യം മാത്രം ഹജ്ജിനുപയോഗിക്കണം

അനുവദനീയ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ സമ്പാദിച്ച പരിശുദ്ധമായ ധനത്തിൽനിന്നും മാത്രമേ ഹജ്ജിന്റെയും ഉറുശുടേയും ചിലവിനായി തിരഞ്ഞെടുക്കാവൂ എന്നാണ് നബി (സ.അ.) യിൽനിന്നും സഹീഹായി തെളിയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا**, “അല്ലാഹു ത.ആല പരിശുദ്ധനത്രെ, പരിശുദ്ധമായത് മാത്രമേ അ വൻ സ്വീകരിക്കുകയുള്ളൂ” വെന്ന് നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ത്വബ്രാനി (റ) അബൂ ഹുറയ്റഃ (റ) യിൽനിന്നിപ്രകാരം ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു: നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു: പരിശുദ്ധമായ പാമേയവുമായി ഒരാൾ യാത്ര പുറപ്പെടുകയും വാഹനത്തിൽ കയറി **لَيْكِ اللَّهُمَّ لَيْكِ** “നിന്റെ വിളിക്കിതാ ഞാനുത്തരം നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഞങ്ങളുടെ നാമാ, ഞാനിതാ നിന്റെ വിളിക്കേട്ടെന്നു” എന്നുചുറ്റിൽ വിളിച്ചു പറയുകയും ചെയ്താൽ ആകാശത്തുനിന്നും ഒരു മലക്ക് വിളിച്ചു പറയും: ‘നിനക്കുത്തരം നൽകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹം നിന്നെ ആശീർവദിച്ചിരിക്കുന്നു, നിന്റെ പാമേയം ഹലാൽ! നിന്റെ വാഹനവും ഹലാൽതന്നെ! നിന്റെ ഹജ്ജ് പൂർണ്ണവും കററമററതുമത്രെ!” ചീത്ത പാമേയവുമായി ഒരാൾ ഹജ്ജിനു പുറപ്പെടുകയും വാഹനത്തിൽ കയറി **لَيْكِ اللَّهُمَّ لَيْكِ** വിളിക്കുകയും ചെയ്താൽ ആകാശത്തുനിന്നുള്ള മലക്ക് പറയും: “നിന്റെ വിളിക്കുത്തരമില്ല! അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹം നിന്നെ തഴുകുകയില്ല! നിന്റെ പാമേയം ഹറാം! നിന്റെ സമ്പാദ്യവും ഹറാംതന്നെ! നിന്റെ ഹജ്ജ് സ്വീകാര്യമല്ല.”

അന്യരുടെ സമ്പത്തിനോടു താല്പര്യം കാണിക്കുകയും, അവരോടു യാചിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് ഹാജിക്ക് ഭൂഷണമല്ല. നബി (സ.അ.) ഒരിക്കൽ പറയുകയുണ്ടായി. "ഒരാരും മാനുത പാലിച്ചാൽ അല്ലാഹു അവന്റെ മാനുത നിലനിർത്തും, ഒരാരും സ്വാശ്രയത്വം കൈക്കൊണ്ടാൽ അല്ലാഹു അവനെ നിരാശ്രയനാക്കും." നബി (സ.അ.) വീണ്ടും പറഞ്ഞു "ഒരാരും യാചിച്ചു യാചിച്ചു കാലം കഴിച്ചു" ഒടുവിൽ അന്ത്യനാളിലെത്തുമ്പോൾ അവന്റെ മുഖത്ത് ഒരു തുണ്ട് പോലും മാംസമുണ്ടായിരിക്കുകയില്ല."

ഹജ്ജിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം നബിന്റെ പ്രീതി മാത്രം

ഹാജി തന്റെ ഹജ്ജ് കൊണ്ടും ഉറം കൊണ്ടും അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രീതിയും പരലോക വിജയവുമല്ലാതെ ലക്ഷ്യം വെച്ചുകൂടാ. ആ പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ ചെന്നു അല്ലാഹുവിന്നു തൃപ്തികരമായ വാക്കുകളിലൂടെയും പ്രവൃത്തികളിലൂടെയും അവനോടു ധ്വനം നേടുക മാത്രമായിരിക്കണം തന്റെ ഉന്നം. തന്റെ ഹജ്ജിലൂടെ ഭൗതികമായ നേട്ടമോ, ലോകമാന്യം, പ്രശസ്തി, പെരുമ മുതലായവയോ ഉദ്ദേശിക്കാതിരിക്കാൻ അങ്ങേയറ്റം സൂക്ഷിക്കേണ്ടതാണ്. അതെല്ലാം തന്നെ അധമമായ ലക്ഷ്യങ്ങളും തന്റെ കർമ്മങ്ങൾ നിഷ്പലവും അസ്വീകാര്യവുമാക്കിത്തീർന്നു കാരണങ്ങളാൽ. അല്ലാഹു പറയുന്നത് നോക്കുക.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا تَوَفَّ إِلَيْنَاهُمْ
أَعْمَالَهُمْ فِيهَا رَهُمْ فِيهَا لَا يُبْنَحْسُونَ
أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ
مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“ഔതിക ജീവിതവും അതിന്റെ അചങ്കാരവും ഉദ്ദേശിച്ച പ്രവർത്തിക്കുന്നവർക്ക് അവിടെവെച്ചുതന്നെ അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നാം നിറവേറ്റിക്കൊടുക്കും. യാതൊരു കറവും അവർക്കവിടെ ഉണ്ടാകുകയില്ല. അത്തരക്കാർക്ക് പരലോകത്തിൽ നരകമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ഇല്ലതന്നെ. അവർ പണിതുണ്ടാക്കിയതെല്ലാം പൊളിഞ്ഞു തകർന്നു പോയി. അവർ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നതെല്ലാം വെറും പൊള്ളത്തരം മാത്രം.”

മറ്റൊരിടത്ത് അല്ലാഹു പറയുന്നതിപ്രകാരമാണ്.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا . وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا
(الاسراء : ١٨ . ١٩)

“ആരാണോ ഐഹികജീവിതം ലക്ഷ്യമാക്കുന്നത് അവരിൽ നാം ഉദ്ദേശിക്കുന്നവർക്ക് നാം ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്ര അവിടെവെച്ചുതന്നെ ത്വരിതപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കും. പിന്നീട് നാം അവന്നു ഏല്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത് നരകമാണ്. നിന്ദനും അഭിശപ്തനുമായിക്കൊണ്ട് അവനതിൽ വെന്തെറിയും. എന്നാൽ ആരെങ്കിലും പരലോകജീവിതം ലക്ഷ്യമാക്കുകയും, യഥാർത്ഥവിശ്വാസിയായിക്കൊണ്ട് അതിന്റെതായ പ്രവർത്തനങ്ങളിലേപ്പെടുകയും ചെയ്താൽ അവരുടെ പ്രയത്നം സ്വീകാര്യമായിരിക്കും.” നബി (സ.അ.) യിൽനിന്ന് സഹീഹായി ഇപ്രകാരം ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. “അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു: “അല്ലാഹു പറയുന്നു:

'പങ്കാളികളെ' പ്പോലെ പങ്കാളിത്വത്തിന്റെ (ശിർക്കിന്റെ) ആവശ്യമേ ഇല്ലാത്തവനത്രെ ഞാൻ. എന്നോട് പങ്കു ചേർത്തുകൊണ്ടുള്ള വല്ല പ്രവർത്തനവും ആരെങ്കിലും ചെയ്യാൻ അവനെയും അവന്റെ ശിർക്കിനെയും ഞാനങ്ങു വിട്ടേയ്ക്കാ!''

നല്ല കൂട്ടുകാരെ പിടിക്കണം.

തഖ്വായും കമ്മ്നിഷ്യയും മതപാണ്ഡിത്യവുമുള്ള നല്ല വരുടെ കൂടെയായിരിക്കണം യാത്രചെയ്യേണ്ടത്. വിവരം കെട്ടവരുടെയും, ദുർന്നപ്തകാരുടെയും കൂട്ടുകെട്ട് സൂക്ഷിക്കണം.

ഹജ്ജിന്റെയും ഉറുശ്ശയുടെയും കമ്മ്ങ്ങളും മറ്റും നല്ല പോലെ പഠിച്ചിരിക്കണം. അവ നന്നായി ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുകയും വേണം. സംശയങ്ങൾ ചോദിച്ചറിഞ്ഞു തിരുത്തുകയും എല്ലാ കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും പൂർണ്ണബോധ്യമുള്ളവനായിരിക്കുകയും വേണം.

വാഹനത്തിൽ

മുഗമോ, കാരോ, വിമാനമോ ഏതു തരത്തിലുള്ള വാഹനമായിരുന്നാലും അത് കയറുമ്പോൾ ബിസ്മി ചൊല്ലുകയും അല്ലാഹുവെ സ്തുതിക്കുകയും മൂന്നു തവണ തൽബീർചൊല്ലുകയും ചെയ്യേണ്ടതും ഇപ്രകാരം പറയണം.

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ
وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ . اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ
فِي سَفَرِيْ هَذَا الْبَرَّ وَالتَّقْوَىٰ وَمِنَ الْعَمَلِ مَا
تَرْضَىٰ ، اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا

وَاطْمَئِنَّا بِعُنْدِهِ، أَلَا لَهُمْ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ،
وَالْخَلِيفَةُ فِي الْإِهْلِ، أَلَا لَهُمْ إِنْ أَعُوذُ بِكَ مِنْ
وَعَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ وَوَعِ الْمُنْقَلَابِ
فِي الْمَالِ وَالْإِهْلِ.

“ഈ വാഹനം നമ്മൾക്ക് വിധേയമാക്കിത്തന്നവന്റെ പരിശുദ്ധിയെ ഞാൻ വാഴ്ത്തുന്നു. അതിന്റെ നിർമ്മാതാക്കൾ നമ്മളല്ലല്ലോ. നമ്മൾ നമ്മുടെ റബ്ബികളേക്കു മടങ്ങേണ്ടവർ തന്നെയാണ്. അല്ലാഹുവെ, എന്റെ യാത്രയിൽ പുണ്യവും ഭക്തിയും നിനക്ക് തൃപ്തികരമായ കർമ്മവും ഞാൻ നിന്നോടു തേടുന്നു. അല്ലാഹുവെ! ഞങ്ങളുടെ ഈ യാത്ര ഞങ്ങൾക്ക് നീ സുഗമമാക്കിത്തരണമേ, അതിന്റെ അകലം ചുരുക്കിത്തരണമേ, അല്ലാഹുവെ നീയാണ് യാത്രയിലെ കൂട്ടുകാരൻ, കടുംബത്തിലെ പ്രതിനിധിയും നീ തന്നെ. അല്ലാഹുവെ, യാത്രാശ്ലേഷത്തിൽ നിന്നും ദയനീയാവസ്ഥയിൽനിന്നും, ധനത്തിലും കടംബത്തിലും ദുരന്തവെള്ളിൽനിന്നും നിന്നോടു മാത്രം ഞങ്ങൾ അഭയം തേടുന്നു. (ഇബ്നു ഉമറിൽനിന്നു സഹീഹ് മുസ്ലിം).

യാത്രയിൽ അല്ലാഹുവെക്കുറിച്ചുള്ള സ്മരണയും, അവനോടുള്ള പശ്ചാത്താപവും, പ്രാർത്ഥനയും, കീഴ്വണക്കവും, ഖുർആൻ പഠനവുമായും, അതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചിന്തയുമെല്ലാമായി സമയം കഴിക്കേണ്ടതാണ്. നമസ്കാരങ്ങൾ കൂട്ടായി നിർവ്വഹിക്കുന്നതിൽത്തന്നെ നിഷ്പ്രയോജനവരായിരിക്കണം. അതുമിത്രം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുക, ആവശ്യമില്ലാത്ത കാര്യങ്ങളിൽ ഇടപെടുക, അമിതമായ വിനോദവാക്കുകൾ പറയുക, അത്പോലെതന്നെ

കളവു്, പരദൃഷണം, ഏഷണി, കൂട്ടുകാരെയും മറ്റു മുസ്ലിം സഹോദരങ്ങളെയും പരിഹസിക്കുക മുതലായവയിൽനിന്നെല്ലാം തന്റെ നാവീനെ കാത്തുസൂക്ഷിക്കണം. കൂട്ടുകാർക്കു് ഉപകാരം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുക, അവരെ ദ്രോഹിക്കാതിരിക്കുക, കഴിവിനനുസരിച്ചു യുക്തിപൂർവ്വകമായും, സദുപദേശങ്ങളിലൂടെയും നല്ലതു് കൽപിക്കുകയും ചീത്ത വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുക-ഇവയിലും നിഷ്ഠപാലിക്കണം,

ഇഹ്റാം

മീഖാത്തിലെത്തുമ്പോൾ കളിക്കുകയും സുഗന്ധം പൂശുകയും ചെയ്യുന്നതു് സുന്നത്താണ്. നബി (സ.അ.) ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ തുന്നിയ വസ്ത്രം അഴിച്ച മാറുകളും കളിച്ച സുഗന്ധം പൂശുകയും ചെയ്തിരുന്നുവെന്നു് സഹീഹായ ഹദീസുകളിലൂടെ സ്ഥിരീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ബുഖാരിയും മുസ്ലിമുംകൂടി ഉദ്ധരിച്ച ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണ്. ആയിശ: (റ) പറയുന്നു: "നബി (സ.അ.) ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനു് മുമ്പായി ഇഹ്റാമിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹത്തിനു ഞാൻ സുഗന്ധം പൂശിക്കൊടുക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഇഹ്റാമിൽനിന്നൊഴിവാകുന്നതിനു് വേണ്ടി ത്വവാഹിനു് മുമ്പം."

ഋതുമാതികൾ എന്തുചെയ്യണം?

ആയിശ: (റ) ഉറക്കു് വേണ്ടിയായിരുന്നു ഇഹ്റാം ചെയ്തിരുന്നതു്. അവർ ഋതുമാതിയായപ്പോൾ കളിച്ചുകൊണ്ടു് ഹജ്ജിനുവേണ്ടി ഇഹ്റാം ചെയ്യാൻ - നബി (സ.അ.) അവരോടു കൽപിച്ചു.

അസ്മാ ബിൻതു ഉമൈസ് (റ) ദൽഹുലൈഫയിൽ വെച്ചു് പ്രസവിച്ചപ്പോൾ കളിച്ച ഡ്രസ്സു് ചെയ്തുകൊണ്ടു്

ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കാൻ നബി (സ.അ.) അവരോടു കല്പിച്ചു. ഇതിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നത് ആത്മവകാരിയായിക്കൊണ്ടോ, പ്രസവം കഴിഞ്ഞ അവസ്ഥയിലോ മീവാത്തിലെത്തിയാൽ കളിച്ചതിനു ശേഷം മറ്റുള്ളവരോടൊപ്പം ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കണമെന്നാണ്. തപവാഫ് ഒഴികെ ഹാജിമാർ ചെയ്യുന്ന എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അവർ ചെയ്യണം എന്നാണല്ലോ ആയിശ: (റ) യോടും, അസ്മാ (റ) യോടും നബി (സ.അ.) കൽപിച്ചത്.

ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കുന്നവർ തങ്ങളുടെ മീശ, നഖം, കക്ഷത്തിലെയും ഗുഹ്യഭാഗത്തെയും രോമങ്ങൾ എന്നിവ നീക്കം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ചതിനു ശേഷം അവയൊന്നും നീക്കം ചെയ്യാവുന്നതല്ല. ഇഹ്റാമിനു മാത്രമല്ല മറ്റവസരങ്ങളിലും അവ നീക്കം ചെയ്യുന്നത് സുന്നത്താണ്. അബൂഹുറയ്റ: (റ) യിൽനിന്നുഭരിക്കപ്പെട്ട ഒരു ഹദീസിൽ നബി (സ.അ.) ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. “ശുദ്ധപ്രകൃതിയുടെ താൽപര്യം അബ്ജകാര്യങ്ങളാണ്: ചേലാകർമ്മം, ഗുഹ്യരോമം നീക്കൽ, മീശ വെട്ടൽ, നഖം മുറിക്കൽ, കക്ഷരോമം നീക്കൽ എന്നിവ.” (ബുഖാരി. മുസ്ലിം)

അനസു (റ) പറയുന്നു: മീശ വെട്ടുക, നഖം മുറിക്കുക, കക്ഷരോമം നീക്കുക, ഗുഹ്യരോമം നീക്കുക എന്നിവ നാൽപ്പതു ദിവസത്തിലധികം നീട്ടിക്കൊണ്ടുപോകരുതെന്നു മുസ്ലിംകൾക്ക് സമയം നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. (മുസ്ലിം)

നസാഇ, അഹ്മദ്, അബൂദാവൂദ്, തിർമിദി എന്നിവരുടെ റിപ്പോർട്ടിൽ “നബി (സ.അ.) ഞങ്ങൾക്ക് സമയനിർണ്ണയം ചെയ്തതന്നിട്ടുണ്ട്” എന്നുതന്നെ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

തലമുടിയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം സ്രീയോ, പുരുഷനോ ഇഹ്റാമിനുപേണ്ടി ഒന്നുതന്നെ നീക്കംചെയ്യേണ്ടതായി ശറഇൽ ഇല്ല. എന്നാൽ താടി വടിക്കുന്നതോ, അതിൽനിന്നുപമെങ്കിലും നീക്കംചെയ്യുന്നതോ ഇഹ്റാമിനെനല്ല ഏതവസരത്തിലും ഹറാമാണ്. എന്നുതന്നെയല്ല താടി നീട്ടിവളയ്ക്കുകയാണ് വാജിബ്. ഇബ്നുഉമർ (റ) വിൽനിന്നു ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണ്:

خَالِفُوا الْبُشْرِكِينَ وَفَرُّوا اللَّحْيَ وَأَخْفُوا الشَّوَارِبَ

നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു: “മുശ്റികു (ബഹുദൈവ വിശ്വാസി) കളോടു നിങ്ങൾ എതിരായിരിക്കണം. താടി സമൃദ്ധമായി വളയ്ക്കുകയും മീശ പറെവെട്ടുകയും ചെയ്യുക.”

“താടി നീട്ടുക, മീശവെട്ടുക, അഗ്നിയാരാധകരോടു (മജൂസികളോടു) നിങ്ങൾ എതിരായിരിക്കുക” എന്നു നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞതായി അബൂഹുറയ്റു(റ)യിൽ നിന്നു മുസ്ലിം ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാലത്തു അധികമാളുകളും ഈ സുന്നത്തിനെതിരായി പ്രവർത്തിക്കുകയും താടിയോടു സമരം പ്രഖ്യാപിക്കുകയും, അവിശ്വാസികളോടു സ്രീകളോടു സാദൃശ്യം കാണിക്കുന്നതിൽ സംതൃപ്തരായിരിക്കുകയും ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത് വമ്പിച്ചൊരാപത്തുതന്നെയാണ്. മത പണ്ഡിതന്മാരും അധ്യാപകന്മാരും ഇവരിൽ പെടുന്നുവെന്നതു് അതിയേക്കരതന്നെ. نَسِيَ اللَّهُ وَإِلَى رَاجِعُونَ നബി (സ.അ.) യുടെ

സുന്നത്തു മുറുകെ പിടിച്ചുകൊണ്ടു ജീവിതം നയിക്കാനും അതിലേക്കു ജനങ്ങളെ ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുവാനും നമുക്കും മറ്റു മുസ്ലിംകൾക്കും അല്ലാഹു അനുഗ്രഹം നൽകട്ടെ.

കളെ എന്നും നമുക്കു പ്രാർത്ഥിക്കാം. ജനങ്ങൾ ഭൂരിപക്ഷവും അതിഷ്ടപ്പെട്ടില്ലെങ്കിലും ശരി. നമുക്കല്ലാഹുവിന്റെ രൂപി മതി.

حسبنا الله ونعم الوكيل ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم

ഇഹ്റാമിന്റെ വസ്ത്രം

പിന്നീട് പുരുഷനാണെങ്കിൽ ഒരു തുണിയും തട്ടവും അണിയണം. അവ വെളുത്തതും, വൃത്തിയുള്ളതുമായിരിക്കലാണ് നല്ലത്. ചെരിപ്പണിയുന്നതും സുന്നത്തുതന്നെ. നബി (സ.അ.) പറയുന്നത് കാണുക:

وليجرم أحدكم في إزار ورداء ونعلين

“തുണിയും തട്ടവും രണ്ടു ചെരിപ്പും അണിഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് നിങ്ങളോരോരുത്തരും ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കേണ്ടത്.” (അഹ്മദ്)

എന്നാൽ സ്ത്രീക്കു അവളുടെ ഇഷ്ടംപോലെ കുത്തതോ, പച്ചയോ, മറെറന്തെങ്കിലും നിറത്തിലുള്ളതോ ആയ വസ്ത്രമണിഞ്ഞുകൊണ്ട് ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കാം. പുരുഷ വേഷം അനുസരിക്കുന്നതും സ്കൂലിക്കകത്തന്നെ വേണം. സ്ത്രീ പച്ചവസ്ത്രമണിഞ്ഞ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കാവൂ എന്ന ചിലയാളുകളുടെ ധാരണയ്ക്ക് ഒരടിസ്ഥാനവുമില്ല.

നിയുത്തം

കളിച്ചു വൃത്തിയായി ഇഹ്റാമിന്റെ വസ്ത്രമെല്ലാമണിഞ്ഞതിനു ശേഷം താൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന കമ്മം ഹജ്ജോ ഉറയോ ഏതാണെങ്കിൽ അതിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു എന്നും മനസ്സിൽ കരുതണം. നബി (സ.അ.) പറയുന്നു:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى

“നിയുത്തുകൾക്കനുസരിച്ച് മാത്രമാണ് കർമ്മങ്ങൾ. ഓരോ മനുഷ്യനും താൻദ്വേഷിച്ചതിന് മാത്രമേ അവകാശമുള്ളൂ.” (കർമ്മങ്ങളുടെ പ്രതിഫലങ്ങൾ ഉദ്ദേശമനുസരിച്ചു മാത്രമായിരിക്കും) മനസ്സുകൊണ്ടു കരുതുന്നത് ഇവിടെ നാവുകൊണ്ട് ഉരുവിടുകയും വേണം. ഉറഃയാണുദ്ദേശമെങ്കിൽ **أَلَا هُمْ لِبَيْتِكَ عُمرَةٌ** എന്നോ **لِبَيْتِكَ عُمرَةٌ** എന്നോ പറയണം. “അല്ലാഹുവേ, ഉറഃ നിർവ്വഹിച്ചുകൊണ്ട് നിന്റെ വിളിക്കു ഞാനിതാ ഉത്തരം ചെഴ്യിരിക്കുന്നു.” എന്നു സാരം. ഇനി ഹജ്ജാണുദ്ദേശ്യമെങ്കിൽ **أَلَا هُمْ لِبَيْتِكَ حُجَّةٌ** എന്നോ **لِبَيْتِكَ حُجَّةٌ** എന്നോ പറയണം. “അല്ലാഹുവേ, ഹജ്ജ് നിർവ്വഹിച്ചുകൊണ്ട് നിന്റെ വിളിക്കു ഞാനിതാ ഉത്തരം നല്കിയിരിക്കുന്നു” എന്നർത്ഥം.

നബി (സ.അ.) അങ്ങിനെ ചെയ്തുകൊണ്ടാണങ്ങിനെ ഉരുവിടണമെന്ന് പറയുന്നത്. മൃഗമോ, കാരോ പോലെയുള്ള വാഹനങ്ങളിൽ കയറിയിരുന്നതിനുശേഷം അങ്ങനെ ഉരുവിടുന്നതാണ് ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി (സ.അ.) തന്റെ വാഹനപ്പറത്ത് കയറിയിരുന്ന് മീഖാത്തിൽനിന്ന് അത് നടന്ന് നീങ്ങിയതിനു ശേഷമാണ് തൽബിയത്ത് ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിയത്. പണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളിൽ ഏറ്റവും ശരിയായിട്ടുള്ളതും അതുതന്നെ.

നിയുത്ത് ഉരുവിടുന്നത് ഇഹ്റാമിൽ മാത്രമല്ലാതെ മറ്റൊരവസരത്തിലും സുന്നത്തല്ല. നബി (സ.അ.)യിൽനിന്ന് അത്രമാത്രമേ തെളിഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. നമസ്കാരം, തപവാഫ്

ഇന്ന് റാബഗിൽവെച്ചാണ് ആളുകൾ ഇഹ്റാകെട്ടുന്നത്. ഇഹ്റാം റാബഗിൽവെച്ചായാലും മീഖാത്തിൽ വെച്ചു തന്നെ. കാരണം റാബഗ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത് അൽജുഹ്ഫയുടെ അല്പം മുമ്പിലായിട്ടാണ്.

3 നജ്ദ്കാരുടെ മീഖാത്തായ 'ഖർനൻനാസിൽ' 'സൈൽ' എന്ന പേരിലാണ് ഇന്ന് ആ സ്ഥലം അറിയപ്പെടുന്നത്.

4 യമൻകാരുടെ മീഖാത്തായ 'യലംലം'

5 ഇറാഖുകാരുടെ മീഖാത്തായ 'ദാത്തുഇർഖ'

ഈ മീഖാത്തുകൾ മുൻ പറഞ്ഞ നാട്ടുകാർക്കും ഹജ്ജിനും, ഉറുക്കുമായി അവയിലൂടെ കടന്നുവരുന്ന മറ്റു നാട്ടുകാർക്കും നബി (സ.അ.) നിശ്ചയിച്ചുകൊടുത്തിട്ടുള്ളതാണ്. അതുകൊണ്ട് ആ മീഖാത്തുകൾവഴി കടന്നുപോകുന്നവർ അവിടെവെച്ചുതന്നെ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതു നിർബന്ധമാണ്. ഹജ്ജിനോ, ഉറുക്കോ മക്കയിലേക്ക് പോകുന്നവർ ഇഹ്റാമോടുകൂടിയല്ലാതെ ആ മീഖാത്തുകളിലൂടെ കടന്നുപോകുന്നതു ഹറാമാണ്. യാത്ര ഭൂമിയിലൂടെയായാലും, ആകാശത്തുകൂടിയായാലും ശരി. നബി (സ.അ.) ആ മീഖാത്തുകൾ നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞ വാക്കുകളുടെ പൊതു താല്പര്യം അതുതന്നെയാണ്. "അവ അവിടത്തുകാർക്കും അവയിലൂടെ ഹജ്ജും, ഉറുക്കും ഉദ്ദേശിച്ച് കടന്നുവരുന്ന മറ്റുള്ളവർക്കും ഉള്ള മീഖാത്തുകളാണ്."

വിമാനമാർഗ്ഗം ഹജ്ജോ, ഉറുക്കോ ഉദ്ദേശിച്ച മക്കയിലേക്ക് പുറപ്പെടുന്നവർ വിമാനം കയറുന്നതിനും മുമ്പുതന്നെ കളി മുതലായതെല്ലാം കഴിച്ചു അതിന്നൊരുങ്ങേണ്ടതാണ്. മീഖാത്തിനോടടുത്താൽ ഇഹ്റാമിന്റെ തുണിയും തട്ടുവുമണിഞ്ഞു ഉറുക്കുവേണ്ടി തൽബിയത്ത് ചൊ

ല്ലണം. ഹജ്ജിന്റെ മുമ്പായി ഉറം നിർവ്വഹിക്കാനുള്ള സമയം കിട്ടുമെങ്കിൽ മാത്രമേ അങ്ങനെ ചെയ്യാവൂ.

അങ്ങനെയല്ലെങ്കിൽ ഹജ്ജിന്നു വേണ്ടിയായിരിക്കണം തൽബിയത്ത് ചൊല്ലുന്നത്. വാഹനം കയറുന്നതിന്നു മുമ്പോ മീഖാത്തിലെത്തുന്നതിന്നു മുമ്പോ ഇഹ്റാമിന്റെ തുണിയും തട്ടവുമണിയുന്നതിന്നു വിരോധമില്ല. എന്നാൽ മീഖാത്തിനോടടുക്കുകയോ, അതിന്റെ നേരെ എത്തുകയോ ചെയ്താൽ മാത്രമേ കമ്മത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നുവെന്നു കരുതുകയോ തൽബിയത്ത് ചൊല്ലുകയോ ആകാവൂ. കാരണം നബി (സ.അ.) മീഖാത്തിൽനിന്നു മാത്രമേ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. മറെറല്ലാ കാര്യങ്ങളേയുംപോലെ ഇതിലും നബി (സ.അ.) യുടെ മാതൃക പിൻപറുകയാണ് സമുദായത്തിന്നു നിർബന്ധമായിട്ടുള്ളത്. അല്ലാഹു പറയുന്നത് നോക്കുക:—

أَفَدَّكَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

“അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലിൽ നിങ്ങൾക്കു ഉത്തമമായ മാതൃകയുണ്ട്.”

ഹജ്ജത്തുൽ വദാഇൽ നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞതിപ്രകാരമാണ്: خُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ നിങ്ങളുടെ കർമ്മങ്ങൾ എന്നോടു പഠിക്കുക”

ഹജ്ജോ, ഉറംയോ ഉദ്ദേശമില്ലാതെ കച്ചവടം, വിറകു എത്തിച്ചുകൊടുക്കൽ, തപാൽ വിതരണംപോലെയുള്ള ആവശ്യത്തിനായി മക്കയിലേക്കു പോകുന്നവർക്കു ഇഹ്റാമം ആവശ്യമില്ല. താല്പര്യം തോന്നുന്നുവെങ്കിൽ മാത്രം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. മീഖാത്തുകളെ വിവരിച്ചുകൊണ്ടു നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞ മുകളിൽ കൊടുത്ത ഹദീസു

വ്യക്തമാക്കുന്നതും അതുതന്നെയാണ്. അവ ആ നാട്ടുകാർക്കും, ഹജ്ജും ഉംറയും കരുതി ആ വഴിക്കു കടന്നുവരുന്നവർക്കും'' എന്നത്രെ നബി(സ.അ.) പറഞ്ഞത്. ഹജ്ജും ഉംറയും ഉദ്ദേശമില്ലാതെ മീഖാത്തുകളിലൂടെ കടന്നുവരുന്നവർക്കു ഇഹ്രാം നിർബന്ധമില്ലെന്ന് സാരം. ഇത് അല്ലാഹു തന്റെ അടിമകൾക്ക് ചെയ്ത് കൊടുത്ത അനുഗ്രഹവും സൗകര്യവുമത്രെ. അതിന്നവന്ന് സ്തുതിയും നന്ദിയും!

നബി (സ.അ) മക്ക: ജയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനുവേണ്ടി മക്കയിൽ വന്നപ്പോൾ ഇഹ്റാംമാറ്റുകയായിരുന്നില്ല, തലയിൽ പടഞ്ഞൊപ്പി ധരിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു വന്നത്. അന്നേരം ഉംറയോ, ഹജ്ജോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലക്ഷ്യമായിരുന്നില്ല. മക്ക: ജയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിന്റെ ശിക്ഷകൾ തുടച്ചുമാറ്റുകയായിരുന്നു ഉദ്ദേശം. ഈ സംഭവം മേൽ പ്രസ്താവിച്ചതിനെ ബലപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്.

മീഖാത്തുകൾക്കുള്ളിൽ, ജിദ്ദ:, ഉമ്മസ്സലം, ബഹ്റ:, അശ്ശറായിഹ്, ബദർ, മസ്ത്തൂർ: പോലെയുള്ള സ്ഥലവാസികൾക്ക് മുഖളിൽ പറഞ്ഞ അഞ്ചിലേതെങ്കിലുമൊരു മീഖാത്തിൽ പോയി ഇഹ്റാം കെട്ടേണ്ടതില്ല. അവന്റെ വീടു തന്നെയാണവന്റെ മീഖാത്തു്. ഹജ്ജോ, ഉംറയോ ഏതാണ് താനുദ്ദേശിക്കുന്നതെങ്കിൽ അതിന്നവിടെ നിന്ന് ഇഹ്റാം കെട്ടിയാൽത്തന്നെ മതി. മീഖാത്തിനു പുറത്തു് സ്വന്തമായി വീടുണ്ടെങ്കിൽ അയാൾക്കിഷ്ടപോലെ ചെയ്യാവുന്നതാണ്. മീഖാത്തിൽവെച്ചും ഇഹ്റാം മിൽ പ്രവേശിക്കാം, മക്കയോടുത്ത തന്റെ വീട്ടിൽവെച്ചും ഇഹ്റാം മിൽ പ്രവേശിക്കാം. മീഖാത്തുകൾ വിവരിച്ചുകൊണ്ട് ഇബ്നുഅബ്ബാസ് ഉദ്ധരിച്ച നബിവചനത്തിന്റെ പൊതുവെയുള്ള സൂചന അതാണ്. നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു:

وَمَنْ كَانَ دُونِ ذَلِكَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ حَتَّى أَمَلْ
مَكَةَ يُهْلِكُونَ مَنْ مَكَةَ (اخرجه البخارى ومسلم)

അവസ്ഥിപ്പാർത്തവരുടെ മീഖാത്തു അവരുടെ വീടു തന്നെയാണ്. മക്കക്കാർ മക്കയിൽവെച്ചുതന്നെ ഇഹ്റാം മിൽ പ്രവേശിച്ചാൽ മതി'' (ബുഖാരി, മുസ്ലിം).

എന്നാൽ 'ഹാമി'നുള്ളിൽ താമസിക്കുന്ന ഒരാൾ ഉംറ: ചെയ്യാനുദ്ദേശിച്ചാൽ ഹാമിൻറ പുറത്തുപോയി ഇഹ്റാം കെട്ടേണ്ടതാകുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആയിശ: (റ) തനിക്കും ഉംറ: ചെയ്യണമെന്ന് നബി(സ.അ.) യോടാവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ, അവരുടെ സഹോദരൻ അബൂൽ റഹ്മാനോ (റ) ട് ആയിശ:യെയുംകൊണ്ട് ഹാമിൻറ പുറത്തുപോയി ഇഹ്റാം കെട്ടിവരുവാൻ നബി (സ) നിർദ്ദേശിക്കുകയുണ്ടായി. ഈ ഹദീസ്കൊണ്ട് ഹാമിൽ വെച്ചു ഉംറ: ചെയ്യാനുദ്ദേശിക്കുന്നവൻ ഹാമിനു പുറത്തു പോയി ഇഹ്റാംകെട്ടി വരികതന്നെ വേണം എന്നു തെളിയുന്നു. മുബ്പാഞ്ഞ ഇബ്നു അബ്ബാസി (റ) ന്റെ ഹദീസിലെ "മക്കക്കാർ മക്കയിൽനിന്ന് ഇഹ്രാം കെട്ടണം'' എന്ന നബി (സ.അ.) യുടെ പ്രസ്താവനകൊണ്ട് ഹജ്ജ് മാത്രമാണുദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളത്, ഉംറ:യല്ല എന്ന് ഈ ഹദീസ്കൊണ്ട് മനസ്സിലാക്കാം. ഹാമിൽവെച്ചു ഉംറ: ക്ക് ഇഹ്റാം കെട്ടുന്നത് അനുവദനീയമായിരുന്നുവെങ്കിൽ ആയിശ: (റ) യോട് ഹാമിൻറ പുറത്തുപോയി ഇഹ്റാം കെട്ടാൻ നിർബ്ബന്ധിക്കുമായിരുന്നു. അവിടെ വെച്ചുതന്നെ ഇഹ്റാം കെട്ടാനനുവദിക്കുമായിരുന്നു. ഇത് വളരെ വ്യക്തമായ ഒരു കാര്യമാണ്. ഭൂരിപക്ഷം പണ്ഡിതന്മാരുടെയും അഭിപ്രായവും ഇതുതന്നെയാണ്. ഒരു മുഹ്മിനിന് സ്വീകരിക്കാവുന്ന പക്ഷമായ മാക്ദൂമി

താണ്. ഇരുഹദീസുകളുടേയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള അവസരം ഇതുകൊണ്ടു ലഭിക്കും. والله الموفق

എന്നാൽ ഇന്ന് പലരും ചെയ്യുന്നപോലെ ഹജ്ജിനു മുസ്ലിം ഉംറ: നിർവ്വഹിച്ചവർ ഹജ്ജിനുശേഷം തൻ്റെതുമി ലോ (مكة) ജിഹ്ററാന: (جدة) യിലോ, മറോറ പോയി ധാരാളമായി ഉംറ: ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനു യാതൊരടിസ്ഥാനവുമില്ല. അങ്ങനെ ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതാണ് ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത് എന്നതിന്നാണ് തെളിവുകളുടെ പിൻബലമുള്ളത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി (സ.അ.) യും സഹാബത്തും (റ) ഹജ്ജിനുശേഷം ഉംറ: ചെയ്തിട്ടില്ല. ആയിശ (റ) മക്കയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ ഗുരുമതിയായ കാരണത്താൽ മറ്റുള്ളവരോടൊപ്പം ഉംറ: ചെയ്തിരുന്നില്ല. എന്നാൽ മീഖാത്തിൽവെച്ച് അവർ ഉംറ:ക്ക് ഇഹ്റാ: കെട്ടിയിരുന്നതാണ്. അതിനു പകരം ഉംറ: നിർവ്വഹിക്കണമെന്ന് നബി (സ.അ.) യോടവർ ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ച് നബി (സ.അ.) സമ്മതിച്ചതുകൊണ്ടുമാത്രമാണവർ തൻ്റെതുമിൽ പോയി ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ച ഉംറ: നിർവ്വഹിച്ചത്. അതുകൊണ്ടുവെക്കു രണ്ടു 'ഉംറ' കിട്ടി. ഒന്ന്: ഹജ്ജിനോടൊപ്പമുള്ളതു, രണ്ടു: ഹജ്ജിനുശേഷം ഒറ്റയ്ക്ക് ചെയ്ത ഈ ഉംറ:യും. ആയിശ: (റ) ക്ക് നേരിട്ടതുപോലുള്ള പ്രതിബന്ധങ്ങൾ ആകെക്കീഴും നേരിട്ടാൽ അത്തരക്കാർക്ക് ഇപ്രകാരം ഉംറ: നിർവ്വഹിക്കാമെന്നതിനു മാത്രമാണ് തെളിവുകളുടെ പിൻബലമുള്ളത്. മുസ്ലി കർക്കത്തൊരു സൗകര്യം കൂടിയാണല്ലോ.

എന്നാൽ, മക്കയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതോടൊപ്പം ഉംറ: നിർവ്വഹിച്ചിട്ടുള്ള ഹാജിമാർ ഹജ്ജിനുശേഷം തുടർച്ചയാ

യി ഉം: ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് എല്ലാവർക്കും വിഷമം സൃഷ്ടിക്കുകയും തിക്കും തിരക്കും കൂടി അപകടങ്ങൾക്കിടയാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല നബി (സ.അ.) യുടെ ചര്യക്ക് അതെതിരായി ഭവിക്കുകയും കൂടി ചെയ്യുന്നു എന്നതിന്നു യാതൊരു സംശയവുമില്ല.

والله الموفق

[ആയിശ (റ) യുടെ കൂടെപ്പോയ സഹോദരൻ അബ്ദുറഹ്മാൻ (റ) ഉം: ചെയ്തില്ല എന്നത് പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധേയമാകുന്നു. — പരിഭാഷകൻ.]

മീഖാത്തിലെ രണ്ടവസ്ഥ

മീഖാത്തിലെത്തുന്നവർക്കു രണ്ടു വസ്ഥയുണ്ടാകാം. ഒന്ന്: റമസാൻ, ശഅ്ബാൻ പോലെയുള്ള ഹജ്ജിന്റേതല്ലാത്ത മാസങ്ങളിൽ മീഖാത്തിലെത്തുക. അങ്ങനെയുള്ളവർ ഉം:ക്ക് ഇഹ്റാം കെട്ടണം എന്നതാണ് സുന്നത്തു്. അഥവാ അത് മനസ്സിൽ കരുതി **أَبَيْتُكَ عُمرَةَ** എന്നോ **أَلَّاهُمَّ أَبَيْتُكَ عُمرَةَ** എന്നോ നാവുകൊണ്ടുവിടണം. പിന്നെ നബി (സ.അ.)യുടെ തൽബിയത്തു് ചൊല്ലണം. അതായതു് **أَبَيْتُكَ اللَّهُمَّ أَبَيْتُكَ، أَبَيْتُكَ لَا شَرِيكَ لَكَ أَبَيْتُكَ، إِنَّ الْاِحْمَدَ وَالنَّعْمَةَ اِلَيْكَ وَالْمُلْكَ اِلَيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ**

(അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ വിളിക്കിതാ ഞാൻ ഉത്തരം നൽകിയിരിക്കുന്നു. നിന്റെ വിളി കേട്ടെത്തിയിരിക്കുന്നു. നിന്റെ വിളി ഞാനിതാ ചെവിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. നിനക്കു യാതൊരു പങ്കുകാരനുമില്ല. നിന്റെ വിളിക്കു് ഞാനുത്തരം നൽകിയിരിക്കുന്നു. സ്തുതിയും അനുഗ്രഹവും നിനക്കു്, രാജാധികാരവും നിനക്കുതന്നെ തീർച്ച. നിനക്കു

പങ്കാളികളായി ആരംഭിച്ചതായിട്ടുണ്ട്.) കൗടംബയിലെത്തു വോളം ഈ തത്ത്വിയത്തു് ധാരാളമായി ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും, കൂടുതലായി അല്ലാത്തവെ സ്വരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും വേണം. [പ്രദക്ഷിണം ഉച്ചത്തിലും സ്രീകൾ പത്രക്കെയുമാണ് തത്ത്വിയത്തു് ചൊല്ലേണ്ടതു്— പരിഭാഷകൻ]. അങ്ങനെ കൗടംബ: യിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ തത്ത്വിയത്തു് നിർത്തി ഏഴു് തവണ കൗടംബ:യെ തവറാഫ് (പ്രദക്ഷിണം) ചെയ്യണം. പിന്നെ മഖാമിന്റെ പിന്നിൽവെച്ചു് രണ്ടു് “റക്താത്ത” നമസ്കരിക്കണം. പിന്നീടു് “സ്വഹാ” യുടെയും “മർവ:”യുടെയും ഇടയ്ക്കു് ഏഴു് തവണ “സഉയ” നടത്തണം. പിന്നീടു് തലമുടി കളയുകയോ വെട്ടുകയോ വേണം. ഇതോടുകൂടി ഉറ: പുത്തിയാകുകയും ഇഹ്റാം കൊണ്ടു് ഹറാമായിരുന്നതെന്തെല്ലാമോ അതെല്ലാം ഇതോടുകൂടി ഹലാലാകുകയും ചെയ്യും.

രണ്ടു്: ശവ്വാൽ, ദുൽഖജ്, ദുൽഹിജ്ജയിലെ ആദ്യത്തെ പത്തു് ദിവസം എന്നീ ഹജ്ജിന്റെ മാസങ്ങളിൽ മീഖാത്തിലെത്തുക. അത്തരക്കാർ താഴെ പറയുന്ന മൂന്നു് കാര്യങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഇഷ്ടമുള്ളവ തിരഞ്ഞെടുക്കേണ്ടതാണ്. ഒന്നുകിൽ ഹജ്ജു് മാത്രം, അല്ലെങ്കിൽ ഉറ: മാത്രം. അതുമല്ലെങ്കിൽ ഹജ്ജു് ഉറ:യു്കൂടി. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി (സ. അ.) ഹജ്ജത്തുൽവദാഇന്നായി ദുൽഖജ്ജ: യിൽ മീഖാത്തിലെത്തിയപ്പോൾ അവിടുത്തെ സഹാബത്തിനു് ഈ മൂന്നുവിധം കർമ്മരീതികളിലൊന്നു് തിരഞ്ഞെടുക്കാൻ സ്വാതന്ത്ര്യം നൽകിയുണ്ടായി. ഇത്തരക്കാരും ബലിമൃഗങ്ങളെ കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടില്ലെങ്കിൽ ഉറ: ക്കു് ഇഹ്റാം കെട്ടുക മാത്രമേ ചെയ്യാവൂ. ഹജ്ജിന്റെ തലപ്പാത്ത മാസങ്ങളിൽ മീഖാത്തിലെത്തിയവർ ചെയ്യുന്ന പോലെയെല്ലാം അവരും ചെയ്യണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി(സ.അ.)യുടെസ്വഹാബത്തു് മക്കയിലെത്താ

റായപ്പോൾ അവരോട് ഇഹ്റാം ഉറയുടേതാക്കിമാറാനാണ് കല്പിച്ചത്. മക്കയിലെത്തിയപ്പോൾ നബി (സ) അവരെ അതിന് നിർബന്ധിക്കുകയുണ്ടായി. അങ്ങനെ അവർ തപവാഹം സഅ്യാ കഴിഞ്ഞശേഷം മുടിവെട്ടുകയും നബി(സ.അ.)യുടെ കല്പനപ്രകാരം ഹലാലാകുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ബലിമൃഗങ്ങളെ കൂടെ കൊണ്ടുവന്നവരോടു **وم الحلي** (അാവനാൽ) ഇഹ്റാമിൽനിന്ന് ഒഴിവാകുന്നത് വരെ ഇഹ്റാമിൽത്തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടാനാണ് നബി(സ) കല്പിച്ചത്.

ബലിമൃഗങ്ങളെ കൂടെ കൊണ്ടുവന്നവർ ഹജ്ജിനും ഉറക്കും ഒന്നായി ഇഹ്റാം കെട്ടണമെന്നതാണ് സുന്നത്ത്. നബി(സ.അ.)അങ്ങനെയാണ് ചെയ്തത്. അദ്ദേഹം ബലിമൃഗങ്ങളെ കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ബലിമൃഗത്തെ കൂടെ കൊണ്ടുവരികയും ഉറക്കും മാത്രം ഇഹ്റാം കെട്ടുകയും ചെയ്തവരോടു ഉറയോടൊപ്പം ഹജ്ജിനുംകൂടി ഇഹ്റാം കെട്ടുവാനും അറവുനാളിൽ ഭണ്ടിൽനിന്നുംകൂടി ഒഴിവാകുവാനുമാണ് നബി (സ.അ.) കല്പിച്ചത്. ബലിമൃഗത്തെ കൂടെ കൊണ്ടുവന്നവർ ഹജ്ജിന് മാത്രമേ ഇഹ്റാം കെട്ടിയിരുന്നുള്ളൂവെങ്കിൽ അറവുനാവരെ ഖാരിന് (**نحر**) കളെപ്പോലെ ഇഹ്റാമിൽത്തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടിയ ശേഷം ഇഹ്റാമിൽനിന്ന് ഒഴിവാകാനാണ് നബി (സ.അ.) നിശ്ചയിച്ചത്. (ഹജ്ജിനും ഉറക്കുംകൂടി ഒപ്പം ഇഹ്റാംകെട്ടിയ ആരക്കാണ് ഖാരിൻ എന്ന് പറയുന്നത്.)

ഹജ്ജിന് മാത്രമോ, ഹജ്ജിനും ഉറക്കുംകൂടിയോ ഇഹ്റാം കെട്ടുകയും എന്നാൽ ബലിമൃഗത്തെ കൂടെ കൊണ്ടുവരാതിരിക്കുകയും ചെയ്തവരെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം അവർ ഇഹ്റാമിൽ തുടരുകയല്ല, മറിച്ച് ഇഹ്റാം ഉറയുടേതാക്കി മാറിയിട്ട് തപവാഹം സഅ്യാ കഴിച്ച് മുടിമുറിച്ചു ഇഹ്റാമിൽനിന്ന് ഒഴിവാകുകയാണ് വേണ്ട

തെന്നും അതാണ് സുന്നത്തെന്നും മേൽ വിസ്തരിച്ചതിൽ നിന്ന് മനസ്സിലാക്കാം. ബലിമൃഗങ്ങളെ കൂടെ കൊണ്ടു വരാത്ത സഹാബികളോടു് നബി (സ.അ.) കല്പിച്ചത് അങ്ങനെയായിരുന്നു. എന്നാൽ വൈകിയെത്തിയത് മൂലം ഹജ്ജ് കിട്ടാതെ പോകുമെന്നു ഭയപ്പെടുന്നവർക്ക് തങ്ങളുടെ ഇഹ്റാമിൽ തന്നെ തുടരാം. **مأى الله**

ഇഹ്റാമിന്റെ നിബന്ധന

രോഗം, ശത്രുദയം പോലെയുള്ള കാരണങ്ങളാൽ ഹജ്ജ് നിർവ്വഹിക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ലെന്നു ഭയപ്പെടുന്നവർക്ക് “ഏവിയെക്കിലും വെച്ചു് ഏനിക്കു വല്ല തടസ്സവും നേരിട്ടാൽ അവിടെ വെച്ചു് ഞാൻ ഇഹ്റാമിൽ നിന്ന് ഒഴിവാകും” എന്നു് പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് തന്നെ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതാണ് നല്ലത്. ചുബാഅത്തു് ബിൻതു സുബൈർ (റ) നബി (സ.അ.) യോടിപ്രകാരം ചോദിച്ചു: അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലേ, ഏനിക്കു ഹജ്ജിനു ദേശമുണ്ടു്, ഞാൻ രോഗിയുമാണ്. എന്തു ചെയ്യണം? നബി (സ.അ.) മറുപടി നൽകി: ‘തടസ്സമുണ്ടാകുന്നേടത്തു് വെച്ചു് ഞാൻ ഇഹ്റാമിൽ നിന്ന് ഒഴിവാകുമെന്നു് നിബന്ധനയോടുകൂടി നീ ഹജ്ജിനു് ഇഹ്റാം കെട്ടുക (ബ.മു.) ഈ നിബന്ധനയോടെ ഹജ്ജിനായി ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ച ആൾക്കു് രോഗമോ, ശത്രുക്കളുടെ തടസ്സമോ കാരണം ഹജ്ജ് പൂർത്തിയാക്കാൻ സാധിക്കാതെ വന്നാൽ അയാൾക്കു് അപ്പോൾ ഇഹ്റാമിൽ നിന്ന് ഒഴിവാകാമെന്നും അയാൾ പ്രായശ്ചിത്തമായി ഒന്നും ചെയ്യേണ്ടതില്ലെന്നും ഈ ഹദീസുകൊണ്ടു് മനസ്സിലാക്കാം.

കുട്ടികളുടെ ഹജ്ജ്

ബാലികാ ബാലന്മാരുടെ ഹജ്ജ് സ്വീകാര്യമാണെന്നു് താഴെ പറയുന്ന നബി വചനങ്ങൾ കൊണ്ടു് ഗ്രഹി

ക്കാം. ഇബ്നു അബ്ബാസ് (റ) പറയുകയാണ്: ഒരു സ്ത്രീ തന്റെ ചെറിയ കുട്ടിയെ എടുത്തു പൊക്കിക്കാണിച്ചുകാണു നബി (സ.അ.) യോടു ചോദിച്ചു: അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലേ, ഈ കുട്ടിക്ക് ഹജ്ജ് വേണ്ടതുണ്ടോ? നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു: "ഉണ്ട്. പ്രതിഫലം നിനക്കും" (മുസ്ലിം)

എനിക്ക് ഏഴുവയസ്സുള്ളപ്പോൾ എന്നെയും കൊണ്ടു പോയി നബി(സ.അ.)യുടെ കൂടെ ഹജ്ജ് ചെയ്തു. എന്ന് സായിബ്നു യസീദ് (റ) പറഞ്ഞതായി ബുഖാരി ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പക്ഷെ ഇസ്ലാമിൽ നിർബന്ധമായിട്ടുള്ള ഹജ്ജ് ഇതു കൊണ്ട് വീടുകയില്ല. ഇപ്രകാരം തന്നെ അടിമകളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ ഹജ്ജ് ശരിയാകുമെങ്കിലും ഇസ്ലാമിലെ നിർബന്ധമായ ഹജ്ജ് അതുകൊണ്ട് വീടുകയില്ല. ഇബ്നു അബീശൈബะ(റ)യും ബൈഹഖി(റ)യും ശരിയായ സന്ദർഭമുള്ള ഇബ്നു അബ്ബാസിൽനിന്നു ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസ് ഇപ്പറഞ്ഞതിന് തെളിവാണ്. നബി(സ.അ.) പറഞ്ഞു: പ്രായപൂർത്തിയാകുന്നതിനുമുമ്പ് ഹജ്ജ് ചെയ്ത കുട്ടികൾ പ്രായം തികഞ്ഞതിനുശേഷം വേറെ ഹജ്ജ് ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഹജ്ജ് ചെയ്തിട്ടുള്ള അടിമ പിന്നീട് മോചിപ്പിക്കപ്പെട്ടാൽ അവനും മറ്റൊരു ഹജ്ജ് ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്.

أَبُو صَبِيحٍ حَجَّ ثُمَّ بَلَغَ الْحَنْثَ فَعَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ حَجَّةً أُخْرَى وَأَبُو مَاءٍ بَدَّ حَجَّ ثُمَّ اغْتَقَ فَعَلَيْهِ حَجَّةٌ أُخْرَى ، (أَخْرَجَهُ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَاللَّيْثِيُّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ)

വിവേചന ബുദ്ധിയില്ലാത്ത കുട്ടിക്ക് വേണ്ടി അവന്റെ രക്ഷിതാക്കളാണ് ഇഹ്റാം നിയുത്തം ചെയ്യേണ്ടത്. തുണാത്ത വസ്ത്രങ്ങൾ അവനെ അണിയിക്കുകയും വേണം. അവൻ വേണ്ടി തൽബിയത്തും ചൊല്ലണം.

അതോടുകൂടി അവൻ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ചവനായി
 ത്തിരുന്നു. സാധാരണ മുഹ്റീമിനുള്ള വിലക്കുകളെല്ലാം
 അവന്നും ബാധകമായിരിക്കും. വിവേചനബുദ്ധിയില്ലാ
 ത്ത പെൺകുട്ടികളുടേയും സ്ഥിതി ഇതുതന്നെ. രക്ഷിതാവ്
 അവൾക്കുവേണ്ടി ഇഹ്റാം നിയന്ത്രണചെയ്യുകയും തൽബി
 യത്തുചൊല്ലുകയും വഴി അവളും മുഹ്റീമത്താകുന്നു. മുതിർ
 മുഹ്റീമത്തുകൾക്കുള്ള വിലക്കുകൾ അവൾക്കും ബാധകം ത
 ന്നെ. തപവാമിന്റെ അവസരത്തിൽ അവരിരുവടെയും
 ശരീരവും വസ്ത്രവും വൃത്തിയുള്ളവയായിരിക്കണം. കാരണം
 നമസ്കാരവും തപവാഹും ഒരുപോലെയാണ്. രണ്ടിന്നും ശു
 ദ്ധി ശർത്താണ്. ബാലികാ ബാലന്മാർ വിവേചനബു
 ദ്ധിയുള്ളവരാണെങ്കിൽ രക്ഷിതാക്കളുടെ സമ്മതപ്രകാരം
 അവർ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കണം. കുട്ടിക്കുക, സുഗന്ധം
 പൂശുകപോലെ വലിയവർ ചെയ്യുന്നതൊക്കെ ഇഹ്റാമി
 ന്റെ അവസരത്തിൽ അവരും ചെയ്യണം. രക്ഷിതാക്കൾ
 മാതാപിതാക്കളോ മറ്റൊരുകിലുമോ ആകട്ടെ അവരാണ്
 കുട്ടികളുടെ എല്ലാ കാര്യങ്ങളുടെയും ഉത്തരവാദികൾ. അവ
 രുടെ ആവശ്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടവരും അവ
 റ്റുതന്നെ. ജംറുകളിലെ കല്ലേറ്റ് പോലെ അവർക്ക് കഴിയാ
 തെ വരുന്നതും അവർക്കുവേണ്ടി രക്ഷിതാക്കൾക്ക് ചെയ്യാം.
 അറഹ്മായിലെ നിർത്തം, മുസ്ലിഹിഹ്മായിലെ രാപ്പാർപ്പ്.
 തപവാഹ്, സുയ്ഹ് പോലെയുള്ള മറ്റു കാര്യങ്ങൾ അവരെ
 കൊണ്ടുതന്നെ ചെയ്യിക്കണം. തപവാമിന്നും സുയ്യി
 ന്നും അവർക്ക് കഴിയാതെവന്നാൽ അവരെ ഏതത്ത് തപ
 വാഹും സുയ്യും ചെയ്യിക്കണം. അവരെ ഏതത്ത് തപ
 വാഹ് ചെയ്യുന്നവൻ ആ തപവാഹും സുയ്യും തന്റെതാ
 കൂടി ആക്കാതിരിക്കുകയാണ് ഏറ്റവും നല്ലത്. ആ തപ
 വാഹും സുയ്യും അവർക്കുവേണ്ടി ചെയ്യാൻ നിയന്താക്ക
 കയും തനിക്കുവേണ്ടി വേറെ തപവാഹും സുയ്യും ചെയ്യ
 കയുമാണ് വേണ്ടത്. ഇബാദത്തുകളിൽ പാലിക്കപ്പെടേ

ഈ സൂക്ഷ്മതയാണതെല്ലാം. **دَعَا مَا يُرِيكَ إِلَى مَا لَا**
بُرْيُكَ "സംശയകരമായ കാര്യങ്ങൾ വിട്ട് സംശയ
 കരമല്ലാത്തത് സ്വീകരിക്കുക" എന്ന നബി വചനത്തി
 ന്റെ പ്രായോഗിക രൂപവും അതുതന്നെയാണ്. എന്നാൽ
 ആ ചമക്കുന്നയാൾ തനിക്കും താൻകൂടി നിയന്ത്രിക്കാൻ
 ബാധാപരമായ സമയം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ അത് മതി
 യാകുമെന്നാണ് ഏറ്റവും പ്രബലമായ അഭിപ്രായം. എ
 ന്നുകൊണ്ടെന്നാൽ "ഈ കട്ടിക്ക് ഹജ്ജ് വേണ്ടതുണ്ടോ"
 എന്നു ചോദിച്ച സ്രിയോട് അവൻ മാത്രമായി വേറെ
 തപാൽ ചെയ്യണമെന്ന് നബി (സ.അ.) കല്പിച്ചിട്ടില്ല.
 അത് നിർബന്ധമാണെങ്കിൽ നബി (സ.അ.) അത് വ്യ
 ക്തമാക്കുകതന്നെ ചെയ്യുമല്ലോ. **والله الموفق**

വിവേചനബുദ്ധിയുള്ള ബാലികാ ബാലന്മാരോട്
 തപാൽ തുടങ്ങുന്നതിനുമുമ്പായിത്തന്നെ മുതിർന്നവരെ
 പോലെ അശുദ്ധികളിൽനിന്നും മാലിന്യങ്ങളിൽനിന്നും
 ശുദ്ധിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യണമെന്നും. ചെറു ബാലികാ ബാലന്മാർ
 ക്ക്വേണ്ടി അവരുടെ രക്ഷിതാക്കൾ ഇഹ്റാം കെട്ടണമെ
 ന്നത് നിർബന്ധമൊന്നുമില്ല. വെറും സുന്നത്തു മാത്രമാ
 ണ്. അങ്ങനെയൊരാൾ അവർക്ക് കൂലിയുണ്ട്. ഇല്ലെ
 കിൽ യാതൊരു കാരവുമില്ല. **والله أعلم**

ഇഹ്റാമിനു ശേഷം

സ്രിയോട് പുരുഷനാകട്ടെ ഇഹ്റാമിനു നിയന്ത്രി
 ചെയ്ത കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ മുടിയോ നഖമോ അല്ല പോ
 ലും എടുക്കുവാനോ സുഗന്ധം പുശുവാക്കാനോ പാടില്ല.

കപ്പായംപോലെ ശരീരം പൂർണ്ണമായും മറയ്ക്കുന്നതോ,
 ബനിയൻ, കാലറ, ഷൂസ്, സോക്സ് തുടങ്ങി ഭാഗികമാ
 യി മറയ്ക്കുന്നതോ ആയ തുനിയ യാതൊരു വസ്ത്രവും പുരു

ഷനാക്ക് ധരിക്കാൻ പാടുള്ളതല്ല. എന്നാൽ തുണികിട്ടാത്തവക്ക് കാലറയും ചെരിപ്പ് കിട്ടാത്തവർക്ക് ബുട്ട്സും കീറാതെതന്നെ ധരിക്കാവുന്നതാണ്. ഇബ്നുഅബ്ബാസ് (റ) വിൽനിന്നും ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഉദ്ധരിച്ച ഹദീസിൽനിന്ന് ഇതു സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. നബി (സ. അ.) പറയുകയുണ്ടായി.

مَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَبْسِ الْخُفَّيْنِ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا فَلْيَبْسِ السَّرَاوِيلَ . (متفق عليه)

“ആക്കെങ്കിലും ചെരിപ്പ് കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ അയാൾക്ക് ബുട്ട്സ് ധരിക്കാം, ആക്കെങ്കിലും തുണി കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ അയാൾ കാലറഅണിയട്ടെ”. ചെരിപ്പില്ലാത്തവർ ബുട്ട്സ് ധരിക്കുന്നപക്ഷം അത് കീറിയതിന് ശേഷമേ ആകാവൂ എന്ന ഇബ്നുഉമർ(റ)ൽനിന്നുദ്ധരിക്കപ്പെട്ട ഹദീസ് ദർബ്ബലമാക്കപ്പെട്ടതാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഒരു മുഹ്റം ഏതൊക്കെ വസ്ത്രമണിയാം എന്ന ചോദ്യത്തിനുത്തരമായി നബി (സ.അ.) മദീനയിൽ വെച്ച് ചെറു പ്രസ്താവനയായിരുന്നു അത്. എന്നാൽ അറഫാത്തിൽ വെച്ച് നബി (സ.അ.) ചെറു പ്രസ്താവത്തിൽ ചെരിപ്പില്ലാത്തവർക്ക് ബുട്ട്സ് ധരിക്കാൻ പൊതു അനവാദം നൽകുകയുണ്ടായി. ബുട്ട്സ് കീറുന്നകാര്യം അപ്പോൾ പറഞ്ഞിരുന്നില്ല. മദീനയിലെ പ്രസ്താവന കേൾക്കാത്ത ധാരാളം പേർ ആ സദസ്സിലുണ്ടായിരുന്നു. വിശദീകരണം ആവശ്യമായ കാര്യങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നതു സന്ദർഭവിട്ടുതാമസിപ്പിച്ചുകൂടാത്തതാണെന്നാണ് പ്രമാണം. അതുകൊണ്ട് ബുട്ട്സ് കീറി ധരിക്കണമെന്ന നിയമം ദർബ്ബലമാക്കപ്പെട്ടതുതന്നെ എന്നു വ്യക്തമായി. ഇനി അത് നിർബന്ധമായിരുന്നെങ്കിൽ നബി (സ.അ.) അതു വിശദീകരിക്കുമായിരുന്നു. والله أعلم

നെരിയാണികൾ മുടിപ്പോകും വിധത്തിലുള്ളതല്ലാത്ത ബുട്ടുകൾ മുഹ്‌രിമിനു ധരിക്കാവുന്നതാണ്. അത് ചെരിപ്പിന്റെ ഇനത്തിൽപെട്ടതുതന്നെ. തുണി അരയിൽ കെട്ടിയുടുക്കുന്നതും ചരടുകൊണ്ടോ മറ്റോ ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളതും. അത് തടയത്തക്ക തെളിവുകളൊന്നുമില്ല. അപ്രകാരംതന്നെ മുഹ്‌രിമിനു കളിക്കുകയും തല കഴുകുകയും ചെയ്യാവുന്നതാണ്. ആവശ്യമെങ്കിൽ വളരെ സാവധാനത്തിൽ തല ഉരക്കുകയും ആവാം. അക്കാരണംകൊണ്ട് തലയിൽനിന്നെന്തെങ്കിലും അടൻ വീണാലും വിരോധമില്ല.

മുഹ്‌രിമത്തുകലായ സ്രീകൾക്കു മുഖമുടി, ബുർഖ: തുടങ്ങി തുന്നിയ വസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ട് മുഖം മറക്കാനോ കയ്യറ ധരിക്കാനോ പാടില്ല.

لَا تَقْبِ الْمَرْأَةُ وَلَا تَلْبَسُ الْمُفَازِينَ (أري)
 “സ്രീ മുഖമുടി ധരിക്കുകയോ കയ്യറ ധരിക്കുകയോ പാടില്ല” എന്നു നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞതായി ബുഖാരി ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

രോമംകൊണ്ടോ, പരുത്തികൊണ്ടോ കയ്പടത്തിനു് മാത്രമായി തുന്നിയോ, നെയ്യോ ഉണ്ടാക്കുന്ന കയ്യറക്കാണ് قَفَا എന്നു പറയുന്നത്.

കപ്പായം, കാലറ. ബുട്ട്സ്, സോക്സ് പോലെ മറ്റു തുന്നിയ വസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം അവർക്കു അണിയാവുന്നതാണ്. ആവശ്യമുണ്ടാകുമ്പോൾ തട്ടം മുഖത്തേക്കു് താഴ്ത്തിയിടുന്നതിന്നും വിരോധമില്ല. എന്നാൽ പിടിച്ചുകെട്ടാൻ പാടില്ല. തട്ടം മുഖത്തു് തട്ടുന്നതുകൊണ്ടു് വിരോധമില്ല. ആയിശ: (റ)യുടെ ഹദീസിൽനിന്നു് മനസ്സിലാക്കാവുന്നതു് ഇതാണ്. അവർ പറയുന്നത് നോക്കുക:— ഞങ്ങൾ നബി (സ.അ.)യുടെകൂടെ യാത്രയിലായിരിക്കെ യാത്രക്കാർ ഞങ്ങളുടെ അരികിലൂടെ നടന്നുപോകുമായിരുന്നു. അവർ

ഞങ്ങളുടെ നേരെ എത്തിയാൽ ഞങ്ങളുടെ മുടുപ്പടവ തലയിൽനിന്നും മുഖത്തേക്കു താഴ്ത്തിയിടും. അവർ കടന്നു പോയാൽ ഞങ്ങൾ മുഖം തുറന്നിടും (അബൂദാവൂദ്, ഇബ്നുമാജ) ഉമ്മുസലമഃ (റ) യിൽനിന്നും ഇതുപോലുള്ള ഒരു ഹദീസ് ദാവൂത്തുനിയും ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അപ്രകാരം തന്നെ ഉടുത്ത വസ്ത്രംകൊണ്ട് കൈമുട്ടുന്നതും വിരോധമില്ല. അന്യപുരുഷന്മാരുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ മുഖവും മുൻകയ്യും സ്ത്രീ മറക്കുകതന്നെവേണം. കാരണം അവ ഔറത്തുതന്നെയാകുന്നു.

അല്ലാഹു പറയുന്നതു കാണുക:

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ - الْآيَةُ (النور)

തങ്ങളുടെ ഭർത്താക്കന്മാർക്കും....അല്ലാതെ അവർ തങ്ങളുടെ അലങ്കാരം പ്രദർശിപ്പിക്കരുതു്. മുഖവും മുൻകയ്യും വളരെ പ്രധാനമായ അലങ്കാരങ്ങളാണെന്നതിൽ സംശയമില്ല. മുഖം അക്കൂട്ടത്തിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَإِذَا سَأَلَكَ زَوْجُهُنَّ مَنَاعًا فَأَسْنَأْهُنَّ مِن وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ (الأحزاب ൦൪)

“നിങ്ങൾ അവരോടു് വല്ലസാധനവും ചോദിച്ചാൽ മറക്കു് പിന്നിൽനിന്നു് ചോദിക്കുക. അതാണു് നിങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങൾക്കും അവരുടെ ഹൃദയങ്ങൾക്കും പരിശുദ്ധമായിട്ടുള്ളതു്.”

മക്കന മുഖത്തു്നിന്നും പൊന്തിനില്ക്കുന്നതിനുവേണ്ടി താഴെ തലപ്പാവു് കെട്ടുക എന്ന അധികശ്രീകളും പതിവാക്കിക്കാണുന്ന സമ്പ്രദായത്തിന്നു് നമ്മുടെ അറിവിൽ യാതൊരുടിസ്ഥാനവും ശറഇലില്ല. അങ്ങനെ ശറഇൽ വല്ല നിയമവുമുണ്ടെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിൻറെറസൂൽ(സ.അ.)

തന്റെ ഉമ്മത്തിന് അത് വ്യക്തമാക്കിത്തരാതിരിക്കുമായിരുന്നില്ല. അത്തരം കാര്യങ്ങളിൽ നിശ്ശബ്ദനായിരിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് പാടില്ലല്ലോ.

ഇഹ്റാമിന്റെ വസ്ത്രങ്ങൾ മുഷിഞ്ഞാൽ അവ കഴുകുന്നതിന് ആണാകട്ടെ പെണ്ണാകട്ടെ ഒരു മുഹ്റിമിനും വിരോധമില്ല. വസ്ത്രം മാറിയണിയുന്നതും അനുവദനീയമാണ്.

എന്നാൽ കങ്കമം, മഞ്ഞൾ (ورس) എന്നീ നിറങ്ങൾ പിടിപ്പിച്ച വസ്ത്രം അണിഞ്ഞുകൂടാത്തതാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി(സ.അ.)അത് വിരോധിച്ചതായി ഇബ്നു ഉമർ (റ) ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള ഹദീസിലുണ്ട്.

ശുംഗാരം, അസഭ്യവാക്ക്, തക്കം എന്നിവ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടത് മുഹ്റിമിന് നിർബ്ബന്ധമാണ്.

അല്ലാഹു പറയുന്നത് നോക്കൂ:—

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ (البقرة: ١٩٧)

“ഹജ്ജ് (കാലം) അറിയപ്പെട്ട ചില മാസങ്ങളാകുന്നു. എന്നാൽ അവയിൽ ആരെങ്കിലും ഹജ്ജിൽ പ്രവേശിച്ചാൽ സ്ത്രീസല്ലാപമാകട്ടെ, അസഭ്യ സംസാരമാകട്ടെ, തക്കിക്കലാകട്ടെ ഹജ്ജിൽ പാടില്ല.”

നബി(സ.അ.)പറഞ്ഞതായി സഹീഹായി ഇപ്രകാരം ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു.

مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

ഒരാം സ്ത്രീസല്ലാപത്തിലേർപ്പെടുകയോ, തോന്നിവാ
 സം. കാണിക്കുകയോചെയ്യാതെ ഹജ്ജ്ചെയ്താൽ തന്റെ
 മാതാവ് തന്നെ പ്രസവിച്ച ദിവസത്തെപ്പോലെ (പരി
 ശുദ്ധിയോടെ) ആയിരിക്കും അവൻ മടങ്ങുന്നത്. **رفث**

എന്നാൽ സംയോഗം, ചീത്തവാക്കുകൾ എന്നിവയ്ക്കെല്ലാം
 പറയാം. **فسوق** എന്നാൽ അനുസരണക്കേടിനും
 അച്ചടക്കരാഹിത്യത്തിനും പറയും. **جدال** കൊണ്ട് ബാ
 ലിശവും അർത്ഥശൂന്യവുമായ കാര്യങ്ങളിൽ തർക്കിക്കലാണു
 ദേശിക്കപ്പെടുന്നത്.

എന്നാൽ സത്യം പുറത്തുകൊണ്ടുവരുന്നതിനും, സത്യ
 വിരുദ്ധമായ കാര്യങ്ങളെ എറുക്കുന്നതിനും വേണ്ടിയുള്ള
 നല്ല രീതിയിലുള്ള തർക്കം നിഷിദ്ധമല്ലെന്നു മാത്രമല്ല അനു
 പേക്ഷണീയംകൂടിയാണ്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْظِعَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بَالِئِي
 هِيَ أَحْسَنُ (النحل : 130)

“യുക്തികൊണ്ടും സദുപദേശംകൊണ്ടും നിന്റെ റബ്ബി
 ന്റെ മാർഗ്ഗത്തിലേക്ക് നീ ക്ഷണിക്കുക. ഏറ്റവും നല്ല
 രീതിയിൽ അവരോടു് നീ തർക്കിക്കുക”

തലയിലൊട്ടിക്കിടക്കുന്ന തൊപ്പി, തലപ്പാവ്, തട്ടം
 മുതലായവകൊണ്ട് തലമറക്കുന്നതും മുഹ്റിയായ പുരുഷനു്
 പാടില്ലാത്തതാകുന്നു. എന്നാൽ വാഹനങ്ങളുടെ മേൽത്ത
 ട്, കട, തമ്പ്, വൃക്ഷം പോലെയുള്ളവകൊണ്ട് തണൽ
 കൊള്ളുന്നതിനു് വിരോധമില്ല. എന്തു് കൊണ്ടെന്നാൽ
 നബി (സ.അ.) ജംറത്തുൽ അവബുഖയിൽ ഏറിഞ്ഞുകൊ
 ണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഒരു വസ്ത്രംകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിനു് തണ
 ലിട്ടുകൊടുത്തിരുന്നതായി സഹീഹായി തെളിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.
 അപ്രകാരംതന്നെ ‘നമിറുഖയിൽ നബി (സ.അ.) ക്ക് തമ്പു

ണ്ടാക്കിയിരുന്നുവെന്നും അറഫാ ദിവസം ഉച്ചതിരിയുന്ന
തു്വരെ അദ്ദേഹം അതിനുള്ളിൽ വിശ്രമിച്ചിരുന്നുവെന്നും
സഹീഹായി സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

കരയിലെ വേട്ടജന്തുക്കളെ കൊല്ലുക, അതിനായി
സഹായിക്കുക, സങ്കേതങ്ങളിൽനിന്നു അവയെ ആട്ടിയോ
ടിക്കുക എന്നിവയെല്ലാം ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ച സ്രീ
പുരുഷന്മാർക്കു ഹറാമാണ്. അപ്രകാരംതന്നെ വിവാഹം,
സംയോഗം, വിവാഹാനുമതി, സ്രീകളുമായി രതി
ലീലകൾ എന്നിവയും ഹറാമുതന്നെ.

ഉസ്മാൻ (റ) നബി (സ.അ.) യിൽനിന്നുമാറിക്കുന്ന
തിപ്രകാരമാണ്:

لَا يَحِلُّ الْمَحْرَمُ وَلَا يَحِلُّ وَلَا يَحِلُّ (مسلم)

“മുഹ്റമിനും വിവാഹം കഴിക്കാനോ, കഴിച്ചുകൊടുപ്പാ
നോ, വിവാഹാനുമതിയും നൽകാനോ പാടില്ല.” (മുസ്ലിം)

അറിവില്ലാതെയോ, മറന്നുകൊണ്ടോ ഒരു മുഹ്റമിം,
തന്നിയ വസ്ത്രം ധരിക്കുകയോ, സുഗന്ധം പൂശുകയോ ചെ
യ്തുപോയാൽ അതിന്നു പ്രതിവിധിയായി ഒന്നും ചെ
യ്യേണ്ടതില്ല. അറിവു്കിട്ടുമ്പോൾ, അല്ലെങ്കിൽ ഓർമ്മയാ
കുമ്പോൾ അതൊഴിവാക്കിയാൽ മതി. അപ്രകാരംതന്നെ
മുടികളെയും വെട്ടുകയോ. നഖം മുറിക്കുകയോ ചെയ്താ
ൽ മറന്നോ വിവരമില്ലാതെയോ ആയാൽ പ്രായശ്ചിത്ത
മായി ഒന്നും ചെയ്യേണ്ടതില്ലെന്നാണ് പ്രബലമായ വിധി.

ഹറമിനുള്ളിലെ വേട്ടജന്തുക്കളെ കൊല്ലുകയോ, ആയു
ധമോ ആംഗ്യമോ മറ്റൊക്കൊണ് കൊല്ലാൻ സഹായി
ക്കുകയോ, അവയുടെ സങ്കേതങ്ങളിൽനിന്നു അവയെ ആട്ടി
ക്കാടിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതും ഹറമിനുള്ളിലെ വൃക്ഷങ്ങളോ
പച്ചച്ചെടികളോ മുറിച്ചു കളയുന്നതും എല്ലാം മുഹ്റമിം,
അല്ലാത്തതുമായ എല്ലാ മുസ്ലിമിനും ഹറാമാണ്. ഉടമസ്ഥ

നെ അന്വേഷിച്ചു സാധനം കൊടുക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയല്ലാതെ അവിടെനിന്നു കണ്ടുകിട്ടുന്നസാധനങ്ങൾ എടുക്കാനും പാടില്ല. നബി [സ.അ.] പറയുന്നു:

إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ - بَعْضُ مَكَّةَ حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا يُخَصَّدُ شَجَرُهَا وَلَا بُنَّةٌ رُصِيدُهَا وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا وَلَا تَحِلُّ سَاقِطَتُهَا إِلَّا لِلْمُسْتَشْدِ (متفق عليه)

“ഈ നാട് അഥവാ മക്ക അന്ത്യദിനംവരെ അല്ലാഹു ആദരണീയമാക്കിയതിനാൽ ആദരണീയമാണ്. ആയതുകൊണ്ട് അവിടത്തെ വൃക്ഷങ്ങൾ മുറിച്ചു കളയാനോ, അവിടെയുള്ള വേട്ടജന്തുക്കളെ ആട്ടിയോടിക്കാനോ പച്ചപുല്ല് പറിച്ചുകളയാനോ പാടില്ല. കൈമോശംവന്ന വസ്തുക്കൾ ഉടമസ്ഥനെ കണ്ടുപിടിച്ചു സാധനം കൊടുക്കാൻ വേണ്ടിയല്ലാതെ എടുക്കാവുന്നതുമല്ല.” മിനായും മുസ്ദലിഫും ഹറമിൽപെട്ട സ്ഥലങ്ങളാണ്. അറഹ്മാത്തു ഹറമിനു പുറത്താണ്:

മക്കയിലെത്തുമ്പോൾ

മുഹ്റീം മക്കയിലെത്തുമ്പോൾ മക്കയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിനുമുമ്പ് കളിക്കുന്നതു സുന്നത്താണ്. നബി (സ.അ.) അപ്രകാരം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മസ്ജിദിൽ ഹറാമിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ വലതുകാൽ മുതിരിക്കുകയും ഇപ്രകാരം പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു സുന്നത്താണ്.

بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، أَللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

“അല്ലാഹുവിന്റെ പേരിൽ. അല്ലാഹുവിന്റെ തിരു ദൂതരിൽ അവന്റെ കൃപാകടാക്ഷവും ശാന്തിയുമുണ്ടാകട്ടെ, ശപിക്കപ്പെട്ട പിശാചിൽനിന്നും മഹാനായ അല്ലാഹു വെ, അവന്റെ ബഹുമാന്യമായ മുഖത്തെ, അവന്റെ അന്നാദിയായ അധികാര പ്രഭാവത്തെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു. അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ കൃപാകവാടങ്ങൾ എനിക്കു വേണ്ടി നീ തുറക്കേണമേ”

മററു ഏതാപള്ളിയിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോഴും ചൊല്ലേണ്ട പ്രാർത്ഥനയാണിത്. മസ്ജിദ്‌ഹാമിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ മാത്രം ചൊല്ലേണ്ട ഒരു പ്രത്യേക പ്രാർത്ഥനയും നബി (സ.അ.) യിൽനിന്നു സ്ഥിരപ്പെട്ടതായി നമുക്കറിവില്ല. മുഹ്‌രീം മുതലത്തിൽ (مُتَمَرِّع) മുൽതമിറോ (مُتَمَرِّع) ആണെങ്കിൽ കഅ്ബയുടെ സമീപമെത്തിയാൽ തപവാഹിന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ തൽബിയത്തു നിറുത്തേണ്ടതാണ്. പിന്നീട് ഹജറുൽഅസ്വദിന്റെ സമീപമെത്തി സാധിക്കുമെങ്കിൽ അതിനെ ചുംബിക്കണം. ചുംബിക്കാനായി ആളുകളെ തിരിക്കിത്തരിക്കി ബുദ്ധിമുട്ടിക്കാൻ പാടില്ല. ഹജറുൽഅസ്വദിനെ തൊട്ടുമുത്തുമ്പോൾ بِسْمِ اللَّهِ

وَاللَّهِ أَكْبَرُ (അല്ലാഹുവിന്റെ പേരിൽ, അല്ലാഹുവാണ് ററവും മഹാൻ) എന്നു പറയണം. ചുംബിക്കാൻ പ്രയാസമായിരുന്നാൽ കൈകൊണ്ടോ വടികൊണ്ടോ തൊട്ടു അത് ചുംബിക്കണം. അതു പ്രയാസമായാൽ ഹജറുൽ അസ്വദിന്നു നേരെ ആംഗ്യം കാണിച്ചുകൊണ്ട് اللَّهُ أَكْبَرُ എന്നു പറയണം. ആംഗ്യം കാണിച്ചത് എന്തുകൊണ്ടായാലും അത് ചുംബിക്കാവതല്ല. തപവാഹ് ചെയ്യുമ്പോൾ കഅ്ബയെ ഇടത് വശത്താക്കിയിരിക്കണം.

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ وَتَصَدِّقًا بِكَ تَبَارَكَ وَوَقَاءً

بِعَمَلِكِ وَاتَّبَعَاءِ اسْمِهِ زَبِيَّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عليه وسلم

“അല്ലാഹുവേ, നിന്നിൽ വിശ്വസിച്ചുകൊണ്ട്, നിന്റെ ഞ്ചനമത്തെ സത്യമാക്കിക്കൊണ്ട്, നീയുമായുള്ള കരാർ പാലിച്ചുകൊണ്ട്, നിന്റെ പ്രവാചകൻ മുഹമ്മദ് [സ.അ.] അവർക്കളെ പിന്തുടന്നുകൊണ്ട്” എന്നു് തപവാഫിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ചൊല്ലുന്നതായാൽ അത് നല്ലതാണ്. നബി [സ.അ.] അങ്ങിനെ ചൊല്ലിയതായി ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. തപവാഫ് ഏഴുവട്ടമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. ആദ്യത്തെ മൂന്നുവട്ടം ചുവടുവെച്ചു് വേഗം നടക്കണം. ഇതിന്റെ പേർ ‘റമൽ’ എന്നാണ്. മക്കയിലെത്തിയാൽ ആദ്യം ചെയ്യേണ്ട തപവാഫാണിത്. ഉറുമാത്രം കരുതിയവനോ (معتبر) ആദ്യം ഉറുയും പിന്നെ ഇഹ്റാമിൽ നിന്നു് ഒഴിവായതിന്നു് ശേഷം ഹജ്ജും കരുതിയവനോ (مستع) ഹജ്ജ് മാത്രം കരുതിയവനോ (مفرد) ഹജ്ജും ഉറുയും. ഒന്നായികരുതിയവനോ (قارن) ആരായിരുന്നാലും ഈ തപവാഫിൽ ‘റമൽ’ നടത്തം നടക്കണം. പിന്നീടു് ബാക്കിയുള്ള നാലു തവണകളിൽ സാധാരണപോലെ നടക്കണം. ഓരോവട്ടവും ഹജ്ജുൽ അസുവദ് മുതൽ തപവാഫ് ആരംഭിക്കുകയും അവിടെചെന്നുകൊണ്ടുതന്നെ അവ സാനിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യണം. ഈ ഏഴു തപവാഫിലും മേൽമുണ്ടിന്റെ മദ്ധ്യം വലതുകക്ഷത്തിലും രണ്ടറ്റങ്ങൾ ഇടത്തെചുമലിലും ആയി അണിയുന്നതാണ് സുന്നത്ത്. ഈ വിധത്തിൽ മേൽമുണ്ടണിയുന്നതിന്നാണ് اضطباع എന്നു് പറയുന്നതു്. തപവാഫിന്റെ വട്ടങ്ങളെക്കുറിച്ച് സംശയമുണ്ടായാൽ ഏറ്റവും ഉറപ്പുള്ളത് അഥവാ ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ

തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പുത്തിയാക്കണം. അതായത് മുന്നോന്നാലോ എന്നാണ് സംശയമെങ്കിൽ മുന്നിൽ ഉറപ്പിക്കണം. ഇപ്രകാരമാണ് സ ഉ യി ലു ചെച്ചേണ്ടതു്.

ഈ തപവാഫിൽനിന്ന് വിരമിച്ചാൽ മേൽമുണ്ട്കൊണ്ട് പുതക്കണം. അതായത് മുണ്ടിന്റെ രണ്ടറ്റങ്ങൾ നെഞ്ചിൽ വരുംവിധം രണ്ടു ചുമലിലുംകൂടി ഇട്ടേക്കണം. തപവാഫിന്റെ രണ്ട് റക്അത്തു് നമസ്കരിക്കുന്നതിന്നു് മുമ്പ് തന്നെ ഇങ്ങനെ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. സൂരികളെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ആക്ഷേപകരവും അവരെ താക്കീതു് ചെയ്യേണ്ടതുമായ ചില കാര്യങ്ങളുണ്ട്. അലങ്കാരങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചും സുഗന്ധങ്ങൾ പൂശിയും മറയില്ലാതെയും തപവാഫ് ചെയ്യാൻ അവർക്കൊട്ടും പാടില്ലാത്തതാണ്. അവർ 'ഔറത്താണ്'. പർദഃ അണിഞ്ഞിരിക്കൽ അവർക്കു് നിർബ്ബന്ധമാണ്. തപവാഫ് ചെയ്യുമ്പോഴും അല്ലാത്തപ്പോഴും അന്യപുരുഷന്മാരുമായി ഇടകലരേണ്ടിവരുമ്പോൾ തങ്ങളുടെ അലങ്കാരം പ്രകടിപ്പിക്കാൻ പാടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവർ 'ഔറത്തും' കഴുപ്പുപറ്റുകവുമാണ്. മുഖമാണവരുടെ ഏറ്റവും പ്രകടമായ അലങ്കാരം, 'മഹ്റമു്'കളുടെ മുമ്പാകെയല്ലാതെ അതു് വെളിവാക്കാൻ അവർക്കു് പാടില്ല. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوِ

“തങ്ങളുടെ ഭർത്താക്കന്മാർക്കും..... അല്ലാതെ അവരുടെ അലങ്കാരം അവർ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൂടാത്തതാണ്.”

അതിനാൽ ഹജറുൽഅസ്വദ് ചുംബിക്കുമ്പോൾ അന്യ പുരുഷന്മാർ കാണുന്ന അവസ്ഥയാണെങ്കിൽ മുഖം തുറന്നിടാൻ അവർക്കു് പാടില്ലാത്തതാകുന്നു. ഹജറുൽഅസ്വദ് തൊട്ട് മുത്താനോ ചുംബിക്കാനോ അവർക്കു്

സൗകര്യംകിട്ടുന്നില്ലെങ്കിൽ അതിനായി പുരുഷന്മാരെ തിരിക്കിത്തരിക്കാനും അവർക്ക് പാടില്ല. പുരുഷന്മാരുടെ പിറകിലായി തപാഫ് ചെയ്യുന്നതാണ് പുരുഷന്മാരെ തിരിക്കിത്തരിക്കി കഅ്ബയുടെ അരികിലൂടെ തപാഫ് ചെയ്യുന്നതിനേക്കാൾ അവർക്കുത്തമവും ഏറ്റവും മഹത്തായ പ്രതിഫലത്തിന്നവരെ അർഹരാക്കിത്തീർന്നതും.

റമലും, ഇളംതിബാളം (الرمل والاضطباع) ഈ ആദ്യത്തെ തപാഫിലല്ലാതെ മറ്റു തപാഫുകളിലോ സഈയിലോ, സ്ത്രീകൾക്കോ വേണ്ടതില്ല. നബി(സ.അ.)ക്കു യിലെത്തിയപ്പോൾ ചെയ്ത ആദ്യത്തെ തപാഫിൽ മാത്രമേ رمل ഉം اضطباع ഉം ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ.

തപാഫിന്റെ അവസരത്തിൽ എല്ലാ അശുദ്ധികളിൽനിന്നും മാലിന്യങ്ങളിൽനിന്നും സംശുദ്ധമായിരിക്കേണ്ടതാണ്. തന്റെ റബ്ബിനോടു് അങ്ങേയറ്റത്തെ കീഴ്വണക്കവും വിനയവും കാണിക്കുകയും വേണം. തപാഫിനിടയിൽ ധാരാളമായി അല്ലാഹുവെ സ്മരിക്കുകയും അവനെ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും വേണം. അൽപം ഖുർആൻ ഓതിയാൽ അത് നല്ലതാണ്. ഈ തപാഫിലോ മറ്റു് തപാഫുകളിലോ, സഈയിലോ പ്രത്യേകമായ ദിക്റുകളോ ടൂത്തുകളോ നിർബ്ബന്ധമില്ല. തപാഫിലും സഈയിലും ഓരോ വട്ടങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമായി ജനങ്ങൾ പടച്ചുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള ദിക്റുകൾക്കോ ടൂത്തുകൾക്കോ യാതൊരുടിസ്ഥാനവുമില്ല.

ഓരോരുത്തനും അറിയാവുന്ന ഏതു ദിക്റും ടൂത്തും ചൊല്ലിയാൽത്തന്നെ മതിയാകും.

റുക്നൽയമാനിക്കു് നേരെ എത്തുമ്പോൾ വലംകൈകൊണ്ട് അതു് തൊട്ടു് മുത്തുകയും بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ എന്നു് പറയു

കയും വേണം. അത് ചു-ബിക്കുകയോ കണക്കിലധികം തന്റെ കൈ നീട്ടുകയോ വേണ്ടതില്ല. തൊട്ടുമുത്താൻ വിഷമമാണെങ്കിൽ അതിനു ശ്രമിക്കാം. തന്റെ തപവാഫിൽ നീങ്ങിക്കൊള്ളണം. അതിനു നേരെ എത്തുമ്പോൾ ആംഗ്യം കാണിക്കുകയോ, തക്ബീർ ചൊല്ലുകയോ വേണ്ടതുമാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നാം അറിഞ്ഞതടത്തോളം നബി(സ.അ.)യിൽനിന്നും അതൊന്നും സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടില്ല. റക്നൽ യമാനിക്കും, ഹജറൽ അസുവദിന്നുമിടക്ക്

വെച്ചു رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“ഞങ്ങളുടെ രബ്ബേ, ഇഹലോകത്ത് നീ ഞങ്ങൾക്ക് നന്മ നൽകേണമേ. പരലോകത്തു ഞങ്ങൾക്ക് നല്ലത് നേടേണമേ. നരകശിക്ഷയിൽനിന്നും നീ ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യേണേ”. എന്നും പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത് സുന്നത്താണ്. ഹജറൽ അസുവദിന്നുനേരെ വരുമ്പോഴൊക്കെ അതിനെ തൊട്ടുമുത്തി ചു-ബിച്ചു بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ എന്നു പറഞ്ഞുകൊ

ണ്ടിരിക്കണം. തൊട്ടുമുത്താനും ചു-ബിക്കാനും തരപ്പെട്ടില്ലെങ്കിൽ അതിനുനേരെ എത്തുമ്പോഴേക്ക് ആംഗ്യം കാട്ടി തക്ബീർ ചൊല്ലണം. സംസാരിച്ചതും മഖാമു ഇബ്രാഹീമിന്റെയും പിന്നിൽകൂടി തപവാഫ് ചെയ്യുന്നത് കൊണ്ട് വിരോധമില്ല. വിശേഷിച്ചു, തിരക്കുള്ളപ്പോൾ. മസുജിദ്ഗൽഹാറും മുഴുവനും തപവാഫിന്നു പറ്റിയ സ്ഥലം തന്നെയാണ്. പള്ളികളിലെ വരാന്തകളിലൂടെ തപവാഫ് ചെയ്യാവൂ, മതിയാകും. സൗകര്യമുണ്ടെങ്കിൽ കത്തുബയുടെ സമീപത്ത് തപവാഫ് ചെയ്യുന്നത് തന്നെയാണ് ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. തപവാഫിൽനിന്നും വിരമിച്ചാൽ രണ്ട് റക്അത്ത് മഖാമു ഇബ്രാഹീമിന്നു

പിന്നിൽവെച്ചു നമസ്കരിക്കണം. തിക്ഷം തിരക്ഷംകൊണ്ടു് അസൗകര്യമുണ്ടെങ്കിൽ പള്ളിയുടെ ഏതു വശത്തുവെച്ചു നമസ്കരിച്ചാലും മതി.

ഈ രണ്ടു് റക്അത്തുകളിൽ സൂഃഫാത്തിഹക്കു് ശേഷം **قل هو الله أحد ، قل يا أيها الكافرون** എന്നീ സൂഃകൾ ഓതു നതു് സുന്നത്താണ്. പിന്നീടു് ഹജുൽഅസ്വദിനടുത്തു് പോയി സൗകര്യംകിട്ടിയാൽ നബി (സ.അ.) യുടെ മാതൃകയനുസരിച്ചു് അതിനെ തന്റെ വലതുകൈകൊണ്ടു് തൊട്ടു മുത്തണം. പിന്നീടു് സ്വഹാമലയിലേക്കു് അതിന്റെ കവാടത്തിലൂടെ പുറപ്പെട്ടു് അതിൽ കയറുകയോ, അതിനടുത്തു നില്ക്കുകയോ വേണം. സ്വഹായുടെ മുകളിൽ കയറാൻ കഴിഞ്ഞാൽ അതാണത്തമാ. അവിടെ വിബുലുയുടെനേരെ തിരിഞ്ഞുനിന്നു് അല്ലാഹുവെ സ്തുതിച്ച ശേഷം ഇപ്രകാരം പറയുന്നത് സുന്നത്താണ്.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ
لَا شَرِيكَ لَهُ . لَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ الْيَوْمِ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ ،
أَنْجَزَ وَعَدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ
وَحْدَهُ

“അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറെറാരാധ്യനുമില്ല. അല്ലാഹു ഏറ്റവും മഹാനാണ്. അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറെറാരാധ്യനുമില്ല. അവൻ ഏകൻ, അവന്നു് ഒരു പങ്കുകാരനുമില്ല. രാജാധിപത്യം അവന്നുള്ളതാണ്. സ്തുതിയും അവന്നുള്ളതുതന്നെ. അവൻ ജീവിപ്പിക്കുകയും മരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അവൻ സർവ്വശക്തനാണ്. അല്ലാഹുവല്ലാ

തെ മറെറാരാധ്യനുമില്ല. അവൻ ഏകൻ മാത്രം. തന്റെ വാഗ്ദത്തം അവൻ നിറവേറ്റി, തന്റെ അടിയനെ സഹായിച്ചു. ശത്രുസേനകളെ അവൻ ഒറായ്ക്ക് പരാജയപ്പെടുത്തി.”

പിന്നീട് രണ്ടുകയ്യും ഉയർത്തി തനിക്ക് ആവശ്യമുള്ളതിനു് വേണ്ടിയെല്ലാം പ്രാർത്ഥിക്കുക. ഈ ദിക്റും ദുആയും മൂന്നുതവണ ആവർത്തിക്കണം. പിന്നെ താഴെ ഇറങ്ങി മർവായിലേക്ക് നടക്കണം. ഒന്നാമത്തെ അടയാളം വരെ എത്തിയാൽ അവിടെനിന്നു് രണ്ടാമത്തെ അടയാളം വരെ പുരുഷന്മാർ ഓടണം. രണ്ടടയാളങ്ങൾക്കിടയിൽ യൂതി പിടിച്ചുനടക്കേണ്ട ആവശ്യം ശറഇൽ സൂറീകൾക്കില്ല. അവർക്ക് സഉ്യിൽ മുഴുവനും സാധാരണപോലെ നടന്നാൽ മാത്രം മതി. പിന്നെ നടന്നു മർവാമല കയറണം. അല്ലെങ്കിൽ മർവഃയ്ക്കടുത്തു് നില്ക്കണം. സാധ്യമായാൽ മർവായ്ക്കു് മുകളിൽ കയറുന്നതു് തന്നെയാണു് ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളതു്. സ്വഹായിൽ വെച്ചു പ്രാർത്ഥിച്ചതുപോലെ തന്നെ മർവഃയിൽ വെച്ചും പ്രാർത്ഥിക്കണം. പിന്നെ അവിടെനിന്നിറങ്ങി നടക്കേണ്ടിടത്തു് നടന്നു് ഓടേണ്ടിടത്തു് ഓടി സ്വഹായിലെത്തണം. ഇപ്രകാരം ഏഴുതവണ ചെയ്യണം. പോക്ക് ഒരുതവണയായും മടക്കം ഒരുതവണയായും പരിഗണിക്കണം. ഇപ്രകാരമാണു് നബി(സ.അ.)ചെയ്തതു്. അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു: **خُذُوا عَنِّي مَنَاكِمَ** “നിങ്ങളുടെ ഹജ്ജിന്റെ കർമ്മങ്ങൾ എന്നോടു് പഠിക്കുക” സഉ്യിന്റെ അവസരത്തിൽ കഴിയുന്നത്ര ദിക്റും ദുആയും ധാരാളം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണം. എല്ലാ അശുദ്ധികളിൽനിന്നും മാലിന്യങ്ങളിൽനിന്നും സംശുദ്ധമായിരിക്കുകയും വേണം. എന്നാൽ **وضوء** ഇല്ലാതെ ഒരാരും സഉ്യ് ചെയ്താൽ അതയാൾക്കു് മതി. അതുപോലെത്തന്നെ തപവാഫിനു് ശേഷം

ഒരു സ്ത്രീക്ക് ആത്മവമോ, പ്രസവരക്തമോ ഉണ്ടായാൽ അവൾക്ക് സമയം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. അതവൾക്ക് മതിയാകുന്നതുമാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശുദ്ധി സമയം യിന്ന് ശർത്ഥം. അത് വെറും സുന്നത്ത് മാത്രമാണ്.

സമയം പൂർത്തിയായിക്കഴിഞ്ഞാൽ മുടികളയുകയോ. വെട്ടുകയോ ചെയ്യണം. പുരുഷൻ മുടി കളയുന്നതാണ് ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. ഉറയുടെ അവസാനത്തിൽ മുടിവെട്ടിക്കുകയും, മൂലം ഹജ്ജിനുവേണ്ടി നീട്ടിവെക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് നല്ലതുതന്നെ.

ഹജ്ജിനോടടുത്ത ദിവസങ്ങളിലാണ് മക്കത്തത്തിൽ യതെങ്കിൽ അവനെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം മുടിവെട്ടുന്നതാണ് ഏറ്റവും നല്ലത്. ബാക്കി മുടിമുഴുവനും ഹജ്ജിനുവേണ്ടി കളഞ്ഞാൽ മതിയല്ലോ. നബി [സ.അ.] യും സഹാബത്തും മക്കത്ത് വന്നത് ദുൽഹിജ്ജ് നാലിന്നായിരുന്നു. ബലിമുഗങ്ങൾ കൂടെകൊണ്ടുവരാത്തവരോടു് ഉറം കഴിഞ്ഞു മുടിവെട്ടി ഇഹ്റാമിൽനിന്ന് ഒഴിവാകാനാണ് നബി[സ.അ.] കല്പിച്ചത്. അവരോടു മുടി മുഴുവൻ കളയാൻ നബി [സ.അ.] കല്പിച്ചിട്ടില്ല.

മുടി വെട്ടുന്നത് അല്പം മാത്രം പോരാ, മുഴുവനും വെട്ടുക തന്നെ വേണം. അപ്രകാരംതന്നെ അല്പം മാത്രം കളഞ്ഞാലും പറ്റില്ല. സ്ത്രീക്ക് മുടിവെട്ടിയാൽ മാത്രം മതി. മിടഞ്ഞിട്ട മുടിയുടെ അറ്റത്തുനിന്ന് ഒരു വിരൽക്കൊട്ടിയോളമോ അതിൽ കുറവോ എടുത്താൽ മതി. അതിലധികം ഒട്ടം എടുക്കേണ്ടതില്ല.

ഇപ്പറഞ്ഞതത്രയും ചെയ്തുകഴിഞ്ഞാൽ ഉറം അവസാനിച്ചു. അതുവരെ ഇഹ്രാംകൊണ്ട് ഹറാമായിരുന്നതെല്ലാം ഹലാലാകുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ഹറാമിനുപുറത്തുനിന്ന് ബലിമുഗം കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുള്ളവർ ഹജ്ജ് കഴിയുന്നത്

വരെ തങ്ങളുടെ ഇഹ്റാമിൽത്തന്നെ തുടരണം. ഹജ്ജിൽ നിന്നും ഉറയിൽനിന്നും ഒപ്പം ഒഴിവാകുവാനേ അവർക്കു നിർവ്വാഹമുള്ളൂ.

ഹജ്ജിനു് മാത്രമോ, ഹജ്ജിനും ഉറയ്ക്കുകയോ ഇഹ്റാമം കെട്ടിയവർക്കു്, തങ്ങൾ ബലിമൃഗം കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടില്ലെങ്കിൽ തങ്ങളുടെ ഇഹ്റാമം ഉറയ്ക്കു് മാത്രമാക്കി മാറ്റി മുത്തമത്തിൽ ചെയ്യുപോലെ ചെയ്യുന്നതാണു് സുന്നത്തു്. അബി [സ.അ.] സഹാബിമാരോടു് കല്പിച്ചതാണെന്നു് ചെയ്യാനായിരുന്നു. തുടർന്നുകൊണ്ടു് അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു:

أَوَّلًا أَنْتُمْ سُمَّتُ الْهَدْيَ لِإِحْلَالِ الْحَمَمِ.

ഞാൻ ബലിമൃഗങ്ങളെ കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ നിങ്ങളുടെ കൂടെത്തന്നെ ഇഹ്റാമിൽനിന്നും ഒഴിവാകുമായിരുന്നു.”

ഉറയ്ക്കുവേണ്ടി ഇഹ്റാമം കെട്ടിയശേഷം സൂക്ഷ്മ ആത്മവമോ, പ്രസവമോ സംഭവിച്ചാൽ ശുദ്ധിയാകുമ്പോൾ അവയെ കഅ്ബയെ തപവാഫ് ചെയ്യാനോ, സ്വഹായ്ക്കും മർവയ്ക്കുമിടയിൽ സഉയ് ചെയ്യാനോ പാടില്ല. ശുദ്ധിയായിക്കഴിഞ്ഞാൽ തപവാഫും സഉയും കഴിഞ്ഞു് മുടിമുറിച്ചു് ഉറയ്ക്കു പുത്തിയാക്കാം. തർവിയത്തു് നാളിനു മുമ്പായി ശുദ്ധിയായില്ലെങ്കിൽ താമസസ്ഥലത്തു്നിന്നു് തന്നെ ഹജ്ജിനുള്ള ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കുകയും മറ്റുള്ളവരോടൊപ്പം മിനായിലേക്കു് പുറപ്പെടുകയും ചെയ്യണം. അപ്പോൾ ഹജ്ജും ഉറയും ഒന്നിപ്പിച്ചു് ഇഹ്റാമം കെട്ടിയവളായിത്തീരും. മറ്റു ഹാജിമാർ ചെയ്യുന്നപോലെ അറഹായിലും മശ്അറുൽഹറാമിലും നില്ക്കുക, ജറക്കളിൽ ഏറിയുക, മുസ്ലേഹിഫായിലും മിനായിലും രാപ്പാക്കുക, ബലിയറക്കുക, മുടി മുറിക്കുക മുതലായതെല്ലാം അവളും

ചെയ്യണം. പിന്നീട് ശുദ്ധിയാക്കാൻ കഅ്ബയെ തപവാഫ് ചെയ്യുകയും, സ്വഹാക്കും മർവാത്തുമിടയിൽ സഹ്യാ് ചെയ്യുകയും വേണം. ഹജ്ജിനും ഉറക്കും കൂടി ഇതു ഓരോന്നുവീതം മതിയാകുന്നതാണ്.

ആയിശ: (റ) ഉറക്കുവേണ്ടി ഇഹ്രാം കെട്ടിയശേഷം അവർക്ക് ആത്മവമുണ്ടായി. അപ്പോൾ നബി [സ.അ.] അവരോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

إِقْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطَوَّفِي بِالْبَيْتِ
حَتَّى تَطْمُرِي (متفق عليه)

“ഹാജിമാർ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം നീയും ചെയ്യണം. എന്നാൽ ശുദ്ധിയാക്കുന്നതു്വരെ കഅ്ബയെ തപവാഫ് ചെയ്യരുതെന്നുമാത്രം. ആത്മവകാരികളും പ്രസവിച്ചവരും നഫ് റിന്റെ ദിവസം (ദൽഹജ് 10) ജറത്തുൽ അഖബാ യിലെ കല്ലേറും കഴിഞ്ഞു മുടിമുറിച്ചാൽ ഇഹ്രാംകൊണ്ടു് ഹറാമായിരുന്ന സുഗന്ധപോലെയുള്ള കാര്യങ്ങളെല്ലാം അവർക്ക് ഹലാലായി. എന്നാൽ ഹജ്ജ് പൂർത്തിയായ ശേഷം മാത്രമേ, ശുദ്ധിയുള്ള മറുസ്ത്രീകളെപ്പോലെത്തന്നെ അവർക്ക് ഭർത്താക്കന്മാരെ സമീപിക്കാൻ പാടുള്ളൂ. ശുദ്ധി ക്ഷ്ശേഷം തപവാഫ് സഹ്യാ് കഴിഞ്ഞാൽപിന്നെ ഭർത്താവുമായുള്ള ബന്ധം അവർക്ക് ഹലാലാകുന്നതാണ്.

يوم التروية

തർവിയത്തിന്റെ നാൾ അതായത് ദൽഹിജ് 8-ാം-നു ഉറകഴിഞ്ഞു തഹല്ലലായി മക്കയിൽ താമസിക്കുന്നവരും, മക്കാനിവാസികളിൽനിന്നു ഹജ്ജിനുദ്ദേശിക്കുന്നവരും അവരവരുടെ വാസസ്ഥലങ്ങളിൽനിന്നു് തന്നെ ഹജ്ജിനു് ഇഹ്രാംകെട്ടണം. നബി[സ.അ.]യുടെ

സഹാബത്ത് “അബ് താഹി”ലാണ് താമസിച്ചിരുന്നതും. നബി (സ.അ.) യുടെ കല്പനപ്രകാരം അവരെല്ലാം അവിടെവെച്ചുതന്നെയാണ് തർവിയത്ത് നാളിൽ ഹജ്ജിനുവേണ്ടി ഇഹ്രാംകെട്ടിയത്. കഅ്ബയിൽപോയി അവിടെവെച്ച് അല്ലെങ്കിൽ ‘മീസാബി’നടുത്തുവെച്ച് ഇഹ്രാംകെട്ടാൻ അദ്ദേഹം അവരോടു കൽപിച്ചിട്ടില്ല. അപ്രകാരംതന്നെ മിനായിലേക്കു പുറപ്പെടുമ്പോൾ വിദാഇന്റെ തപവാഹ് നടത്താനും അവിടുന്ന് കല്പിച്ചിട്ടില്ല. അതായിരുന്നു ശറഇൽ വേണ്ടതെങ്കിൽ നബി [സ.അ.] അവരെ അങ്ങനെതന്നെ പഠിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. നബിയെയും, അവിടുത്തെ സഹാബത്തിനെയും പിന്തുടരുന്നതിൽ മാത്രമെ പുണ്യമുള്ളൂ.

ഹജ്ജിന് ഇഹ്രാംകെട്ടുമ്പോൾ കളിച്ച് ശുദ്ധിയായി സുഗന്ധം പൂശുന്നത് മീഖാത്തിൽവെച്ച് ചെയ്തപ്പോലെത്തന്നെ സുന്നത്താണ്. ഹജ്ജിന് ഇഹ്രാം കെട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ ഉച്ചയ്ക്കുമുമ്പോ, പിമ്പോ ആയി തർവിയത്ത് നാളിൽത്തന്നെ മിനായിലേക്കുപുറപ്പെടുന്നത് സുന്നത്താണ്. അപ്പോൾ മുതൽ ജംറത്തുൽ അഖബയിൽ കല്ലെറ നടത്തുന്നത്വരെ ധാരാളമായി തൽബിയത്ത് ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കണം. അന്നത്തെ ദ്വഹ്റ, അസ്റ, മഗ്റീബ്, ഇശാ, തുടനുള്ള സുബ്ഹ് എന്നീ നമസ്കാരങ്ങൾ മിനായിൽവെച്ച് നിർവ്വഹിക്കണം. ഓരോന്നും ജംഇല്ലാതെ ഖസ്രായിട്ട് അതാതിന്റെ നേരങ്ങളിൽ നമസ്കരിക്കുന്നതാണ് സുന്നത്തും. മഗ്റീബും, സുബ്ഹും ഖസ്രാക്കാൻ പഠിപ്പിച്ചു. ഇക്കാര്യത്തിൽ മക്കക്കാക്കും അല്ലാത്തവർക്കുമിടയിൽ ഒരു വ്യത്യാസവുമില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി (സ.അ.) മക്കക്കാരും അല്ലാത്തവരുമായ അവിടുത്തെ എല്ലാ സഹാബിമാരെയും കൊണ്ട് മിനായിലും അറഫെയിലും മുസ്ദലിഫയിലുമെല്ലാം ഖസ്രായിട്ട് തന്നെയാണ്

നമസ്കരിച്ചത്. മക്കക്കാരോട് പൂർത്തിയാക്കാൻ അവിടുന്ന് കല്പിച്ചിട്ടില്ല. അത് നിർബ്ബന്ധമാണെങ്കിൽ അവിടുന്ന് അവർക്കത് വ്യക്തമാക്കിക്കൊടുക്കുകതന്നെ ചെയ്യുമായിരുന്നു.

﴿عَمْرٍ﴾

പിന്നെ അറഫാദിനം (ദുൽഹജ്ജ് 9-ാം നം) സൂര്യോദയത്തിനുശേഷം മിനായിൽനിന്ന് അറഫായിലേക്കു യാത്ര തിരിക്കണം, കഴിയുമെങ്കിൽ ഉച്ച തിരിയും വരെ നമിറയിൽ തങ്ങുന്നതാണ് സുന്നത്ത്. നബി (സ.അ.) അങ്ങനെയാണ് ചെയ്തത്. ഉച്ച തിരിഞ്ഞാൽ ഇമാമോ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രതിനിധിയോ ജനങ്ങൾക്കായി സന്ദർഭോചിതമായ ഒരു പ്രസംഗം നടത്തണം. അന്നും അതിനുശേഷവും ഫാജിമാർ ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ അവർക്ക് വിവരിച്ചുകൊടുക്കണം. അല്ലാഹുവേ യേപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അവന്റെ തഹ്ഫീദിൽ അടിയറച്ച ജീവികളാണു്, എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രതിഫലമാത്രം ലക്ഷ്യം വെച്ചുകൊണ്ട് ചെയ്യാനും അവരോട് കല്പിക്കണം. അല്ലാഹു ഹറാമാക്കിയ കാര്യങ്ങൾ വെടിഞ്ഞുനില്ക്കാൻ അവരെ താക്കീത് ചെയ്യണം. അല്ലാഹുവിന്റെ കിതാബും അവന്റെ നബിയുടെ സുന്നത്തും മുറുകെ പിടിച്ചു ജീവിക്കാൻ അവരെ ഉപദേശിക്കണം. അവയ്ക്കു സരിച്ച മാത്രം തീരുമാനങ്ങൾ കൈക്കൊള്ളുവാനും എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും അവരണീൽനിന്നും വിധി തേടുവാനും അവരെ പ്രേരിപ്പിക്കണം. ഇതൊക്കെയായിരുന്നു നബി (സ.അ.) യുടെ മാതൃക.

അതിനുശേഷം ദുഹ്റും, അസ്റും ജംഉം ഖസ്റുമായിട്ട്, ദുഹ്റിന്റെ സമയത്തുതന്നെ ഒരു ബാക്കുരണ്ട് ഇഖാമത്തും വിളിച്ചുകൊണ്ട് നമസ്കരിക്കണം. നബി (സ.അ.) ഇപ്രകാരം ചെയ്തതായിട്ടാണ് ജാബിർ (റ) പറഞ്ഞതായി ഇമാം മുസ്ലിം (റ) രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്.

وقفة عرة

പിന്നെ ഹാജിമാർ അഹ്മായിൽനില്ക്കണം. **بطان عرة** (ബത്തൻഉർനം) ഒഴിച്ചു ബാക്കി മൈതാനം മുഴുവൻ നില്ക്കുന്ന സ്ഥലമാണ്. വിബ്ലംലുക്കും ജബലുഹ് മത്തിനും അഭിമുഖമായി നില്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ അതു സുന്നത്താണ്. രണ്ടിനും അഭിമുഖമായി നില്ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ വിബ്ലംലുക്കിന്റെ മാത്രം അഭിമുഖീകരിക്കണം. ജബലുഹ് മത്തിനഭിമുഖമായില്ലെങ്കിലും വിരോധമില്ല.

ഈ നില്പ്പിൽ നിന്നുകൊണ്ട് അല്ലാഹുവിനെ ദീക്ര ചെയ്യും അവനോട് പ്രാർത്ഥിച്ചും താണുകേണപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടും കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതാണ് സുന്നത്തു്. പ്രാർത്ഥിക്കുമ്പോൾ രണ്ടു കയ്യും മേല്പോട്ടുയർത്തണം. തൽബിയത്തു് ചെയ്യുന്നതും ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്യുന്നതും നല്ലതാണ്.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَيَاةُ
الْقَدِيمَةُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمُؤَوَّلٌ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
എന്ന വാക്യം ധാരാളമായി ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും

സുന്നത്താണ്. നബി(സ.അ.) പറഞ്ഞു:

“അഹ്മായിലെ പ്രാർത്ഥനയാണ് പ്രാർത്ഥനകളിൽ ഉത്തമമായത്. ഞാനും എനിക്കുവുമുള്ള പ്രവാചകന്മാരും പാഞ്ഞിട്ടുള്ള വാക്യങ്ങളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമായിട്ടുള്ളത്

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَيَاةُ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റെന്തെങ്കിലും ദൈവമില്ല. അവൻ ഏകൻ മാത്രം. അവനെ” ഒരു പങ്കുകാരനുമില്ല. അവന്നാണ്

രാജാധിപത്യം, സ്തുതിയും അവന്നുതന്നെ. അവൻ സർവ്വ ശക്തനായത്രെ, എന്ന വാക്യമാണ്”.

നബി(സ.അ.)യിൽനിന്നും സഹിഹായി ഇപ്രകാരം രിവായത്ത് ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

: أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ أَرْبَعُ الْحَدِيثِ : “അല്ലാഹുവിന്നു ഏറ്റവും ഇഷ്ടപ്പെട്ട നാലു വാക്യങ്ങളുണ്ട്.

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللهُ أَكْبَرُ

“അല്ലാഹു സർവ്വത്ര പരിശുദ്ധൻ, സർവ്വ സ്തുതിയും അല്ലാഹുവിന്നു, അവനല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല, അല്ലാഹു ഏറ്റവും മഹാൻ, ഇവയത്രെ ആ വാക്യങ്ങൾ.

അതിനാൽ ഈ ദീക്ഠകൾ വളരെയേറെ വിനയാന്വിതമായും, ഹൃദയസാന്നിധ്യത്തോടുകൂടിയും ആവർത്തിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാണ്. കൂടാതെ ശാഇഖ് അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള എല്ലാ സന്ദർഭങ്ങളിലും, ചൊല്ലാവുന്ന മറ്റു ദീക്ഠകളും ഭക്തകളും വിശിഷ്ടാ ഈ മഹത്തായ ദിവസത്തിൽ ഈ സ്ഥലത്ത് വെച്ചു ധാരാളമായി ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കണം. താഴെ പറയുന്നപോലെയുള്ള സാരസംപൂർണ്ണമായ ദീക്ഠകളും ഭക്തകളും തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതാണുത്തമം.

തിരഞ്ഞെടുത്ത പ്രാർത്ഥനകൾ

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

“അല്ലാഹുവെ സ്തുതിക്കുന്നതോടുകൂടി ഞാനവന്റെ പരിശുദ്ധി പ്രകീർത്തിക്കുന്നു. മഹാനായ അല്ലാഹു സർവ്വത്ര പരിശുദ്ധൻ”.

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

“നീയല്ലാതെ മറ്റൊരാൾ ആരാധ്യനുമില്ല. നീ സർവ്വത്ര

പരിശുദ്ധനത്രെ. തീർച്ചയായും ഞാൻ അക്രമകാരികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പെട്ടുപോയിരുന്നു.”

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ لَهُ النُّعْمَةُ وَلَهُ
الْفَضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ،

“അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറെറാരാധ്യനുമില്ല. അവനെ മാത്രം
മല്ലാതെ നാം ആരാധിക്കുന്നില്ല. അവന്റെതാണ് അനു
ഗ്രഹം. ഔദാര്യം അവന്റെതാണ് തന്നെ. സൽപ്രശംസ
കൾ അവനുള്ളത്. അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറെറാരാധ്യന
മില്ല; അവന്നുമാത്രം നിഷ്കളങ്കമായ വിധേയത്വം അ
ർപ്പിച്ചുകേണ്ടു്. അവിശ്വാസികൾ ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ലെങ്കിലും
ശരി.

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ،

“ബലവും ശക്തിയും അല്ലാഹുവിനെക്കൊണ്ടു് മാത്രം.”

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ،

“ഞങ്ങളുടെ റബ്ബേ, ഇഹലോകത്തു് നീ ഞങ്ങൾക്കു നന്മ
തരണമെ. പരലോകത്തു് നന്മതന്നെ നല്കണമേ. നര
കശിക്ഷയിൽനിന്നു് ഞങ്ങളെ നീ കാത്തു് സൂക്ഷിക്കണേ.”

وَاللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي
وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي
آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً
لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ وَالْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ،

“അല്ലാഹുവേ, എന്റെ രക്ഷാകവചമായ എന്റെ

ദീനീനെ നീ നന്നാക്കിത്തരണം. എന്റെ ഉപജീവനം നിലകൊള്ളുന്ന എന്റെ ദുന്യാവും നീ എന്നിക്കു നന്നാക്കിത്തരണം, എന്റെ ലക്ഷ്യസ്ഥാനം നിലകൊള്ളുന്ന എന്റെ ആവിർഭൂതം നീ എന്നിക്കു നന്നാക്കിത്തരണം. ജീവിതത്തെ ഗുണസമ്പന്നമാക്കിത്തരണം; മരണത്തെ എല്ലാ തിന്മയിൽ നിന്നുമുള്ള മുക്തിയും ആക്കിത്തീർക്കണം.”

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ جُهِدِ الْبَلَاءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ

“കഠിനമായ പരീക്ഷണങ്ങളിൽനിന്നും, ദൗർഭാഗ്യബാധയിൽനിന്നും, ദുര്യോഗത്തിൽനിന്നും, ശത്രുക്കൾ എന്റെ ദുരിതംമൂലം സത്തുഷ്ടരാകുന്നതിൽനിന്നും അല്ലാഹുവെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു.”

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْأَحْزَانِ وَمِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَمِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَمِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ وَمِنَ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ.

“മനസ്സാപം, ദുഃഖം, കഴിവുകേട്, അലസത, ഭീരുത്വം, പിതൃക്കു, പാപം, കടബാദധൃത, കടവധന, ജനമർദ്ദം എന്നിവയിൽ നിന്നെല്ലാം അല്ലാഹുവേ, നിന്നെ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.”

أَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُنْدَامِ وَمِنَ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ

“വെള്ളപ്പാണ്ടു, ഭ്രാന്തം, കഷണം, മറ്റു ചീത്തരോഗങ്ങൾ എന്നിവയിൽനിന്നും അല്ലാഹുവേ, നിന്നെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു.”

اللَّهُ هُمْ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
 “അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ മാപ്പാ, ഇഹപരജീവിതങ്ങളിലെ
 സൗഖ്യവും, ഞാൻ നിന്നോട് അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.”

اللَّهُ هُمْ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي
 وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي .

“അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ മാപ്പാ, ധാർമ്മികവും, ഭൗതിക
 വും, കുടുംബപരവും, സാമ്പത്തികവുമായ സൗഖ്യവും
 നിന്നോടു ഞാൻ യാചിക്കുന്നു.”

اللَّهُ هُمْ اسْتَمِرَّ عَوْرَاتِي وَأَمِنْ رَوْعَاتِي وَاحْفَظْنِي
 مِنْ يَمِينِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ
 شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعِظَمِكَ أَنْ أُغْتَالَ
 مِنْ تَحْتِي

“അല്ലാഹുവേ, എന്റെ ശോച്യങ്ങൾ നീ മറച്ചുവെ
 ണ്ണേണമേ, എന്റെ ഭയപ്പെടുകളിൽനിന്നും എനിക്കു നീ അ
 ഭയം നൽകേണമേ, മുന്നിൽനിന്നും പിന്നിൽനിന്നും, ഇട
 ത്ത്നിന്നും വലത്ത്നിന്നും, മുകളിൽനിന്നും എന്നെ കാ
 ത്തുരക്ഷിക്കേണമേ, ഞാൻ വെട്ടിൽ വീഴ്ത്തപ്പെടുന്നതിൽ
 നിന്നും നിന്റെമഹത്വത്തെ ഞാൻ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു.”

اللَّهُ هُمْ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي
 وَمَا آتَيْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْنِي

“അല്ലാഹുവേ, എന്റെ കുറ്റങ്ങളും, അവിവേകങ്ങളേ
 ളും, സ്വന്തം കാര്യത്തിലുള്ള അതിരുകവിചിത്രവും, എന്നേ
 ക്കാരുതൽ നിനക്കറിയാവുന്ന കുറ്റങ്ങളും നീ എനിക്കു
 പൊറുത്ത് തരേണമേ”

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ جَدِّيْ وَهَزْلِيْ وَخَطِيْئِيْ وَعَمَلِيْ
وَكُلَّ ذٰلِكَ عِنْدِيْ

“അല്ലാഹുവേ, കളിയായും കാര്യമായും കരുതിക്കൂട്ടിയും എന്റെ പക്കൽനിന്നും വന്ന എല്ലാ തെറ്റുകളും എന്നിക്ക് നീ പൊറുത്തുതരണമെ. അതെല്ലാം എന്റെ പക്കൽ ഉണ്ട്.”

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ
وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَتَيْتُ أَذْلَمُ بِهِ مِنْنِيْ - أَنْتَ الْمُقَدِّمُ
وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“അല്ലാഹുവേ, ചെയ്തതു കൂടാത്തത് ചെയ്തതും ചെയ്യേണ്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാതിരുന്നതും ഒളിച്ചും തെളിച്ചും ചെയ്ത തെറ്റുകളും, എന്നേക്കാൾ കൂടുതലായി നീ അറിയുന്ന തെറ്റുകളും നീ എന്നിക്ക് പൊറുത്തുതരണമേ. നീയാണ് മുന്തിക്കുന്നവൻ. നീതന്നെയാണ് പിന്തിക്കുന്നവനും. നീ സർവ്വതീരും കഴിവുള്ളവനുമത്രെ.

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ اَلْاَسْبَابَ فِى الْاَمْرِ وَالنَّعْزِيْمَةِ
عَلَى الرَّشْدِ - اَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ
عِبَادَتِكَ - اَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيْمًا وَلِسَانًا صَادِقًا
وَاسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ
وَاسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ اِنَّكَ عَلَامُ الْغُيُوبِ .

“അല്ലാഹുവേ, എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും സ്ഥിരതയും നേർമാർഗ്ഗത്തിൽ ദൃഢതയും ഞാൻ നിന്നോടീരക്കുന്നു. നീന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങൾക്ക് നന്ദി ചെയ്യാനും നല്ല നിലയിൽ

നിന്നെ ആരാധിക്കുന്നമുള്ള കഴിവു നീ എന്നിക്ക് നല്കേണമേ, കറകളുത്തെ മനസ്സും, സത്യം പറയുന്ന നാവു, നീ എന്നിക്ക് പ്രദാനം ചെയ്യേണമേ. നിനക്കറിയാവുന്നതിൽ ഉത്തമമായിട്ടുള്ളതു ഞാൻ നിന്നോടഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു. നിനക്കറിയാവുന്നതിൽ ദോഷകരമായിട്ടുള്ളവയിൽനിന്നും ഞാൻ നിന്നോടു അഭയം തേടുന്നു. ഞാൻ ചെയ്തതായി നീ അറിയുന്ന തെറ്റുകളിൽനിന്നും ഞാൻ നിന്നോടു മാപ്പുപേക്ഷിക്കുന്നു. തീർച്ചയായും നീ അദൃശ്യനായ അറിയുന്നവൻതന്നെ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
اغفر لى ذنوبى واذهب غيظ قلوبى واعذنى من
مضلات التفتن ما ابغيتنى

മുഹമ്മദ് നബി (സ.അ)യുടെ റബ്ബായ അല്ലാഹുവേ, എന്റെ പാപം പൊറുക്കണമേ, എന്റെ ഹൃദയത്തിൽനിന്നും കോപം ദൂരീകരിക്കേണമേ, എന്നിക്ക് നീ ആയുസ്സു നീട്ടിത്തരുന്നോടത്തോളം വഴി പിഴുപ്പിക്കുന്ന പരീക്ഷണങ്ങളിൽനിന്നും എന്നിക്ക് നീ രക്ഷ നൽകേണമേ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ. رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ فَالِقَ الْحَبِّ
وَالنَّوَى مُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ ، أَعُوذُ
مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ ، أَنْتَ
الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ
بَعْدَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ ،
وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ ، إِقْضِ عَنِّي الدِّينَ
وَأَعِزَّنِي مِنَ الْفَقْرِ

“ആകാശങ്ങളുടെ നാഥാ, ഭൂമിയുടെ നാഥാ, മഹത്തായ സിംഹാസനത്തിന്റെ നാഥാ, ഞങ്ങളുടെ നാഥാ, എല്ലാ വസ്തുക്കളുടെയും നാഥാ, വിത്തും ബീജകോശവും പിളർക്കുന്നവനേ, തെറ്റാത്തും ഇഞ്ചീലും, വ്യർത്തനം അവതരിപ്പിച്ചവനേ, അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലുള്ള എല്ലാ വസ്തുക്കളുടെയും തിന്മയിൽനിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു. നീ ആദിയാണ്, നിനക്ക് മുമ്പ് ഒന്നുമില്ല. നീ അന്ത്യമാണ്, നിനക്ക് ശേഷം ഒന്നുമില്ല. നീ പ്രത്യക്ഷസത്യമാകുന്നു. നിന്നെ അതിജയിക്കുന്നതായി യാതൊന്നുമില്ല. നീ നിഗൂഢനാകുന്നു. നിനക്ക് അതീതമായി യാതൊന്നുമില്ല. എന്റെ കടങ്ങൾ നീ വീട്ടിത്തരേണമേ, ദാരിദ്ര്യത്തിൽനിന്നും നീ എന്നെ മോചിപ്പിക്കേണമേ.

اَللّٰهُمَّ اَعْطِ نَفْسِيْ تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا اَنْتَ خَيْرُ مَنْ
زَكَّاهَا اَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا

“അല്ലാഹുവേ, എന്റെ മനസ്സിന്നും ഭയകേന്ദ്രിപ്രദാനം ചെയ്യേണമേ, അതിനെ സംസ്കരിക്കേണമേ, അതിനെ സംസ്കരിക്കുന്നവരിൽ ഉത്തമനെത്ര നീ. അതിന്റെ രക്ഷാധികാരിയും യജമാനനും നീ തന്നെ.”

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَاَعُوْذُ
بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَالْبُخْلِ وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ
عَذَابِ الْقَبْرِ

“അല്ലാഹുവേ, പരാജയത്തിൽനിന്നും അലസതയിൽനിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് അഭയം തേടുന്നു. ഭീരുത്വത്തിൽനിന്നും, അവശ വാല്യകൃത്തിൽനിന്നും പിശുക്കിൽനിന്നും ഞാനഭയം പ്രാപിക്കുന്നു. ഖബ്റിലെ ശിക്ഷയിൽനിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് ശരണം തേടുന്നു.”

اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ
تَوَكَّلْتُ وَالْإِيكَ أَنْبَتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ، أَعُوذُ
بِعِزَّتِكَ أَنْ تُضِلَّنِي لِإِلَهٍ إِلَّا أَنْتَ، أَنْتَ الْحَيُّ
الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ

“അല്ലാഹുവേ, എന്റെ സർവ്വസ്വവും നിന്നിലർപ്പിച്ചു. നിന്നിൽ വിശ്വസിച്ചു. നിന്നിൽ ഭരമേല്പിച്ചു. നിങ്കലേക്കു ഞാൻ താണുകേണമടങ്ങി. നിന്റെ സഹായം കൊണ്ടാണ് ഞാൻ പൊരുതിയത്. നീ എന്നെ വഴിതെറ്റിക്കുന്നതിൽനിന്നും നിന്റെ പ്രതാപത്തെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു. നീയല്ലാത്ത മറ്റൊരാൾക്കുവേണ്ടി മരിച്ചു പോകാതെ ജീവിച്ചിരിക്കണമെന്നാണ് നീ. ജിന്നും മനുഷ്യരും മരിച്ചുപോകുന്നു.”

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ
لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ
لَا يُسْتَجَابُ لَهَا.

അല്ലാഹുവേ, ഫലശൂന്യമായ അറിവിൽനിന്നും, വിനയം കാണിക്കാത്ത ഹൃദയത്തിൽനിന്നും, സംതൃപ്തി വരാത്ത മനസ്സിൽനിന്നും, ഉത്തരം കിട്ടാത്ത പ്രാർത്ഥനയിൽനിന്നും നിന്നെ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.”

اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي مُتَكَرَّرَاتِ الْإِخْلَاقِ وَالْأَعْمَالِ
وَالْأَهْوَاءِ وَالْأَدْوَاءِ

അല്ലാഹുവേ, ദുഷിച്ച സ്വഭാവങ്ങളിൽനിന്നും പ്രവൃത്തികളിൽനിന്നും, ആഗ്രഹങ്ങളിൽനിന്നും രോഗങ്ങളിൽനിന്നും എന്നെ നീ അകറ്റേണമേ.”

اَللّٰهُمَّ اَكْفِ مَنِّيْ رُشْدِيْ وَاعْزِزْ لِّيْ مِنْ شَرِّ نَفْسِيْ .

“അല്ലാഹുവേ, എനിക്കു നീ നല്ല ബുദ്ധി തോന്നിക്കേണമെ, എന്റേതന്നെ തിന്മയിൽനിന്നു എനിക്കു നീ രക്ഷ നൽകണേ.”

اَللّٰهُمَّ اَكْفِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَاَغْنِنِيْ بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ .

“അല്ലാഹുവേ, ഹറാമിന്നു പകരം ഹലാൽകൊണ്ടു എനിക്കു മതിവരുത്തേണമേ, നീയൊഴികെയുള്ളവരിൽനിന്നു നിന്റെ ഒഴുക്കുകൊണ്ടു എന്നെ നീ നിരാശ്രയനാക്കണേ.

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ الزُّهْدَ وَالتَّقَى وَالْعِفَافَ وَالْغِنَى

“അല്ലാഹുവേ, സന്യാസവും, ഭയഭക്തിയും, സമോപാസനയും, ഐശ്വര്യവും നിന്നോടു ഞാൻ അർത്ഥം.”

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ الْمُدَى وَالسَّدَادَ .

“അല്ലാഹുവേ, സന്യാസവും, ആർജ്ജവവും നിന്നോടു ഞാൻ അർത്ഥം.”

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ

مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ . وَأَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ

كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ

وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلْتُكَ مِنْهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ

مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ

مِنْهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

അല്ലാഹുവേ, ക്ഷണത്തിൽ കിട്ടുന്നതും താമസിച്ച് കിട്ടുന്നതും, എനിക്കിയാവുന്നതും അറിയാത്തതുമായ എല്ലാ നന്മയും നിന്നോട് ഞാൻ ഇരക്കുന്നു. ക്ഷണത്തിൽ നേരിടുന്നതും, താമസിച്ച് നേരിടുന്നതും എന്റെ അറിവിൽപെട്ടതും അല്ലാത്തതുമായ എല്ലാ ദോഷബാധയിൽനിന്നും നിന്നെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു.

നിന്റെ അടിയന്തര പ്രവാചകനായ മുഹമ്മദ് (സ.അ) ഉത്തമമായ എന്തിനെല്ലാം നിന്നോടപേക്ഷിച്ചുവോ അതിനെല്ലാം ഞാനും നിന്നോടപേക്ഷിക്കുന്നു. നിന്റെ അടിയന്തര പ്രവാചകനായ മുഹമ്മദ് (സ. അ) എന്തിന്റെയെല്ലാം തിന്മയിൽനിന്നും നിന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ചുവോ അതിൽനിന്നെല്ലാം ഞാനും നിന്നെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു."

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضِيَّتَهُ لِي خَيْرًا.

"അല്ലാഹുവേ, സ്വർഗ്ഗവും അതോടടുപ്പിക്കുന്ന വാക്കും പ്രവൃത്തിയും ഞാൻ നിന്നോട് ചോദിക്കുന്നു. നരകത്തിൽനിന്നും അതോടടുപ്പിക്കുന്ന വാക്കുകളിൽനിന്നും പ്രവൃത്തികളിൽനിന്നും നിന്നെ ഞാൻ അഭയം പ്രാപിക്കുന്നു. എനിക്കു നീ വിധിക്കുന്ന എല്ലാ വിധിയും ഏറ്റവും നല്ല വിധിയാക്കണേ എന്നും ഞാൻ നിന്നോടപേക്ഷിക്കുന്നു."

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُدَبِّرُ الْأُمُورَ يُسَمِّتُ بِيَدِهِ الْخَيْرَ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 "അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റൊരാളാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകൻമാത്രം. അവന്നു് ഒരു പങ്കുകാരനുമില്ല. അവന്നു്

ഇതാണ് രാജാധിപത്യം. അവന്നുതന്നെ സർവ്വസ്തുതിയും അവൻ ജീവിപ്പിക്കുകയും മരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന നന്മകൾ അവന്റെ കയ്യിലാണുള്ളത്. അവൻ സർവ്വശക്തനത്രെ.

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ .

“അല്ലാഹു സർവ്വത്ര പരിശുദ്ധൻ. സർവ്വസ്തുതിയും അല്ലാഹുവിന്. അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റൊരാളാധ്യനില്ല. അല്ലാഹു ഏറ്റവും മഹാൻ. ഉന്നതനും മഹാനുമായ അല്ലാഹുവിനെക്കൊണ്ടല്ലാതെ ബലവും ശക്തിയുമില്ല.”

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

“അല്ലാഹുവേ, മുഹമ്മദ് നബി (സ.അ.)ക്കും അവിടുത്തെ കുടുംബങ്ങൾക്കും, നീ കാരുണ്യം ചെയ്തിരുന്നതുകൊടുക്കണമെ, ഇബ്രാഹീം നബിക്കും അവിടുത്തെ കുടുംബത്തിനും നീ കാരുണ്യം ചെയ്തിരുന്നതുകൊടുത്തപോലെ. തീർച്ചയായും നീ സ്തുത്യർഹനും മഹാനുമത്രെ. മുഹമ്മദ് നബി (സ.അ.)ക്കും അവിടുത്തെ കുടുംബത്തിനും അനുഗ്രഹം വർഷിക്കണമേ, ഇബ്രാഹീം നബി (സ.അ.)ക്കും കുടുംബത്തിനും നീ അനുഗ്രഹം വർഷിച്ചപോലെ. നീ തീർച്ചയായും സ്തുത്യർഹനും മഹാനുമാനെന്നെ.

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ .

“ഞങ്ങളുടെ റബ്ബേ; ഇഹലോകത്ത് നീ ഞങ്ങളെ നല്ലത് തരണമേ, നരകശിക്ഷയിൽനിന്ന് നീ ഞങ്ങളെ കാത്തു രക്ഷിക്കേണമേ.”

ഈ മഹത്തായ സ്ഥലത്തു നിന്നുകൊണ്ട് മേൽപറഞ്ഞ ദീർഘകളും ദുഷ്ടകളും ആ അത്മത്തിലുള്ള മറ്റു ദീർഘകളും ദുഷ്ടകളും നബി (സ.അ.)യുടെമേൽ സ്ഥലത്തും ഹാജി ആവർത്തിച്ചുവിട്ടുകൊണ്ടേയിരിക്കണം. ഐഹികവും പാരത്രികവുമായ നന്മക്ക് വേണ്ടി തന്റെ റബ്ബിനോടു അത്യാർത്തിയോടെ കേണപേക്ഷിക്കുകയും വേണം. നബി (സ.അ.) സാധാരണ ഒരു ദുഷ്ട മൂന്നുതവണ ആവർത്തിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ അവിടുത്തെ മാതൃകതന്നെ ഓരോ ഹാജിയും പിൻപറണം.

ഈ സ്ഥലത്തുവെച്ചു മുസ്ലിം തന്റെ റബ്ബിന്റെ മുമ്പിൽ അങ്ങേയറ്റം താഴ്മയും വിനയവും കാണിച്ചുകൊണ്ട് അവന്റെ സന്നിധിയിൽ താണുകേണു വണങ്ങിക്കൊണ്ട് അവന്റെ കാര്യവും മാപ്പും ആഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട് അവന്റെ ശിക്ഷയും കോപവും ഭയപ്പെട്ടുകൊണ്ട് സ്വയം വിചാരണനടത്തുകയും കളങ്കരഹിതമായി തെളിവ് പുതുക്കി വേദിച്ചു മടങ്ങുകയും വേണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇതൊരു മഹത്തായ ദിവസവും വമ്പിച്ച സദ്യുമാണ്. തന്റെ ദാസന്മാരോട് അല്ലാഹു ഏറ്റവും ഔദാര്യം കാണിക്കുകയും അവരെപറ്റി തന്റെ മലക്കുകളുടെ മുമ്പിൽ അഭിമാനം പ്രകടിപ്പിക്കുകയും, നരകത്തിൽനിന്ന് ധാരാളംപേരെ മോചിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു ദിവസമത്രെ അത്. ബദർദിനമൊഴിച്ചാൽ പീശാച് ഇത്രയും അഭിശപ്തം നിന്ദനം നീചനമായി കാണപ്പെട്ട മറ്റൊരു ദിവസം അറഹാ ദിനത്തെപ്പോലെ ഇല്ല. അല്ലാഹു തന്റെ ദാസന്മാരോട് കാണിക്കുന്ന

ഔദാര്യവും, ഉപകാരവും അവർക്ക് മാപ്പ് നൽകി നരകത്തിൽനിന്ന് ധാരാളമായി മോചിപ്പിക്കുന്നതും പിശാച് കാണുന്നത്കൊണ്ടത്രെ അത്,

عن عائشة (ض) أن النبي ﷺ قال ما من يوم أكثر من أن يعتق فيه عبدا من النار من يوم عرفة وأنه ليدنو ثم يباهى بهم الملائكة فيقول: ما أراد هؤلاء؟ (رواه مسلم)

“അറഫാ ദിവസത്തേക്കാൾ അല്ലാഹു തന്റെ ദാസന്മാരെ നരകത്തിൽനിന്ന് മോചിപ്പിക്കുന്ന മറ്റൊരു ദിവസമില്ല. അന്ന് അവൻ അടുത്തുവന്ന്, ഇവരെത്താണാഗ്രഹിക്കുന്നത് എന്ന് അഭിമാനപൂർവ്വം മലക്കുകളോടു പറയും.” (മുസ്ലിം)

ആയതുകൊണ്ട്, അന്ന് മുസ്ലിംകൾ തങ്ങളുടെ നന്മകൾ അല്ലാഹുവെ കാണിക്കുകയും ധാരാളമായി ദീക്കും ദുആയും നടത്തി എല്ലാ തെറ്റുകാരങ്ങളിൽനിന്നും ഖേദിച്ചു മടങ്ങി മാപ്പിരന്ന് തങ്ങളുടെ ശത്രുവായ പിശാചിനെ അപമാനിക്കുകയും വേദനിപ്പിക്കുകയും വേണം. അങ്ങനെ സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുന്നതുവരെ, അല്ലാഹുവെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടും പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടും താണുകേണു വണങ്ങിക്കൊണ്ടും ഈ സ്ഥലത്ത് കഴിച്ചുകൂട്ടണം.

സൂര്യനസ്തമിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ നബി (സ.അ.) യുടെ മാതൃകയനുസരിച്ചു വളരെ അടക്കത്തോടും ഗൗരവത്തോടുംകൂടി മുസ്ലിംദലിഹഃയിലേക്കു നീങ്ങണം. അപ്പോൾ ധാരാളമായി തൽബിയത്തു് ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കയും വീസുതാരമുള്ള വഴിയിലെത്തുമ്പോൾ ധൂതിയിൽനടക്കുകയും ചെയ്യണം. സൂര്യനസ്തമിക്കുന്നതിന്ന് മുമ്പ് യാതൊരു കാരണവശാലും അറഫഃയിൽനിന്നു തിരിക്കാൻ പാടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി (സ.അ.) സൂര്യനസ്തമിക്കുന്ന

ത്വരെ അറഫെയിൽനിന്നിട്ടുണ്ട്. അവിടന്ന് പറഞ്ഞു: “നിങ്ങളുടെ ഹജ്ജ് കമ്മ്ബട്ടെ എന്നിൽനിന്ന് നിങ്ങൾ പഠിക്കണം.”

മുസ്ലിംദലിഫയിൽ

മുസ്ലിംദലിഫയിൽ എത്തിയാൽ മഗ്റീബ് മൂന്നു റക്അത്തും ഇശാ രണ്ട് റക്അത്തും ജംആയി ഒരു ബാക്കു രണ്ട് ഇഖാമത്തുംനടത്തി നമസ്കരിക്കണം. നബി(സ.അ.) യുടെ മാതൃകയനുസരിച്ച അവിടെ എത്തിയഉടനെത്തന്നെ നമസ്കരിക്കണം. മഗ്റീബിന്റെറസമയത്തുതന്നെ എത്തിയാലും ശരി ഇശായുടെ സമയമായതിനുശേഷം എത്തിയാലും ശരി. മുസ്ലിംദലിഫയിലെത്തിയ ഉടനെത്തന്നെ നമസ്കരിക്കുന്നതിന്നുമുമ്പായി ജംറുകളിൽ ഏറിയാനുള്ള കല്ലുകൾ പെറുക്കിക്കൂട്ടുകയാണ് ശറഇൽ വേണ്ടതെന്ന വിശ്വാസത്തോടെ ചില സാധാരണക്കാർ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് തെറ്റും അടിസ്ഥാനരഹിതവുമാണ്. മഗ്അറുൽ ഹറാമിൽനിന്ന് മിനായിലേക്കു തിരിച്ചതിനു ശേഷമേ കല്ലുകൾപെറുക്കിക്കൂട്ടാൻ നബി(സ.അ.)കല്പിച്ചിട്ടുള്ള കല്ലുകൾ എവിടെനിന്നു പെറുക്കിയാലും മതി. മുസ്ലിംദലിഫയിൽനിന്നുതന്നെ പെറുക്കിക്കൂട്ടണമെന്നില്ല. മിനായിൽനിന്ന് പെറുക്കിയാലും മതി. ജംറത്തുൽ അവബെയിൽ ഏറിയുന്നതിനായി ഏഴു കല്ലുമാത്രം അന്നു പെറുക്കിയെടുക്കുക. ബാക്കിയുള്ള മൂന്നു ദിവസങ്ങളിൽ ഇരുപത്തിഒന്ന് കല്പവീതം മൂന്ന് ജംറുകളിലും ഏറിയുന്നതിനായി മിനായിൽനിന്നുതന്നെ ഓരോ ദിവസവും പെറുക്കിയെടുക്കുക എന്നതാണു സുന്നത്ത്. അതുതന്നെയാണ് നബി (സ.അ.) യുടെ മാതൃക.

കല്ലു കഴുകേണ്ടതില്ല. കഴുകാത്ത കല്ലുകൊണ്ട്തന്നെ ഏറിയണം. നബി(സ.അ.)യും സഹാബത്തും അപ്രകാ

രം ചെയ്തതായി മാത്രമേ ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളൂ. ഒരിക്കൽ എറിഞ്ഞ കല്ലുകൊണ്ട് വീണ്ടും എറിയാൻ പാടില്ല.

ഈ രാത്രി ഹാജിമാർ മുസ്ലിംലിഫ്യിൽത്തന്നെ കഴിക്കണം. ബലഹീനരായ സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കും മറ്റും രാത്രിയുടെ അന്ത്യയാമങ്ങളിൽ മിനായിലേക്ക് പുറപ്പെടുന്നതിന് വിരോധമില്ല. ആയിശ്ശ(റ)യിൽനിന്നും ഉമ്മുസലമഃ (റ) യിൽനിന്നും ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ട ഹദീസുകൾ അതിന് തെളിവാണ്. മറ്റുള്ള ഹാജിമാർ സുബ്ഹ് നമസ്കാരം കഴിയുന്നതുവരെ അവിടെത്തന്നെ കഴിച്ചു കൂട്ടുകയും പിന്നീട് നേരം വെളിച്ചമാകുന്നത്വരെ മശ്അറുൽ ഹറാമിൽനിന്ന് ധാരാളമായി ദീക്റും തക്ബീറും ഓതുവും നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യണം. ഇവിടെ വെച്ചുള്ള പ്രാർത്ഥനയിൽ ഇരുകരങ്ങളും ഉയർത്തുന്നതു സുന്നത്താണ്. മുസ്ലിംലിഫ്യിൽ എവിടെ നിന്നാലും മതി. മശ്അറുൽഹറാമിന്റെ അടുത്തുതന്നെ നിൽക്കണമെന്നോ, അതിൽ കയറിനില്ക്കണമെന്നോ ഒന്നുമില്ല. നബി(സ.അ.) പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിപ്രകാരമാണ്.

وَقَالَ تَبَّ هَذَا وَجَمَعَ كُلُّهَا مَوْقِفٌ (رواه مسلم)

ഞാനിവിടെ (മശ്അറുൽ ഹറാമിൽ) യാണ് നിന്നത്. എന്നാൽ ജംഘ് (മുസ്ലിംലിഫ്) മുഴുവൻ നില്ക്കാവുന്ന സ്ഥലമാണ്. (മുസ്ലിം)

മിനായിലേക്കുള്ള നീക്കം

നേരം നല്ലപോലെ വെളുത്താൽ സൂര്യൻ ഉദിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പായി മിനായിലേക്കു തിരിക്കണം. നടക്കുമ്പോൾ ധാരാളമായി തൽബിയത്ത് ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കണം. മുഹസ്സിർ താഴ്വരയിലെതുമ്പോൾ അല്പം ധൃതികൂട്ടി നടക്കണം. മിനായിലെത്തിയാൽ ജംറത്തുൽ അവബായുടെ അടുത്തുവെച്ച് തൽബിയത്തു നിർത്ത

ണം. ഉടനെത്തന്നെ ഏഴു ക കൾകൊണ്ട് തുടച്ചയായി അവബാധയെ എറിയണം. എറിയുമ്പോൾ കൈ ഉയർത്തുകയും തക്ബീർചൊല്ലുകയും വേണം. ബതാ'നൽ വാദിയിൽ നിന്നുകൊണ്ട് കഅ്ബയെ ഇടത്തും മിനായെ വലത്തും ആക്കിയാണ് എറിയേണ്ടത്. അങ്ങനെയാണ് നബി (സ.അ.) ചെയ്തത്.

മറ്റു വശങ്ങളിൽനിന്നെറിയുന്നതുകൊണ്ട് വിരോധമില്ല. കല്ലുകൾ ലക്ഷ്യത്തിൽ പതിക്കണമെന്നു മാത്രം. കല്ലുകൾ ലക്ഷ്യത്തിൽ (ജംറയുടെ തടത്തിൽ) തത്തന്നെ അവശേഷിക്കണമെന്നു നിബന്ധനയൊന്നുമില്ല. ലക്ഷ്യത്തിൽത്തന്നെ കല്പവീഴണമെന്നു നിബന്ധനയുള്ള അതിനു ശേഷം കല്പ പുറത്തുപോയാൽ അതു്കൊണ്ട് വിരോധമില്ല. ഇമാം നവവി (റ) ശറഹിൽ മുഹദ്ദബിൽ വ്യക്തമാക്കിയപോലെ പണ്ഡിതന്മാരുടെ വ്യക്തമായ അഭിപ്രായം ഇതാണ്. കടലമണികളെക്കാളും അല്പം വലുപ്പമുള്ള ചെറുതരം ചരൽക്കല്ലുകളാണ് ഏറിയാൻ ഉപയോഗിക്കേണ്ടത്.

കല്ലേറ കഴിഞ്ഞതിനു ശേഷം ബലിമൃഗങ്ങളെ അറക്കണം.

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ هَذَا مِنْكَ وَلَكَ
എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഖിബ്ലാക്ക് നേരെ തിരിച്ചു കിടത്തിവേണം അറക്കാൻ. ഒട്ടകത്തെ ഇടത്കൈപിടിച്ചു കെട്ടിനിറുത്തിയും, ആട്, പശു മുതലായവയെ ഇടതുവശം ചെരിച്ചുകിടത്തിയും അറക്കുന്നതാണ് സുന്നത്ത്. ഖിബ്ലാക്കുനേരെ തിരിച്ചുകിടത്താതെ അറത്താൽ സുന്നത്ത് ഉപേക്ഷിച്ചുവെന്നല്ലാതെ അറവ് നിഷ്ഫലമാവുകയൊന്നുമില്ല. ഖിബ്ലാക്ക് തിരിക്കൽ സുന്നത്ത് മാത്രമാണ്, വാജിബൊന്നുമല്ല.

താൻ ബലിയറുത്ത മൃഗത്തിന്റെ മാംസം താൻ ഭക്ഷിക്കുകയും, സമ്മാനിക്കുകയും ധർമ്മചെയ്യുകയുംവേണം. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرًا نَزَّاهًا

“അതിൽനിന്നും സ്വയം ഭക്ഷിക്കുകയും കഷ്ടപ്പെടുന്നവരെയും ദരിദ്രരെയും ഭക്ഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുക.” പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഏറ്റവും ശരിയായ അഭിപ്രായമനുസരിച്ച് തശ്റീഖ് ദിനങ്ങളിൽ മൂന്നാമത്തെ ദിവസം സൂര്യനസ്തമിക്കുന്നതുവരെ അറബിന്റെ സമയം നീണ്ടുനിൽക്കും. അപ്പോൾ يوم النحر (അറവുനാൾ) അടക്കം നാലു ദിവസം അറക്കാവുന്ന ദിവസങ്ങളാണ്. അറവു കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം തല മുണ്ഡനം ചെയ്യുകയോ മുടിമുറിക്കുകയോ ചെയ്യണം. മുടി വടിച്ചുകളയുന്നതാണത്തമം. മുടി കളയുന്നവർക്കുവേണ്ടി നബി (സ.അ.) മൂന്നു തവണ മഗ്ഫിറത്തിനും റഹ്മത്തിനുമായി പ്രാർത്ഥിച്ചു. മുടി മുറിക്കുന്നവർക്കുവേണ്ടി ഒരു തവണ മാത്രമേ പ്രാർത്ഥിച്ചുള്ളൂ. തലയിൽ അല്ലാഹു മുറിച്ചുകളഞ്ഞാലും പോരാ. മുറിക്കുകയാണെങ്കിൽ മുഴുവൻ മുറിക്കണം. അപ്രകാരംതന്നെയാണ് മുടികളയുന്നതും. സൂറകൾ ഓരോ മിടഞ്ഞിട്ട് മുടിക്കെട്ടിൽനിന്നും വിരൽല്ലൊടിയോളം മുറിച്ചുകളയണം.

ജംറത്തുൽഅവബായിൽ കല്ലെറിയുകയും. മുടികളയുകയോ, മുറിക്കുകയോ ചെയ്യുകയും കഴിഞ്ഞാൽ മുഹ്റമിനു ഹറാമായിരുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ സ്രീയല്ലാത്ത മറ്റൊരു കാര്യങ്ങളും ഹാജിക്ക് ഹലാലായിക്കഴിഞ്ഞു. ഇതിനാണ് ഒന്നാമത്തെ തഹല്ലൂൽ എന്നു പറയുന്നത്. ഈ തഹല്ലൂലിനുശേഷം സുഗന്ധം പൂശുന്നതും طواف الافاضة നായി മക്കയിലേക്ക് പോകുന്നതും സുന്നത്താണ്. ആയി

ശ: (റ)യുടെ ഹദീസിൽ ഇതിന്നു തെളിവുണ്ട്. അവർ പറഞ്ഞു:

كُنْتُ أُطِيبُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لِأَحْرَامِهِ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ
وَلِحَلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِبَيْتِ (مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ)

ഇഹ്റാമിനുവേണ്ടി ഇഹ്റാമിന്നു മുമ്പും ഹലാലാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി തപവാഹിന്നു മുമ്പും ഞാൻ നബി (സ.അ.) യെ സുഗന്ധം പുശാറുണ്ടായിരുന്നു. (ബു.മു.)

ഈ തപവാഹിന്നു *طواف الافاضة* എന്നും *طواف الزيارة* എന്നും പറയുന്നു. ഇത് ഹജ്ജിന്റെ റുക്നുകളിൽ (فرض) ഒന്നാണ്. അതു കൂടാതെ ഹജ്ജ് പൂർത്തിയാകുന്നതല്ല. താഴെ പറയുന്ന ഖുർആൻവാക്യത്തിന്റെ താല്പര്യം അതാണ്.

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُتَوْفُوا تَذْوُرَهُمْ وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ
الْمَعِينِ (الحج: ٦٩)

“പിന്നീടവർ അവരുടെ അഴുക്കുകൾ നീക്കംചെയ്യുകയും നേർച്ചകൾ വീട്ടുകയും പുണ്യവേനം പ്രദക്ഷിണം (തപവാഹ്) ചെയ്യുകയും വേണം.” (ഹജ്ജ്: 29)

തപവാഹും, മഖാമുഇബ്രാഹീമിന്റെ പിന്നിൽ നിന്നു രണ്ട് റുക്അത്തു നമസ്കാരവും കഴിഞ്ഞശേഷം മുതൽക്കു ആണെങ്കിൽ സ്വഹാക്കും മർവ്വ:ക്കുമിടയിൽ സെഉയ് നടത്തണം. ഇത് ഹജ്ജിന്റെ സെഉയാനും; ആദ്യം ചെയ്തത് ഉറയുടെയും.

പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഏറ്റവും പ്രബലമായ അഭിപ്രായം മനുസരിച്ച് ഒറ്റ സെഉയ് മതിയാകുകയില്ല. ആയിശ: (റ) യുടെ ഹദീസ് ഇതാണ് കറിക്കുന്നത്. അവർ പറഞ്ഞു:

‘ഞങ്ങൾ റസൂലുല്ലാഹി(സ.അ.)യുടെ കൂടെ ഹജ്ജിന്നു പുറപ്പെട്ടു. റസൂൽ (സ) കല്പിച്ചു: ബലിമൃഗം കൂടെ കൊണ്ടുവന്നവർ ഹജ്ജിന്നും ഉറക്കുകൂടി ഇഹ്റാം കെട്ടുകയും ഹജ്ജിൽനിന്നും ഉറയിൽനിന്നും ഒപ്പം ഹലാലാകുകയും ചെയ്യണം.’ പിന്നീടവർ പറഞ്ഞു: “ഉറക്കുവേണ്ടി ഇഹ്റാം കെട്ടിയവർ കഅ്ബയും സ്വഹാ മർവയും തപവാഫ്ചെയ്ത് ഇഹ്റാമിൽനിന്നും ഒഴിവായി. പിന്നീടവർ മിനായിൽനിന്നു മടങ്ങിയശേഷം ഹജ്ജിന്നുവേണ്ടി വീണ്ടും ഒരു തപവാഫ്കൂടി ചെയ്തു.” (ബുഖാരി, മുസ്ലിം)

മിനായിൽനിന്നു മടങ്ങിയശേഷം ഹജ്ജിന്നുവേണ്ടി വീണ്ടും ഒരു തപവാഫ്കൂടി ചെയ്തു എന്നും ഉറക്കുവേണ്ടി ഇഹ്റാം കെട്ടിയവരെക്കുറിച്ച് ആയിശ (റ) പ്രസ്താവിച്ചതിൽ തപവാഫ്കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നത് സ്വഹാക്കും മർവാക്കുമിടയിലെ തപവാഫ്* (സഉയ്) ആകുന്നു. ഈ ഹദീസിന്റെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും പ്രബലമായ അഭിപ്രായമാണത്. طواف الافاضة ആണ് അതുകൊണ്ടവർ ഉദ്ദേശിച്ചതെന്നുള്ള അഭിപ്രായം ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ طواف الافاضة എന്ന നിലക്ക് ഹജ്ജിന്റെ റുക്നും എല്ലാവരും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇവിടെ മുതമത്തിനു് നെ മാത്രം ബാധിക്കുന്ന തപവാഫാണുദ്ദേശം. അത് ഹജ്ജിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിനായി മിനായിൽനിന്നും മടങ്ങിവന്ന ശേഷം സ്വഹാ മർവക്കിടയിലുള്ള രണ്ടാമത്തെ തപവാഫ് (സഉയ്)തന്നെയാണ്. ഇത് വളരെ വ്യക്തമാണ് **طواف**

---

*തപവാഫ് എന്ന പദം സ്വഹാമർവാക്കുകൾക്കിടയിലെ സഉയ്യിന്നും ഹദീസുകളിൽ ധാരാളം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

അധിക പണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായവും ഇതാണ്. ഇ
 മാം ബുഖാരി (റ) തന്റെ 'ജാമിഉസ്സുഹീഹി'ൽ അനുബ
 ധ്യമായി ചേർത്തിട്ടുള്ള ഇബ്നുഅബ്ബാസിന്റെ ഹദീസ്
 ഇതിനുപോൽബലകമാണ്.

ഹജ്ജിലെ തമത്തുഇനെക്കുറിച്ച് ചോദ്യമുണ്ടായ
 പ്പോൾ ഇബ്നുഅബ്ബാസ് (റ) ഇപ്രകാരം മറുപടി പറ
 ഞ്ഞു: "ഹജ്ജത്തുൽവിദാഇ"ൽ മുഹാജിറുകളും അൻസാറു
 കളും നബി(സ.അ.)യുടെ പത്നിമാരും ഞങ്ങളും ഇഹ്റാം
 കെട്ടി മക്കയിൽ വന്നപ്പോൾ റസൂലുല്ലാഹി(സ.അ.) ഇ
 പ്രകാരം പറഞ്ഞു:

اجْعَلُوا إِفْلَاحَكُمْ بِالْحَجِّ عُرَّةً إِلَّا مَنْ قَلَدَ الْهَدْيَ
 "ബലിമൃഗം കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടില്ലാത്തവരെല്ലാം തങ്ങളു
 ളുടെ ഹജ്ജിനുള്ള ഇഹ്റാം ഉറക്കുള്ളതാക്കി മാറ്റിയേ
 കണേ." അങ്ങനെ ഞങ്ങൾ കഅ്ബയെയും സ്വഹായെ
 യും മർവയെയും തവവാഹ്ചെയ്തു. തുടൻ സ്രീകളെ സ
 മീപിച്ചു വസ്രങ്ങളണിഞ്ഞു. ബലിമൃഗങ്ങൾ കൂടെ കൊ
 ണ്ടുവന്നവർ അവ യഥാസ്ഥാനത്തെത്തുന്നതുവരെ ഹലാ
 ലായിക്കൂടാൻ നബി (സ.അ.) കല്പിച്ചു. പിന്നീട് തർ
 വിയത്തുനാളിൽ വൈകുന്നേരം ഞങ്ങളോട് ഹജ്ജിനു
 ഇഹ്റാംകെട്ടാൻ കൽപിച്ചു. ഹജ്ജ്കർമ്മങ്ങളിൽനിന്നു
 വിരമിച്ചപ്പോൾ ഞങ്ങൾവന്നു കഅ്ബയും സ്വഹായും
 മർവയും തവവാഹ്ചെയ്യണമെന്നും ഞങ്ങളോട് കല്പിച്ചു.
 മുതമത്തില് രണ്ട് തവണ സ്വഹാക്കും മർവക്കുമിടയിലു
 ള്ള സളുയ്കൾ നടത്തണമെന്നതിന്നു ഈ ഹദീസ് വള
 രെ വ്യക്തമായ തെളിവത്രെ. وَاللَّهُ أَعْلَمُ

ഏുന്നാൽ നബി (സ.അ.)യും സഹാബത്തും സ്വഹാ
 കും മർവക്കുമിടയിൽ ആദ്യത്തെ ഒരൊറ്റ തവവാഹ്ചാ
 രത്രമേ ചെയ്തിട്ടുള്ളവെന്നു ജാബിർ (റ) വിൽനീനും ഇമാം

മുസ്ലിം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ഹദീസിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത് ബലിമൃഗങ്ങൾ കൂടെ കൊണ്ടുവന്ന സഹാബികൾക്ക് മാത്രം ബാധകമാണ്. അവർ നബി(സ.അ.)യുടെ കൂടെ ഇഹ്റാമിൽത്തന്നെ തുടരുകയും ഹജ്ജിൽനിന്നും ഉറയിൽ നിന്നും ഒപ്പം ഒഴിവാക്കുകയുമാണുണ്ടായത്. നബി(സ.അ.) ഹജ്ജിനും ഉറയ്ക്കുകയുമായിരുന്നു ഇഹ്റാം കെട്ടിയിരുന്നത്. ബലിമൃഗം കൂടെ കൊണ്ടുവന്ന സഹാബികളോട് ഹജ്ജിനും ഉറയ്ക്കും ഒന്നായി ഇഹ്റാം കെട്ടുവാനും രണ്ടിൽനിന്നും ഒന്നിച്ചുമാത്രം ഒഴിവാകുവാനുമാണ് കൽപിച്ചിരുന്നത്. ഹജ്ജിനും ഉറയ്ക്കും ഒന്നിച്ച് ഇഹ്റാം കെട്ടിയ 'ഖാരിനും' ഒരൊറ്റ സമയം മാത്രമേ വേണ്ടതുളളവെന്ന് ജാബിർ (റ) വിന്റെ പ്രസ്തുത ഹദീസിൽനിന്നും മറ്റു സഹീഹായ ഹദീസുകളിൽനിന്നും വ്യക്തമാണ്.

ഇപ്രകാരം ഹജ്ജിനും മാത്രം ഇഹ്റാം കെട്ടിയ, ദൽ ഹജ്ജ് 10 വരെ ഇഹ്റാമിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ട മുഹ്റിലിനും ഒരു സമയം മാത്രം ചെയ്താൽ മതി. തപവാഹുൽ ഖുദുമിനുശേഷം സമയം നടത്തിയ മുഹ്റിലിനും ഖാരിനും തപവാഹുൽ ഇഹാദത്തിനുശേഷം സമയം ചെയ്യേണ്ടതില്ല. ഇപ്രകാരമാണ് ആയിശ (റ) യുടെയും ജാബിറി(റ)ന്റെയും ഇബ്നു അബ്ബാസിന്റെയും ഹദീസുകൾ തമ്മിൽ യോജിപ്പിക്കേണ്ടത്. അങ്ങനെ ആശയക്കുഴപ്പം ഇല്ലാതാകുകയും എല്ലാ ഹദീസുകൾക്കും തുല്യപ്രാബല്യം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഈ സംയോജിപ്പിക്കലിന് മറ്റൊരു കാര്യംകൂടി ഉപോൽബലകമായുണ്ട്. ആയിശ (റ)യുടെയും ഇബ്നു അബ്ബാസി (റ) ന്റെയും സഹീഹായ ഹദീസുകൾ മുതൽത്തന്നെ രണ്ടാം സമയം സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്നു. ജാബിർ (റ)ന്റെ ഹദീസ് അത് ഇല്ലെന്നു കാണിക്കുന്നു. ഇത്തരം

സന്ദർഭങ്ങളിൽ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്ന ഭാഗത്തിനാണ് മുൻ
ഗണന നൽകേണ്ടതെന്ന കാര്യം സർവ്വസമ്മതമാണല്ലോ.

والله سبحانه وتعالى هو الموفق للصواب ولا حول ولا قوة الا بالله

മാസം പത്തിനതന്നെ നാലു കാര്യങ്ങളും മുൻപറഞ്ഞ
പോലെ വഴിക്കുവഴി ചെയ്യുന്നതാണ് ഹാജിക്ക് ഏറ്റം
നല്ലത്. അതായത്, ആദ്യം ജംറത്തുൽഅവബെയിൽ
കല്ലെറിയുക, പിന്നെ അറവ് നടത്തുക, പിന്നെ മുടി കള
യുകയോ മുറിക്കുകയോ ചെയ്യുക. പിന്നെ കഅ്ബെയെ
ത്വവാഹ് ചെയ്യുക. മുതമത്തിലും, ത്വവാഹുൽഖുദുമോ
ടൊപ്പം സൽയ് നടത്താത്ത മുഹ്റീദ് ഖാരിനും പന്നീ
ട് സൽയ് നടത്തണം. ഈ ക്രമം തെറ്റിക്കുന്നതിൽ വി
രോധമൊന്നുമില്ല. അങ്ങനെ ചെയ്തപോയവർക്കെല്ലാം
നബി (സ.അ.) വിട്ടുവീഴ്ച അനുവദിച്ചതായി സ്ഥിര
പ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഒരു ഹാജി പൂർണ്ണമായും തഹല്ലലാകുന്നത് മൂന്നു്
കാര്യങ്ങൾകൊണ്ടാണ്. ഒന്നു്: ജംറത്തുൽഅവബെയിലെ
കല്ലേറു്. രണ്ടു്: മുടികളയുകയോ മുറിക്കുകയോ ചെയ്യുക.
മൂന്നു്: طواف الافاضل യും മേൽപ്രസ്താവിച്ചവരാണെ
ങ്കിൽ കൂടെ സൽയ് നടത്തുക. ഈ മൂന്നു കാര്യങ്ങളുംചെ
യ്ക്കാൽ ഇഹ്റാംകൊണ്ട് ഹറാമായിരുന്ന സ്ത്രീ, സുഗന്ധം
പോലെയുള്ള എല്ലാ കാര്യവും ഹാജിക്ക് ഹലാലായിത്തീ
ന്നു്. ഇവയിൽ രണ്ടു കാര്യം ഒരൊര ചെയ്ക്കാൽ സ്ത്രീയൊഴി
കെ ബാക്കി ഇഹ്റാംകൊണ്ട് ഹറാമായ കാര്യങ്ങൾ ഹ
ലാലായി, ഇതിനാണ് ഒന്നാംതഹല്ലൽ എന്നുപറയുന്നത്.

വയർ നിറയെ സംസാരമുള്ളു കടിക്കുന്നതും, ആവ
ശ്യമായ പ്രാർത്ഥനകൾ നടത്തുന്നതും ഹാജിക്കു സുന്നത്താ
ണ്. "എന്തിനുവേണ്ടി കടിച്ചുവോ അതിന്നു് സംസ.

വെള്ളം പ്രയോജനപ്പെടുന്നു'' എന്ന് നബി (സ:അ.) പറഞ്ഞതായി രേഖപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

അബൂദർറാ (റ)വിൽനിന്ന് ഇമാം മുസ്ലിം ഇങ്ങനെ രേഖപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ട്. നബി (സ:അ.) സംസാരിച്ചതെന്തെന്ന് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു;

إِنَّهُ طَعَامٌ طَعْمٌ زَادَ ابْدَادًا وَشِفَاءٌ سَقَمٍ

''അത് വിശപ്പിന് ക്ഷണവും രോഗത്തിന് ഔഷധവുമാകും.''

طواف الافاضة കഴിഞ്ഞു ആവശ്യമുള്ളവർ സഉം നടുങ്ങിയാൽ ഹാജിമാർ മിനായിലേക്കുതന്നെ നടക്കണം. അവിടെ തുടങ്ങുകയുള്ളൂ എന്നു രാവു പകലും കഴിച്ചുകൂട്ടണം. എന്നു ദിവസങ്ങളിലും എന്നു ജംറുകളിലും കല്ലേറുനടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കണം. ഉച്ചതിരിഞ്ഞ ശേഷമാണ് കല്ലേറു നടത്തേണ്ടത്. ക്രമപ്രകാരം ജംറത്തുതൊഴുതാൽ, അഥവാ മസ്ജിദിൽവൈഫിനോട് ഏറ്റവും അടുത്ത ജംറയിൽനിന്നാണ് കല്ലേറു തുടങ്ങേണ്ടത്. തുടർച്ചയായി ഏഴ് കല്ലുകൾ ഓരോന്നും കൈ ഉയർത്തി എറിയണം. പിന്നെ അൽപം പിന്നോട്ടുനിന്നു ജംറയെ ഇടതുവശത്താക്കി ഖിബ്ലക്കു മുന്നിട്ടുനിന്നു ഇരുകൈകളുമുയർത്തി ധാരാളമായി പ്രാർത്ഥിക്കുകയും കേണവണങ്ങുകയും വേണം.

പിന്നെ രണ്ടാമത്തെ ജംറയിലും ഒന്നാമത്തേതിലെപ്പോലെ എറിയുക. അല്പം മുന്നോട്ടുനിന്നു ജംറയെ വലതുവശത്താക്കി ഖിബ്ലക്കു മുന്നിട്ടുകൊണ്ട് ഇരുകരങ്ങളുമുയർത്തി വളരെയേറെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതാണ് സുന്നത്ത്.

പിന്നെ മൂന്നാമത്തെ ജംറയിൽ കല്ലേറിയണം. അവിടെ നില്ക്കേണ്ടതില്ല. 'അയ്യാമുത്തശ്ശാ'യിലെ രണ്ടാം

ദിവസവും ജംഃകളിൽ മൂന്നിലും ഉച്ചക്കുറേയും ഒന്നാം ദിവസത്തെ ക്രമപ്രകാരവും മുറപ്രകാരവുതന്നെ കല്ലെറിയുകയും പ്രാത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യണം. അതാണ് നബി (സ.അ.)യുടെ മാതൃക. മാസം 11, 12 എന്നീ ദിവസങ്ങളിലെ കല്ലേറു് ഹജ്ജിന്റെ വാജിബുകളിൽപ്പെട്ട ഒരു വാജിബാണ്. അപ്രകാരംതന്നെ ഒന്നും രണ്ടും രാവുകളിൽ മിനായിൽ രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതും വാജിബാണ്. എന്നാൽ വെള്ളം (مِزْمَز) വിതരണക്കാക്കും ഇടയക്കും അവരെപ്പോലെയുള്ളവക്കും അത് വാജിബല്ല.

പ്രസ്തുത രണ്ടു ദിവസത്തെ കല്ലേറിനുശേഷം ധൂതിയിൽ മിനാ വിടണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നവർക്ക് അങ്ങിനെയാവാം. സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുമുമ്പുതന്നെ അവർ സ്ഥലംവിടണം. എന്നാൽ മൂന്നാമത്തെ രാത്രിയും അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി മൂന്നാംദിവസത്തെ ജംഃകളിലും കല്ലേറുകഴിക്കാൻ കാത്തിരിക്കുന്നതാണ് ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളതും ഏറ്റവും മഹത്തായ പ്രതിഫലത്തിനർഹമായിട്ടുള്ളതും. അല്ലാഹു പറയുന്നതിപ്രകാരമാണ്:

وَإِذْ كُرِّرْنَا لِلَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ
فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ
عَلَيْهِ لِمَنْ أَتَقَى (البقرة - 203)

“ഏതാനും ദിവസങ്ങളിൽ നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവെ സ്തരിക്കുവിൻ. ആരെങ്കിലും ധൂതി കാണിച്ചു രണ്ട് ദിവസംകൊണ്ട് (മിനായിലെ താമസം മതിയാക്കി) മടങ്ങിയാൽ അവനു് കുറ്റമില്ല. (മൂന്നു ദിവസംവരെ) താമസിച്ചാലും അവനു് കുറ്റമില്ല; തഖ്വയുള്ളവർക്ക്.”

രണ്ടു ദിവസംകൊണ്ട് മതിയാക്കാൻ നബി(സ.അ.) അനുവാദംകൊടുത്തു. അവിടുന്ന് മാസം പതിമൂന്നിനു്

ഉച്ചതിരിഞ്ഞു ജംറുകളിൽ കല്ലേറു കഴിക്കുന്നതുവരെ മിനായിൽത്തന്നെ താമസിക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. പിന്നെ ۲۰۰ നമസ്കരിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പായി അവിടെനിന്നു യാത്രതിരിച്ചു. സ്വന്തം നിലക്ക് ജംറുകളിൽ കല്ലേറു നടത്താൻ കഴിയാത്ത കുട്ടികളുടെ രക്ഷിതാക്കൾക്ക് തങ്ങളുടെ കല്ലേറു കഴിഞ്ഞാൽ ജംറത്തുൽഅവബയിലും മറ്റു ജംറുകളിലും അവർക്കുവേണ്ടിയും കല്ലേറു നടത്താവുന്നതാണ്. ജാബിർ (റ)വിന്റെ ഹദീസിൽനിന്നു ഇത് മനസ്സിലാക്കാം. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ഞങ്ങൾ റസൂലുല്ലാഹി(സ.അ) യുടെ കൂടെ ഹജ്ജ്ചെയ്തു. ഞങ്ങളുടെ കൂടെ സ്ത്രീകളും കുട്ടികളുമുണ്ടായിരുന്നു. കുട്ടികൾക്കുവേണ്ടി ഞങ്ങൾ തൽബിയത്തു് ചെയ്യാനും കല്ലേറു നടത്തുകയും ചെയ്തു.

(ഇബ്നുമാജ)

രോഗംകൊണ്ടോ, വാല്യംകൊണ്ടോ, ഗർഭംകൊണ്ടോ കല്ലേറു നടത്താൻ കഴിവില്ലാത്തവർക്ക് മറ്റുള്ളവരെ തങ്ങൾക്കുവേണ്ടി കല്ലേറു നടത്താൻ ഭരമേല്പിക്കാവുന്നതാണ്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

فَاتُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

“നിങ്ങളുടെ കഴിവനുസരിച്ച് നീങ്ങു അല്ലാഹുവെ സൂക്ഷിക്കുക”

മേല്പറഞ്ഞവർക്ക് ജംറുകളുടെ അടുത്തു് ആളുകളെ തിരിക്കിത്തീരക്കാൻ കഴിയുകയില്ല, കല്ലേറിന്റെ സമയമാണെങ്കിൽ നഷ്ടപ്പെടുപോകും. സമയം കഴിഞ്ഞുപോയാൽ വീട്ടാൻ ശുറഇൽ വിധിയില്ല. അതിനാൽ അവർക്ക് മറ്റുള്ളവരെ ഭരമേല്പിക്കാം. മറ്റു ഹജ്ജ്കർമ്മങ്ങൾക്കു് ഇതു് ബാധകമല്ല. മുഹ്റീം തനിക്കു പകരം മറ്റൊരാളെ കർമ്മനിർവ്വഹണത്തിന്നു് ഭരമേൽപിക്കാൻ പാടില്ല. സുന്നത്തായ ഹജ്ജായിരുന്നാലും ശരി, എന്തുകൊണ്ടെ

നാൽ ഹജ്ജിനും ഉറക്കും ഒരാൾ ഇഹ്റാം കെട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ അവ സുന്നത്തായിരുന്നാലും കർമ്മങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കാൻ അവൻ ബാധ്യസ്ഥനായി. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ

‘‘ഹജ്ജും ഉറയും അല്ലാഹുവിനുവേണ്ടി നിങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കുക.’’

കല്ലേറിയൻ സമയം നഷ്ടപ്പെടുന്നതുപോലെ തവവാഹിയുടെയും സയ്യിയുടെയും സമയം നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുകയും ചെയ്യും. അറബിലെ നിറുത്തവും, മുസ്ദലിഹിലെ രാപ്പാർപ്പും, മിനായിലെ താമസവുമെല്ലാം സമയം നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുന്ന കർമ്മങ്ങളാണെങ്കിലും അശക്തർക്ക് വിഷമിച്ചെങ്കിലും അവിടങ്ങളിൽ ഹാജരാകുവാൻ സാധിക്കും. എന്നാൽ സ്വന്തംനിലക്ക് കല്ലേറു നടത്തുക പ്രയാസംതന്നെയാണ്. എന്നുതന്നെയല്ല സലഹുസ്സാലിഹുകൾ കഴിവില്ലാത്തവർക്ക് പകരം കല്ലേറിയൻ മറ്റുള്ളവരെ ഏല്പിച്ചതായി മാതൃകയുണ്ട്. മറ്റു കർമ്മങ്ങളിൽ അപ്രകാരം മാതൃകയില്ല. ആരാധനാകർമ്മങ്ങൾ ഖണ്ഡിതമായി അനുശാസിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. ന്യായമായ തെളിവുകളില്ലാതെ ആർക്കും സ്വന്തംനിലക്ക് അതിൽ യാതൊരു ഭേദഗതിയും നിർദ്ദേശിക്കാൻ അർഹതയില്ല.

പ്രതിനിധി മൂന്നു ജംഗ്ഷനുകളിൽ ഓരോന്നിലും ആദ്യമായി തനിക്കുവേണ്ടി കല്ലേറു നടത്തുകയും പിന്നീട് തന്നെ ഭരമേല്പിച്ചവനുവേണ്ടി അവിടെ നിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ കല്ലേറു നടത്തുകയുമാണ് വേണ്ടത്. മൂന്നു ജംഗ്ഷനുകളിലും തനിക്കുവേണ്ടി കല്ലേറു നടത്തിക്കഴിഞ്ഞ ശേഷമേ തന്നെ ഭരമേല്പിച്ചവനുവേണ്ടി കല്ലേറു നടത്താവൂ എന്നില്ല. കാരണം ആ വിഷയത്തിൽ ഖണ്ഡിതമായ തെളിവില്ല. ഖണ്ഡിതമാരുടെ രണ്ടുപ്രായങ്ങളിൽ ഏറ്റവും ശരിയായ

അഭിപ്രായം അതാണ്. എന്നുതന്നെയല്ല അത് വളരെ വിഷമമുണ്ടാക്കുന്നതും പ്രയാസകരവുമാണ്. അല്ലാഹു പറയുന്നത് നോക്കൂ:

وَمَا جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ

“അല്ലാഹു നിങ്ങൾക്ക് യാതൊരു വിഷമവും ദീനിൽ ഉണ്ടാക്കിവെച്ചിട്ടില്ല.”

നബി (സ.അ.) പറഞ്ഞു:

يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا

“നിങ്ങൾ എളുപ്പമാക്കുക, വിഷമിപ്പിക്കാതിരിക്കുക” എന്നുതന്നെയല്ല, റസൂലുല്ലാഹി (സ.അ.) ന്റെ സഹാബത്ത് കട്ടികൾക്കും ഓർബുലക്ക്കുംവേണ്ടി കല്ലേറുനടത്തിയപ്പോൾ അങ്ങനെ ചെയ്തതായി റിപ്പോർട്ടില്ല. തങ്ങളുടേത് മൂന്നും കഴിഞ്ഞശേഷമേ ഭരമേല്പിച്ചവർക്കുവേണ്ടി അവർ കല്ലേറു നടത്തിയിരുന്നള്ളിവെങ്കിൽ തീർച്ചയായും അത് കൃത്യമായും വ്യക്തമായും റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടായിരുന്നു. കാരണം അത്തരം കാര്യങ്ങൾ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നതിൽ അവർ അത്യന്തം തല്പരരായിരുന്നു. واللَّهُ اعلم

മുഗബലി

മസ്ജിദ്‌ഹാമിന്റെ പരിസരത്ത് സ്ഥിരതാമസം ക്കാരുള്ളാത്ത ‘മുതമത്തിനു’ ‘ഖാരിനു’ മുഗബലി നിർബ്ബന്ധമാണ്. ഒരു ആടോ ഒട്ടകത്തിന്റെയോ പശുവിന്റെയോ ഏഴിലൊരോഹരിയോ ആണ് ബലികഴിക്കേണ്ടത്. തന്റെ നല്ല സമ്പാദ്യത്തിൽനിന്നും ഹലാലായ ധനത്തിൽനിന്നുമായിരിക്കണം ആ ബലിക്ക് വകയിരുത്തേണ്ടത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അല്ലാഹു നല്ലവനാണ്. നല്ലതല്ലാതെ അവൻ സ്വീകരിക്കുകയില്ല. ബലിമുഗമോ, മറ്റൊന്നെങ്കിലുമോ യാചിച്ചുവാങ്ങുന്നത് രാജാവിനോടോ

മററാരോടെങ്കിലുമോ ആകട്ടെ മുസ്ലിമിന്റെ മാനുതകം യോജിച്ചുതല്ല. തന്റെ ബലികർമ്മത്തിന്നു മതിയായതും ഇതരന്മാരുടെ കൈകളിലുള്ളതിൽനിന്നു തനിക്ക് നിരാശ്രയത്വം നൽകുന്നതുമായ ധാരാളം സമ്പത്ത് അല്ലാഹു വികൽനിന്നു തനിക്ക് ലഭിച്ചിരിക്കെ അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരിക്കേയാണ് മാനുത. നബി (സ.അ.) യിൽനിന്നു യാചനയെ ഭൂഷിച്ചുകൊണ്ടും കുറപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടും, അതുപേക്ഷിക്കുന്നവരെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടും ധാരാളം ഹദീസുകൾ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

‘മുതമത്തിനു’, ‘ഖാരിന്നും’ ബലിയറുക്കാൻ സാധ്യമാകാതെ വന്നാൽ അവർ ഹജ്ജിന്റെ ദിവസങ്ങളിൽ തന്നെ മൂന്നു നോമ്പും, വീട്ടിൽ മടങ്ങിയെത്തിയശേഷം ഏഴു നോമ്പും (ആകെ പത്ത്) നോല്ലേണ്ടത് നിർബന്ധമാണ്. ഹജ്ജിന്റെ ദിവസങ്ങളിലെ മൂന്നു നോമ്പ്, ‘യൗമുന്നഹ്’ന്റെ മുമ്പോ, അയ്യായ്മത്തശ്ശീവിന്റെ മൂന്നു ദിവസങ്ങളിലോ നോല്ലാൻ അവന്നു സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتَ إِلَيْنَا تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
(البقرة 196)

‘എന്നിട്ട് ആരെങ്കിലും ഉറഃ (നിർവ്വഹിച്ചു)കൊണ്ട് ഹജ്ജ് വരെ സുഖമെടുക്കുന്ന പക്ഷം, അവന്നു സൗകര്യപ്പെട്ട ബലി അപ്പോൾ അവനറുക്കണം. ഇനി ആക്കെങ്കിലും (ബലിമുഗം) കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ ഹജ്ജിന്റെ ദിവസങ്ങളിൽ

ളിൽ മൂന്നു ദിവസം നോമ്പുനോല്ലണം. നിങ്ങൾ മടങ്ങിപ്പോയാൽ വേറെ ഒരേഴും (നോമ്പു നോല്ലണം.) (അങ്ങനെ) അതൊരു പുത്തിയായ പത്തു (നോമ്പ്). സ്വന്തം കടംബക്കാർ മസ്ജിദ്ഘരമിനടുത്തു താമസമില്ലാത്തവർക്കാണ് (ആ വിധി),”

അയ്യോമുത്തശ്ശീവിന്റെ ദിവസങ്ങളിൽ ബലിമുഗം കിട്ടാത്തവർക്കല്ലാതെ നോമ്പ് നോല്ലാൻ അനുവദിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ലെന്ന് ആയിശ(റ)യും, ഇബ്നുഉമർ (റ) വം പറഞ്ഞതായി ഇമാംബുഖാരി രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. നബി (സ.അ.)യുടെ നിർദ്ദേശമായിത്തന്നെ ഈ ഫദീസ് പരിഗണിക്കപ്പെടാവുന്നതാണ്. അറഫാദിനത്തിന്റെ മുമ്പായിത്തന്നെ ആ മൂന്നു നോമ്പും നോല്ലുന്നതാണുത്തമം. അറഫാദിനത്തിൽ നോമ്പുകാരനല്ലാതിരിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അറഫാദിനത്തിൽ നബി (സ.അ.) നോമ്പുകാരനായിട്ടല്ല നിന്നത്. അറഫാദിനത്തിൽ അറഫായിൽവെച്ചു നോമ്പ് നോല്ലുന്നത് നബി (സ.അ.) വിരോധിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. എന്നുതന്നെയല്ല അന്ന് ദിക്റുകളും ഭരതുകളും നടത്താൻ കൂടുതൽ ഉന്മേഷവാനായിരിക്കുന്നതിനു നോമ്പ് നോൽക്കാതിരിക്കുകയാണ് നല്ലത്. മേൽപറഞ്ഞ മൂന്നു നോമ്പും തുടർച്ചയായും ഇടവിട്ടും നോല്ലാവുന്നതാണ്. അതുപോലെത്തന്നെ ബാക്കിയുള്ള ഏഴു നോമ്പും തുടർച്ചയായിത്തന്നെ നോല്ലണമെന്ന് നിർബന്ധമില്ല. തന്റെ സൗകര്യം പോലെ തുടർച്ചയായും ഇടവിട്ടും നോല്ലാം. അല്ലാഹുവോ, അവന്റെ റസൂലോ അവ തുടർച്ചയായി നോല്ലണമെന്ന നിബന്ധന ചുമത്തിയിട്ടില്ല. ആ ഏഴു നോമ്പും വീട്ടിൽ മടങ്ങിയെത്തിയശേഷം നോൽക്കുന്നതാണുത്തമം.
 وَسَبَّحَهُ إِذَا رَجَعْتَ مِنْ

ഞ്ഞത്. അതായത് "നിങ്ങൾ മടങ്ങിയെത്തിയാൽ ഏഴേണ്ണവും" എന്നു സാരം.

ബലിമൃഗത്തിന്നുകഴിവില്ലാത്തവൻ രാജാക്കന്മാരോടോ മറ്റോ തനിക്കുവേണ്ടി ബലിയറുക്കാൻ ബലിമൃഗം യാചിച്ചുണ്ടാക്കുന്നതിനേക്കാൾ നല്ലത് നോമ്പു നോല്ക്കുതന്നെയാണ്. യാചിക്കാതെയോ, മോഹിക്കാതെയോ ആരെങ്കിലും ഒരു ബലിമൃഗമോ മറ്റോ നൽകിയാൽ അതു പയോഗിക്കുന്നതിന്നു വിരോധമില്ല. മറ്റൊരാൾക്ക് പകരം ഹജ്ജ് ചെയ്യുകയാണെങ്കിലും അയാളുടെ ബന്ധുക്കൾ തനിക്ക് നൽകിയിട്ടുള്ള പണത്തിൽനിന്നു ബലിമൃഗംകൂടി വാങ്ങണമെന്ന നിബന്ധന ചുമത്തിയിട്ടില്ലെങ്കിൽ അത്തരത്തിലുള്ള ദാനം അയാൾക്ക് സ്വീകരിക്കാം. ഇക്കാലത്ത് ചില ആളുകൾ ചില പ്രത്യേക വ്യക്തികളുടെ പേരിൽ കളവുപറഞ്ഞു രാജാക്കന്മാരോടും മറ്റും ബലിമൃഗങ്ങൾ ചോദിച്ചു വാങ്ങാറുണ്ട്. അത് ഹറാമാണെന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമേ വേണ്ട. കളവുപറഞ്ഞു ഉപജീവനം കഴിക്കുന്നതിന്നു തുല്യമാണതെന്ന് പറയേണ്ടതില്ല. ഇത്തരം ഏർപ്പാടുകളിൽനിന്നു നമ്മെയും എല്ലാ മുസ്ലിംകളെയും അല്ലാഹു കാക്കട്ടെ. آمين

പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധയിക്കേണ്ടത്

ഹാജിമാരും അല്ലാത്തവരും നിർബന്ധപൂർവ്വം ചെയ്യേണ്ട ഏറ്റവും പ്രധാനമായ ഒരു കർത്തവ്യമത്രെ നന്മ കല്പിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നത്. അതുപോലെതന്നെ അബൂനേരത്തെ നമസ്കാരം ജമാഅത്തോടുകൂടി കൃത്യമായി അനുഷ്ഠിക്കുക എന്നതും. അല്ലാഹു അവന്റെ കിത്താബിലൂടെയും അവന്റെ റസൂലിന്റെ നാവിലൂടെയും കല്പിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങളാണവ.

മക്കയിലും മറ്റും താമസക്കാരായ നിരവധി ആളുകൾ പള്ളികളിൽ പോകാതെ തങ്ങളുടെ വീടുകളിൽവെച്ച് നമസ്കരിക്കുന്നത് ശരീഅത്തിനു വിരുദ്ധവും കുറുകറവുതന്നെയാണ്. അതിൽനിന്നുവരെ നിർബന്ധമായും തടയേണ്ടതാണ്. പള്ളികളിൽവെച്ചുതന്നെ കൃത്യനിഷ്ഠയോടെ നമസ്കരിക്കാൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്ന നബിവാചനങ്ങൾ വളരെയാണ്.

അന്ധനായതിനാലും വീട് അകലെയായതിനാലും വീട്ടിൽവെച്ച് നമസ്കരിക്കാൻ നബി(സ.അ)യോട് അനുവാദം ചോദിച്ച ഇബ്നു ഉമ്മിമക്തൂമി (റ) നോട് നബി(സ.) ചോദിച്ചു: “നമസ്കാരത്തിനു ബാക് വീളിക്കുന്നത് നീ കേൾക്കാറുണ്ടോ?” “അതെ” എന്നായിരുന്നു മറുപടി. “എന്നാൽ ആ വീളിക്കത്തരം ചെയ്യുകതന്നെ വേണം” എന്നാണ് നബി(സ.അ) കല്പിച്ചത്. മറ്റൊരു രീതിയായതിൽ “നിനക്ക് ഒരു ഇളവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.” എന്നാണുള്ളത്.

മറ്റൊരിക്കൽ നബി(സ.അ) പറഞ്ഞതിപ്രകാരമാണ്:- “നമസ്കാരത്തിനു് ഇഖാമത്തു് കൊടുക്കാനും മറ്റൊരാളോട് ജനങ്ങൾക്കു് നമസ്കാരത്തിനു് നേതൃത്വംനൽകാനും നിർദ്ദേശം നൽകിയശേഷം, നമസ്കാരത്തിനു് പങ്കെടുക്കാത്തവരുടെ വീടുകളിൽപോയി അവരെ അതിലിട്ടു് ചുട്ടുകരിക്കാനും ഞാനുദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്.”

ഇബ്നുഅബ്ബാസി(റ)ൽനിന്നും ഇമാം ഇബ്നുമാജ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുന്നനിൽ ഹസനായ സുന്നദോടെ രിവായത്തു് ചെയ്തിട്ടുള്ള ഒരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണ്.

“ബാക് കേട്ടിട്ടും യാതൊരു കാരണവും കൂടാതെ നമസ്കാരത്തിനു് പള്ളിയിൽ വരാത്തവനു് നമസ്കാരംതന്നെയില്ല.”

ഇബ്നുമസ്ഊദ്(റ) പറയുകയുണ്ടായി: നാളെ മുസ്ലി
 മായിക്കൊണ്ട് തന്റെ റബ്ബിനെ കണ്ടുമുട്ടണമെന്നു ആരെ
 കിലും ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഈ നമസ്കാരങ്ങൾ അവസ്തു
 വേണ്ടി വിളിക്കപ്പെടുന്നേടത്തുവെച്ചുതന്നെ കൃത്യമായി
 അനുഷ്ഠിക്കട്ടെ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അല്ലാഹു നിങ്ങളുടെ
 പ്രവാചകൻ(സ.അ.) സന്മാഗ്ഗ്വചര്യകൾ നിർണ്ണയിച്ചുകൊ
 ടുത്തിട്ടുണ്ട്. ആ സന്മാഗ്ഗ്വചര്യകളിൽ പെട്ടതാണ് നമ
 സ്കാരങ്ങൾ. ഈ ജമാഅത്തിൽ പങ്കെടുക്കാത്തവൻ
 തന്റെ വീട്ടിൽവെച്ച് നമസ്കരിക്കുന്നപോലെ നിങ്ങ
 ളും നിങ്ങളുടെ വീടുകളിൽവെച്ചു നമസ്കരിക്കുകയാണെ
 ങ്കിൽ നിങ്ങളുടെ നബി (സ.അ.) യുടെ ചര്യ നിങ്ങൾ
 കൈവെടിഞ്ഞതുതന്നെ. നിങ്ങളുടെ നബി(സ.അ.)യുടെ
 ചര്യ നിങ്ങൾ കൈവെടിഞ്ഞാൽ നിശ്ചയമായും നിങ്ങൾ
 വഴിപിഴച്ചുപോയി. വളരെ നന്നായി ശുദ്ധിവരുത്തി
 ഏതെങ്കിലും ഒരു പള്ളിയിൽ ഒരാരം നമസ്കരിക്കാൻ
 പോയാൽ അയാളുടെ ഓരോ കാൽവെപ്പും ഓരോ പുണ്യ
 മായി അല്ലാഹു രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. ഒരു പടികൂടി അല്ലാഹു
 അവനെ ഉയർത്തുന്നു. ഒരു പാപം അല്ലാഹു അവൻ പൊ
 റത്തുകൊടുക്കുന്നു. അറിയപ്പെട്ട മുന്നാഫിഖുകളു (കപട
 ന്മാര)ല്ലാതെ നമസ്കരിക്കാൻവരാതെ പിന്മാറിനില്ക്കു
 ന്ന ആരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. ചിലരെ രണ്ട്പേർ
 താങ്ങിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന് സഫ്ഫിനിയിൽ നിറു
 ത്തുകപോലും പതിവായിരുന്നു. (മുസ്ലിം)

ഹാജിമാരും അല്ലാത്തവരും അല്ലാഹു വിരോധിച്ച
 കാര്യങ്ങളിൽനിന്നു പാടെ അകന്നുനിൽക്കുകതന്നെ
 വേണം. വ്യഭിചാരം, സ്വവഗ്ഗ്വസംഭോഗം, മോഷണം, പ
 ലിശ, യത്നീന്റെ മുതൽതിന്നൽ, ഏടപാടുകളിൽ വഞ്ച
 നചെയ്യുക, അമാനത്തുകളിൽ ചതിചെയ്യുക, ലഹരിപദാ
 ത്ഥങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുക, പുകവലിക്കുക, വസ്ത്രം നില

ത്തിട്ടിഴക്കുക, അഹങ്കാരം, അസൂയ, കള്ളനാട്യം, പരദൂഷണം, ഏഷണി, മുസ്ലിംകളെ പരിഹസിക്കൽ, വാദ്യോപകരണങ്ങളുടെ പ്രയോഗം, അഥവാ ഗ്രാമഫോൺ റെക്കോർഡുകൾ, വീണ, തബുൽ, പുല്ലാങ്കുഴൽ മുതലായവ വായിക്കൽ, റേഡിയോകളിൽനിന്നും മറ്റും ഗാനാലാപങ്ങളും, സംഗീതവാദ്യങ്ങളും ശ്രവിക്കൽ, പകിടകളി, ചതുരംഗം, ചുതാട്ടം, ഭാഗ്യക്കുറി, മനുഷ്യരും അല്ലാത്തതുമായ സജീവ വസ്തുക്കളുടെ ഛായാഗ്രഹണം, അതിന്നു് സമ്മതം മുളൽ മുതലായി എവിടെയും എക്കാലത്തും അല്ലാത്തതെന്റ ഭാസന്മാരോട് വിരോധിച്ചിട്ടുള്ള നിഷിദ്ധ കൃത്യങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടുപോകുന്നത് വളരെ കരുതിയിരിക്കണം. അത്തരം കാര്യങ്ങളിൽനിന്നു ജനങ്ങളെ യേശുപ്പട്ടത്താൻ മസ്ജിദ് മുൽഹറമിലെ താമസക്കാർക്കും ഹാജിമാർക്കും ഇതരന്മാരേക്കാൾ പ്രത്യേകം ബാധ്യതയുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഈ അയേകേന്ദ്രമായ പുണ്യനാട്ടിൽവെച്ച് കുറുകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്നത് കടുത്ത പാപവും അതിന്നുള്ള ശിക്ഷ വളരെ വമ്പിച്ചതുമത്രെ. അല്ലാഹു പറയുന്നു;

وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ
 “ഈ പുണ്യഭൂമിയിൽവെച്ച് ധിക്കാരപൂർവ്വം ആരെങ്കിലും അക്രമം പ്രവർത്തിക്കാൻ നിനച്ചാൽ അവനെ നാം വേദനാജനകമായ ശിക്ഷ ആസ്വദിപ്പിക്കുകതന്നെ ചെയ്യും.”

ഹറമിൽവെച്ച് ധിക്കാരപൂർവ്വം അക്രമം പ്രവർത്തിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നവർക്കുതന്നെ അല്ലാഹു നൽകുന്ന താക്കീത് ഇത്ര വമ്പിച്ചതാണെങ്കിൽ അതു പ്രവർത്തിക്കുന്നവർക്കുള്ള ശിക്ഷയുടെ ഗൗരവമെന്തായിരിക്കും? തീർച്ചയായും അത് വളരെ ഭയാനകവും കഠിനകഠോരവുമായിരിക്കും. ഒട്ടും സംശയമില്ല. അതുകൊണ്ട് അതിനെപ്പറ്റിയും അതുപോലുള്ള മറ്റു കുറുകൃത്യങ്ങളെപ്പറ്റിയും യേശുപ്പട്ടതന്നെ വേണം.

ഇത്തരം കുറ്റകൃത്യങ്ങളിൽനിന്നും അതുപോലെ അല്ലാത്ത വിരോധിച്ച മറ്റു കാര്യങ്ങളിൽനിന്നും ഭയന്നുകുന്നിന്നെങ്കിൽ മാത്രമേ ഹജ്ജ് കൊണ്ടുദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള പണ്ഡ്യവും, പാപമോചനവും ഹാജിമാക്ക് ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. അതാണ് നബി(സ.അ.) പറഞ്ഞത്: “സ്രീ സല്ലാപമോ, തോന്നിയവാസമോചെയ്യാതെ ഒരാരം ഹജ്ജ് കർമ്മം നിർവ്വഹിച്ചാൽ തന്റെ മാതാവ് തന്നെ പ്രസവിച്ച ദിവസത്തേതുപോലെ (പരിശുദ്ധിയോടെ)യാണ് അവൻ മടങ്ങുന്നത്.”

ഇപ്പറഞ്ഞ ദുഷ്കൃത്യങ്ങളെക്കൊള്ളെല്ലാം ഭയങ്കരമായിട്ടുള്ള പാപമാണ്, മരണമടഞ്ഞവരോട് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതും, സഹായമഭ്യർത്ഥിക്കുന്നതും, അവരുടെ പേരിൽ നേർച്ചനേരുന്നതും, ബലിയറക്കുന്നതുമെല്ലാം.

തങ്ങളോട് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നവർക്കുവേണ്ടി അവർ അല്ലാഹുവിങ്കൽ ശുപാർശ ചെയ്യുമെന്നോ, രോഗിയെ സുഖപ്പെടുത്തുമെന്നോ, കാണാതായവരെ തിരിച്ചുകൊണ്ടുവരുമെന്നോ ആശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള അത്തരം ചെയ്തികൾ അല്ലാഹു ഹറാമാക്കിയിട്ടുള്ള ഏറ്റവും വമ്പിച്ച ശിർക്കാകുന്നു, ബഹുദൈവാരാധനയാകുന്നു. ജാഹിലിയ്യാകാലത്തെ മുശ്ശറിക്കുകളുടെ മതമത്രെ അത്. അതിനെ എതിർക്കുന്നതിന്നും അതിൽനിന്നും ജനങ്ങളെ വിരോധിക്കുന്നതിന്നും വേണ്ടിയായിരുന്നു അല്ലാഹു പ്രവാചകന്മാരെ അയച്ചതും വേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ അവതരിപ്പിച്ചതും. അതുകൊണ്ട് ഹാജിമാരും അല്ലാത്തവരുമായ ഓരോരുത്തരും ആശിക്കുന്ന ഭയന്നുകുന്നില്ലെന്നും അത്തരത്തിൽപെട്ട വല്ലതും മുഖ്യചെയ്തുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതിൽനിന്നെല്ലാം വിരമിച്ചു അല്ലാഹുവിങ്കൽ തൗബക്കായി ഇരക്കേണ്ടതുമാണ്. തൗബക്കുശേഷം വീണ്ടും ഒരു പുതിയ ഹജ്ജ് ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശിക്ക് എല്ലാ കർമ്മങ്ങളെയും നിഷ്ഠലമാക്കിക്കളയും. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“അവർ ശിക്ചെയ്തപോയാൽ അവരുടെ മുൻകർമ്മങ്ങളെല്ലാം ഫലശൂന്യമായതുതന്നെ.”

ചെറുതരം ശിർക്കിൽപെട്ടതാണ് അല്ലാഹുവല്ലാത്തവരെപിടിച്ചു സത്യംചെയ്യൽ. ഉദാഹരണം; നബിതങ്ങളാണ് സത്യം, കഅ്ബെതന്നെയാണ് സത്യം, അമാനത്തുകൾ മുൻനിർത്തി സത്യം എന്നിങ്ങനെ സത്യംചെയ്യൽ കീർത്തിക്കും ലോകമാന്യത്തിനും വേണ്ടി കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നതും ആ ഇനത്തിൽപെടുന്നു. അല്ലാഹുവും നീയും വേണ്ടുകവെച്ചെങ്കിൽ,⁽¹⁾ അല്ലാഹുവും നീയും ഇല്ലെങ്കിൽ⁽²⁾ ഇത് അല്ലാഹുവിന്റെയും നീന്റെയും വകയാണ്⁽³⁾ എന്നിങ്ങനെ പറയുന്നതും അക്കൂട്ടത്തിൽ പെട്ടതുതന്നെ. ഇത്യാദി ശിർക്കുന്ദുഷ്കൃത്യങ്ങളെപററിയെല്ലാം എപ്പോഴും കരുതിയിരിക്കണം. അവ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ പരസ്പരം ഉപദേശിക്കുകയും വേണം, വബി (സ.അ) പറയുന്നത് നോക്കൂ:

مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ قَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ (رواه أحمد وأبو داود والترمذي بإسناد صحيح)

“അല്ലാഹുവല്ലാത്തവരെപിടിച്ചു സത്യംചെയ്തവൻ കാഫിറായി. അല്ലെങ്കിൽ ശിക്ചെയ്തു തീർച്ച.” (അഹ്മദ്, അബുദാവൂദ്, തിർമിദി എന്നീ ഇമാമുകൾ സഹീഹായ സുന്നദോടെയാണ് ഈ ഹദീസ് രിവായത്ത് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്.) ഉമർ(റ)വിൽനിന്നും സഹീഹായി ഇപ്രകാരം ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു: അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ (സ.അ) പറഞ്ഞു:

مَنْ كَانَ حَالَةً فَلَا يَحْلِفُ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْحَبَهُ

“ആരെങ്കിലും സത്യംചെയ്യണമെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിന്റെ പേരിൽ സത്യംചെയ്യട്ടെ, അല്ലെങ്കിൽ മൗനംപാലിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.”

നബി (സ.അ) വീണ്ടും പറഞ്ഞു:

مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا (ابوداود)

“അമാനത്തു മുൻനിർത്തി ആരെങ്കിലും സത്യംചെയ്താൽ അവൻ നമ്മുടെ കൂട്ടത്തിൽ പെട്ടവനല്ല.” (അബൂദാവൂദ്)

നബി (സ.അ) ഇനിയും പറയുന്നു:

أَخْوَفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشَّرُّ كُ الْأَصْغَرُ فَسُبُّلَ عَنْهُ فَقَالَ الرِّيَاءُ

“നിങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച ഞാനോർവുമധികം ഭയപ്പെടുന്നത് ചെറിയ ശിർക്കാണ്. അതെന്താണെന്നു അപ്പോൾ അന്വേഷണമുണ്ടായി. അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു, അതാണ് കള്ളനാട്യം (ലോകമാന്യം)”

നബി (സ.അ) വീണ്ടും പറഞ്ഞു: “അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിച്ചതും ഇന്നയാൾ ഉദ്ദേശിച്ചതും” എന്നു നിങ്ങൾ പറയരുത്. അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിച്ചതും പിന്നെ ഇന്നയാൾ ഉദ്ദേശിച്ചതും എന്നു പറയുകയാണ് വേണ്ടത്.”

لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ

ഇബ്നുഅബ്ബാസിൽനിന്ന് ഇമാം നസാഇ ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസിൽ ഇപ്രകാരം കാണാം: ഒരാൾ നബി (സ.അ) യോടായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു: “അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലേ, അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിച്ചതും താങ്കളുദ്ദേശിച്ചതും.” അപ്പോൾ നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു: “നീ എന്നെ അല്ലാഹുവിന്നു തുല്യനാക്കിയോ? എന്നാൽ അല്ലാഹുമാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചത് (എന്നു പറയുക.)”

أَجَعَلْتَنِي لِلَّهِ نِدًّا بَلْ مَا شَاءَ اللَّهُ وَحْدَهُ

തൗഹീദിന്റെ സംരക്ഷണത്തിലും ചെറുതും വലുതുമായ ശിക്ഷകളെപ്പറ്റി തന്റെ ഉമ്മത്തിനെ താക്കീതു നല്കുന്നതിലും, അവരുടെ ഈമാന്റെ സുരക്ഷിതത്വത്തിലും, അല്ലാഹുവിന്റെ ശിക്ഷയിൽനിന്നും അല്ലാഹുവിന്റെ കോപഹേതുക്കളിൽനിന്നും അവർ രക്ഷപ്പെടുന്നതിലും നബി(സ.അ)ക്കുണ്ടായിരുന്ന താല്പര്യവും ആർത്തിയും എത്രമാത്രമായിരുന്നുവെന്നു ഈ ഹദീസുകളിൽനിന്നു നമുക്ക് മനസ്സിലാക്കാം. അല്ലാഹു അവിടുത്തേക്ക് തക്കതായ പ്രതിഫലം ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായിത്തന്നെ നൽകുമാറാകട്ടെ (ആമീൻ.) അവിടുന്നു തന്നിലർപ്പിതമായ ദൗത്യം എത്തിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ജനങ്ങൾക്ക് താക്കീത് നൽകി. അല്ലാഹുവോടും അവന്റെ ദാസന്മാരോടും കൂറുപുലർത്തി, അല്ലാഹു അവിടുത്തെ പ്രതിഫലനാവരെ നിലനില്ക്കുന്ന കാര്യത്തിന്നും അനുഗ്രഹത്തിന്നും പാത്രമാക്കട്ടെ.

പണ്ഡിതന്മാരുടെ കടമ

ഹാജിമാരും, അല്ലാഹുവിന്റെ നിർദ്ദേശമായ പട്ടണത്തിലും, അവന്റെ ബഹുമാന്യ റസൂലി (സ.അ)ന്റെ നഗരത്തിലും താമസിക്കുന്നവരുമായ എല്ലാ പണ്ഡിതന്മാരും, അല്ലാഹു ജനങ്ങൾക്ക് ശുഭമായി നിശ്ചയിച്ചുകൊടുത്തിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങളും, ശിക്ഷും, മറ്റു കുറ്റകൃത്യങ്ങളുംപോലെ അല്ലാഹു അവർക്ക് ഹറാമാക്കിയിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങളും അവരെ പഠിപ്പിക്കുകയും ജ്ഞാനതൃഷ്ണ ശമിക്കുംവിധം എല്ലാ കാര്യങ്ങളും തെളിവുകൾസഹിതം അവർക്ക് വിശദീകരിച്ചുകൊടുക്കുകയും വേണം. അങ്ങനെ അന്ധകാരങ്ങളിൽനിന്നു പ്രകാശത്തിലേക്ക് അവരെ മോചിപ്പിക്കുകയും, തങ്ങളെ അല്ലാഹു ചുമതലപ്പെടുത്തിട്ടുള്ള പ്രബോധനം, വിശദീകരണംപോലെയുള്ള ബാധ്യതകൾ നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്യണം.

അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ
لِلنَّاسِ وَلَا تَكُنْ لَهُمْ مَوَدَّةَ الْآيَةِ

“ഗ്രന്ഥം നല്കപ്പെട്ടവർ അത് ജനങ്ങൾക്കു വിവരിച്ചുകൊടുക്കാമെന്നും അത് മറച്ചുവെക്കുകയില്ലെന്നും അല്ലാഹുവുമായി കരാർചെയ്ത സന്ദർഭം ഒന്നോത്തന്നോക്കു ”

ഈ സമുദായത്തിലെ പണ്ഡിതന്മാർ, അഹംലൂകിത്താബിലെ അക്രമികളായ പണ്ഡിതന്മാരെപ്പോലെ സത്യം മറച്ചുവെച്ചുകൊണ്ട് പാരത്രികജീവിതത്തിനു പകരം ഭൗതികജീവിതത്തിനു പ്രാമുഖ്യം നൽകുന്നവരുടെ മാർഗ്ഗം അവലംബിച്ചുപോകരുതെന്നു അവരെ ഉണർത്തുകയും താക്കീതു നൽകുകയുമാണ്, ഈ ആയത്തിന്റെ താല്പര്യം. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْآيَاتِ وَالْهُدَى
مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ
يَلْعَنَهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا
وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُ فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (البقرة: ١٥٩-١٦٠)

“നാം ഇറക്കിയിട്ടുള്ള വ്യക്തമായ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളും മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളും വേദഗ്രന്ഥത്തിൽ നാം ജനങ്ങൾക്കു വിവരിച്ചുകൊടുത്തശേഷവും പുഴുത്തിവെക്കുന്നവരെ തീച്ചയായും അല്ലാഹു ശപിക്കുന്നു, ശപിക്കുന്നവരെല്ലാം ശപിക്കുന്നു. എന്നാൽ പശ്ചാത്തപിച്ചു മടങ്ങുകയും, സല്ലക്ഷ്മങ്ങൾ ചെയ്യുകയും, (എന്റെ ആയത്തുകൾ ജനങ്ങൾക്കു) വിവരിച്ചുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തവരാരോ അവരുടെ പശ്ചാത്താപം ഞാൻ സ്വീകരിക്കും, ഞാൻ തൗബ സ്വീകരിക്കുന്നവനും

തൗബ സ്വീകരിക്കുന്നവനും കരുണാവാരിധിയുമത്രെ.”

ജനങ്ങളെ അല്ലാഹുവികലേക്ക് ക്ഷണിക്കുന്നതും, ഏതൊന്നിനുവേണ്ടി ജനങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അതിനുവേണ്ട മാഗ്നിർദ്ദേശങ്ങൾ അവക്ക് നൽകുന്നതുമാണ് ഏറ്റവും മഹത്തായ പുണ്യകർമ്മമെന്നും ഏറ്റവും പ്രധാനമായ ചുമതലയെന്നും, അതാണ് പ്രവാചകന്മാരുടെയും ഖിയാമത്ത് നാൾവരെ അവരെ പിൻപറുന്നവരുടെയും മാഗ്നമെന്നും ധാരാളം ആയത്തുകൾകൊണ്ടും നബിവചനങ്ങൾകൊണ്ടും തെളിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അല്ലാഹു പറയുന്നു.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ (حم السجدة: ٣٣)

“അല്ലാഹുവികലേക്ക് ക്ഷണിക്കുകയും സല്പ്രകൃതങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുകയും, താൻ മുസ്ലിംകളുടെകൂട്ടത്തിൽ ആകുന്നുവെന്നു പ്രഖ്യാപിക്കുകയും ചെയ്തവനേക്കാൾ നല്ല വാക്ക് പറഞ്ഞവനാരുണ്?” വീണ്ടും അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قُلْ هَذِهِ سَبِيلُ أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (يوسف: ١٠٨)

“പറയുക, ഇതാണെന്റെ മാർഗ്ഗം, ഞാനും എന്നെ പിൻപററിയവരും തെളിവിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽതന്നെയാണ് അല്ലാഹുവികലേക്ക് ക്ഷണിക്കുന്നത്. അല്ലാഹു സർവ്വത്ര പരിശുദ്ധൻ! ഞാൻ ബഹുദൈവവിശ്വാസികളുടെ കൂട്ടത്തിലല്ല.” നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു:

مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ (أخرجہ مسلم في صحيحه)

“നന്മ കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നവൻ അത് ചെയ്തപനെപ്പോലെത്തന്നെ പ്രതിഫലമുണ്ട്.”

ഒരിക്കൽ നബി (സ.അ) അലി (റ) നോട് പറഞ്ഞു.

لأن يهدي الله بك رجلاً واحداً خير لك من حمر النعم (متفق عليه)

“നീ മുഖേന ഒരാളെ അല്ലാഹു നേർവഴിക്കാക്കിയാൽ ചുവന്ന ഒട്ടകങ്ങളെക്കാളും അതാണ് നിനക്കുത്തമം..”

ഈ അത്മത്തിലുള്ള ധാരാളം ആയത്തുകളും ഹദീസുകളും ഉണ്ട്. അതുകൊണ്ട് അറീവു. ഈമാനും ഉള്ളവർ അല്ലാഹുവിങ്കലേക്ക് ക്ഷണിക്കുന്നതിലും, ജനങ്ങളുടെ രക്ഷാമാർഗ്ഗങ്ങൾ അവർക്ക് നിർദ്ദേശിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിലും അവർക്ക് വിനാശകരമായ മാർഗ്ഗങ്ങളെക്കുറിച്ച് അവർക്ക് താക്കീതുനല്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതിലും അങ്ങേയറ്റത്തെ ശ്രമങ്ങൾ ഇരട്ടിയിരട്ടിയായി നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. വിശേഷിച്ചും, തന്നിഷ്ടങ്ങൾക്കധീനപ്പെടുകയും, വിധ്വംസകസിദ്ധാന്തങ്ങളും, പിന്തിരിപ്പൻപ്രസ്ഥാനങ്ങളും വ്യാപിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ. സന്മാർഗ്ഗപ്രബോധകന്മാർ ഇന്നു വളരെ കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നിർമ്മതത്വവും അരാജകത്വവും പ്രചരിപ്പിക്കുന്നവരാണ് ഇന്നെവിടെയും വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. അല്ലാഹു മാത്രമേ സഹായമുള്ളൂ. മഹാനും ഉന്നതനുമായ അല്ലാഹു വിനെയൊക്കെല്ലാതെ ബലവും ശക്തിയുമില്ല.

فإنه المستعان ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم

മക്കയിൽ താമസിക്കുന്ന കാലത്തോളം ഹാജിമാർ അല്ലാഹുവെ സ്മരിച്ചും അവൻ വഴിപ്പെട്ടും സല്ലർമ്മങ്ങളിൽ നിരതരായും കഴിച്ചുകൂട്ടണം. കഅ്ബത്തിങ്കൽവന്നു നമസ്കാരവും തപവാഹും ധാരാളമായി നിർവ്വഹിച്ചുകൊ

ണ്ടിരിക്കണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഹറമിൽവെച്ചുള്ള പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ കണക്കില്ലാതെ ഇരട്ടിക്കപ്പെടുന്നവയാണ്. അവിടെവെച്ചുള്ള പാപകർമ്മങ്ങളാകട്ടെ ഗുരുതരവും കഠോരവുമത്രെ. അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലിന്റെ പേരിൽ സലാത്തും സലാമും ധാരാളമായി ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരിക്കണം.

വിടവാങ്ങൽ തപവാഫ്

മക്കയിൽനിന്നു പുറത്തുപോകാനുദ്ദേശിച്ചാൽ കഅ്ബയെ തപവാഫ് ചെയ്തു ശേഷമേ പോകാൻ പാടുള്ളൂ. അത് നിർബ്ബന്ധമാണ്. 'തപവാഫുൽവിദാഹ്' എന്നാണ് തപവാഫിന്റെ പേർ. കഅ്ബയുമായുള്ള അവരുടെ സമ്പർക്കം ഈ തപവാഫിലൂടെയാണ്. ഉപസംഹരിക്കേണ്ടത്. എന്നാൽ ആത്മവകാരികളോ പ്രസൂതികകളോ ആയ സ്ത്രീകൾ 'തപവാഫുൽവിദാഹ്' ചെയ്യേണ്ടതില്ല. ഇബ്നു അബ്ബാസി(റ)ന്റെ ഹദീസിൽനിന്നു ഇത് വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു, "അവരുടെ കഅ്ബയുമായുള്ള സമ്പർക്കത്തിന്റെ ഉപസംഹാരം തപവാഫായിരിക്കണമെന്നു അവിടുന്ന് കല്പിച്ചു. എന്നാൽ ഗുരുമതികളായ സ്ത്രീകൾക്കവിടുന്ന് അക്കാര്യത്തിൽ ഇളവനുവദിച്ചുകൊടുക്കുകയാണുണ്ടായത്." (ബുഖാരി, മുസ്ലിം)

തപവാഫുൽവിദാഹ് കഴിഞ്ഞു പുറത്തുപോകാനുദ്ദേശിച്ചാൽ പള്ളിയിൽനിന്നു നേരെ മുന്നോട്ട് നീങ്ങിക്കൊണ്ടുവേണം പുറത്തുപോകാൻ. പിന്നോട്ട് നീങ്ങിനടക്കാൻ പാടില്ല. അത് നബി (സ.അ)യിൽനിന്നോ, അവിടുത്തെ സഹാബികളിൽനിന്നോ സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടില്ല, എന്നു തന്നെയല്ല അത് ബിദ്അത്തായ പുത്തനാചാരമാണ്. നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു:

من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد

“നമ്മുടെ കല്പനപ്രകാരമല്ലാത്ത എന്തെങ്കിലും കർമ്മം ആരെങ്കിലും ചെയ്താൽ അത് തള്ളപ്പെട്ടതാണ്.”

മറെറാരിക്കൽ നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു:

إياكم ومحدثات الأمور فإن كل محدثة بدعة
وكل بدعة ضلالة

“ദീനിൽ പുതുതായുണ്ടാക്കപ്പെടുന്ന കാര്യങ്ങൾ നിങ്ങൾ സൂക്ഷിക്കണം. ദീനിൽ പുതുതായുണ്ടാക്കപ്പെടുന്ന എല്ലാ കാര്യങ്ങളും ബിദ്അത്താണ്. ബിദ്അത്തുകളെല്ലാം ദുർമാഗ്ഗമാണ്.”

അല്ലാഹുവിന്റെ ദീനിൽ നമ്മെ അടിയറപ്പിച്ചുനിൽത്താൻ നമുക്കവനോട് പ്രാർത്ഥിക്കാം. ദീനിന്നേതിരായ എല്ലാ കാര്യത്തിൽനിന്നും അവൻ നമ്മെ രക്ഷിക്കട്ടെ. അവൻ അനുഗ്രഹകർത്താവും ഉദാരനുമത്രെ. (إله جواد كريم)

മസ്ജിദ്യുനബി സന്ദർശനവും മര്യാദകളും

ഹജ്ജിനു മുമ്പോ പിമ്പോ (മദീനയിലെ) മസ്ജിദ്യുനബി സന്ദർശിക്കുന്നത് സുന്നത്താണ്. അബൂഹുറൈറായിൽനിന്നു ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഉദ്ധരിച്ച ഹദീസ്കൊണ്ട് സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണത്. അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ (സ.അ) പറഞ്ഞു:

صلاة في مسجدى هذا خير من ألف صلاة فيما
سواه إلا المسجد الحرام (متفق عليه)

“എന്റെ ഈ പള്ളിയിൽവെച്ചുള്ള ഒരു നമസ്താരം മസ്ജിദ്യുൽഹറാം ഒഴികെ മറ്റു പള്ളികളിൽവെച്ചുള്ള ആയിരം നമസ്താരത്തെക്കാൾ ഉത്തമമാണ്.”

ഇബ്നുഉമറി(റ)ൽനിന്നു മുസ്ലിം ഉദ്ധരിച്ച മറെറാരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണ്: നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു:

صلاة في مسجدي هذا أفضل من ألف صلاة فيما سواه
إلا المسجد الحرام (رواه مسلم)

“എന്റെ ഈ പള്ളിയിലെ ഒരു നമസ്കാരം, മസ്ജിദ്‌ൽ ഹറാമല്ലാത്ത മറ്റു പള്ളികളിലെ ആയിരം നമസ്കാരത്തെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമാണ്.”

അബൂല്ലാഹിബ് നസുബൈർ (റ) വിൽനിന്നു ഇമാമുകളായ അഹ്മദ്, ഇബ്നുഖുസൈമ, ഇബ്നുഹിബ്ബാൻ എന്നിവർ ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസിൽ ഇങ്ങനെ കാണാം. അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ പറഞ്ഞു:

صلاة في مسجدي هذا أفضل من ألف صلاة فيما سواه
إلا المسجد الحرام، وصلاة في المسجد الحرام أفضل من مائة
صلاة في مسجدي هذا (أخرجه أحمد وابن خزيمة وابن حبان)

“എന്റെ ഈ പള്ളിയിലെ ഒരു നമസ്കാരം മസ്ജിദ്‌ൽ ഹറാമല്ലാത്ത മറ്റു പള്ളികളിലെ ആയിരം നമസ്കാരത്തെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമാണ്. മസ്ജിദ്‌ൽ ഹറാമിലെ ഒരു നമസ്കാരം എന്റെ ഈ പള്ളിയിലെ നൂറു നമസ്കാരത്തെക്കാൾ പുണ്യകരമാണ്.”

അഹ്മദ്, ഇബ്നുമാജ: എന്നിവർ ജാബിർ (റ) വിൽനിന്നുദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസുകൂടി ശ്രദ്ധിക്കുക: അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ (സ) പറഞ്ഞു: “എന്റെ പള്ളിയിലെ ഒരു നമസ്കാരം മസ്ജിദ്‌ൽ ഹറാമല്ലാത്ത മറ്റു പള്ളികളിലെ ആയിരം നമസ്കാരത്തെക്കാൾ പുണ്യകരമാണ്. മസ്ജിദ്‌ൽ ഹറാമിലെ ഒരു നമസ്കാരം മറ്റു പള്ളികളിലെ ഒരു ലക്ഷം നമസ്കാരത്തെക്കാൾ പുണ്യകരമാത്രെ.”

ഈ ആശയത്തിലുള്ള ധാരാളം ഹദീസുകളുണ്ട്.

സന്ദർശകൻ (മദീനയിലെ) പള്ളിയിലെത്തിയാൽ പ്രവേശനസമയത്ത് വലതുകാൽ മുതിക്കുന്നതു.

بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَبِأَسْمَائِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ
എന്നു പറയുന്നതു സുന്നത്താണ്. (ഈ ദിക്രിന്റെ സാരം മുമ്പ് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.) മറേറത് പള്ളിയിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോഴും ഈ ദിക്രിതന്നെയാണ് ചൊല്ലേണ്ടത്. മസൂജിദ്നബിയിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ ചൊല്ലേണ്ട പ്രത്യേക ദിക്റുകളൊന്നുമില്ല. പിന്നീട് പള്ളിയിൽവെച്ച് രണ്ടു റക്അത്തു സുന്നത്തു നമസ്കരിക്കണം. നമസ്കാരത്തിൽ ഭൗതികമായും പാരത്രികമായും താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന നേട്ടത്തിനുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കേണ്ടതാണ്. 'റുതുഹ്-ശീഫി'ൽവെച്ച് നമസ്കരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ ഏറ്റവും നന്നു്.

مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ

"എന്റെ വീട്ടിനും എന്റെ മിമ്പറിനും (പ്രസംഗപീഠം) ഇടയിലുള്ള സ്ഥലം സ്വർഗ്ഗത്തിലെ ഒരു പൂക്കാവനമാകുന്നു." എന്നു നബി (സ.അ) പറഞ്ഞതുകൊണ്ടാണത്.

നമസ്കരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ നബി (സ. അ) യുടെയും, അവിടുത്തെ രണ്ട് സഹാബികളായ അബൂബക്കർ (റ), ഉമർ(റ) എന്നിവരുടെയും ഖബറുകൾ സന്ദർശിക്കേണ്ടതാണ്. നബി(സ.അ)യുടെ ഖബററിനു നേരെനിന്നുകൊണ്ട് മദ്യാദയോടെ ശബ്ദമടക്കിക്കൊണ്ട് നബി (സ.അ)ക്ക് സലാം ചൊല്ലണം.

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

എന്നു പറയണം. സുന്നനു അബീദാവൂദിൽ ഹസനായ സനദോടുകൂടി അബൂഇസ്മായീൽ (റ)യിൽനിന്നുദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസിൽ ഇത് രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ (സ.അ) പറഞ്ഞു:

مَنْ أَحَدٌ يَسْلِمُ عَلَىَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَىَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ

“എന്നിക്കാരെങ്കിലും സലാം ചൊല്ലിയാൽ അയാൾക്കു സലാം മടക്കുവാനായി എന്റെ ആത്മാവിനെ അല്ലാഹു എന്നിക്കു മടക്കിത്തരും..”

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ خَيْرَ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ، وَإِمَامَ الْمُتَّقِينَ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ الرَّسَالَةَ وَأَدَّيْتَ الْأَمَانَةَ وَتَصَحَّحْتَ الْأُمَّةَ وَجَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ

എന്നൊക്കെപ്പറയുന്നതും തെറ്ററില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇതെല്ലാം നബി (സ.അ) യുടെ സവിശേഷഗുണങ്ങളാണ്. പിന്നീടവിടുത്തേക്കുവേണ്ടി സ്വലാത്തും സലാമും ചൊല്ലുകയും പ്രാർത്ഥിക്കുകയും വേണം. സ്വലാത്തും സലാമും ഒപ്പം ചൊല്ലുന്നത് താഴെ വരുന്ന ഖുർആൻവാക്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ശരീഅത്തിൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട കാര്യമാണ്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

“സത്യവിശ്വാസികളേ, നിങ്ങൾ അവിടുത്തേക്കുവേണ്ടി സ്വലാത്തും സലാമും ചൊല്ലുക.”

പിന്നെ അബൂബക്കർ(റ)നും ഉമറി(റ)നും സലാം ചൊല്ലണം. അവർക്കായി പ്രാർത്ഥിക്കുകയും رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا എന്നു പറയുകയും വേണം.

ഇബ്നുൽമുർ (റ) സാധാരണയായി നബി (സ.അ) കും അവിടത്തെ രണ്ട് സഹാബികൾക്കും സലാം ചൊല്ലുമ്പോൾ

السلام عليك يا رسول الله، السلام عليك
يا ابا بكر، السلام عليك يا ابا

എന്നുമാത്രം പറഞ്ഞു തിരിഞ്ഞുപോവുകയായിരുന്നു പതിവ്.

ഈ 'സിയറത്തു'തന്നെ പുരുഷന്മാർക്ക് മാത്രമേ ശറഇൽ അനുവദിക്കപ്പെടുകയുള്ളൂ. സ്ത്രീകൾക്ക് ഒരു വബ്റും സന്ദർശിക്കാൻ പാടുള്ളതല്ല. വബ്റുകൾ സന്ദർശിക്കുന്ന സ്ത്രീകളെയും, വബ്റുകൾക്ക് മുകളിൽ പള്ളി നിർമ്മിക്കുകയും വിളക്ക് കത്തിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവരെയും നബി(സ.അ) ശപിച്ചതായി സ്ഥിരീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ നബിയുടെ പള്ളിയിൽ നമസ്കരിക്കുന്നതിനും അവിടെവെച്ച് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിനുമായി മദീനയിലേക്കു പോകുന്നത് മറ്റു പള്ളികളിൽപോയി നമസ്കരിക്കുകയും പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നപോലെതന്നെ എല്ലാവർക്കും ശറഇൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട കാര്യമാണ്. മുന്പുചർച്ചാ ഹദീസുകളെല്ലാം അതിന്ന് തെളിവാണ്.

റസൂലിന്റെ പള്ളി സന്ദർശിക്കാതെത്തീയവർ അവിടെവെച്ച് അഞ്ചു നേരത്തെ നമസ്കാരങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുന്നതും, മഹത്തായ പ്രതിഫലം നേടിയെടുക്കുന്നതിനുവേണ്ട ദിക്റുകളും ഓർക്കുകളും സുന്നത്തുനമസ്കാരങ്ങളും ധാരാളമായി നിർവ്വഹിക്കുന്നതും സുന്നത്താണ്. റുളാ ശരീഫിൽവെച്ച് ധാരാളമായി സുന്നത്തുനമസ്കാരങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുന്നതും പുണ്യകരംതന്നെ. 'എന്റെ വീട്ടിനും എന്റെ മിസ്സിനുമിടയിലുള്ള സ്ഥലം സ്വർഗ്ഗത്തിലെ

പുനോപ്പകളിലൊന്നാണ് എന്ന നേരത്തെ ഉദ്ധരിച്ച സ്വഹീഹായ നബിവാചനം ഇതിനു തെളിവാണ്.

എന്നാൽ നിർബുദ്ധനായോ നിർവ്വഹിക്കുവാനാവാത്തവരോട് അല്ലാത്തവരോട് പ്രസ്തുത റജാശരീഫിൽ മുന്നിലെ സ്വഹീഫിൽത്തന്നെ സ്ഥലം പിടിക്കാൻ ഓരോരുത്തരും കഴിവതും ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്. പള്ളിയുടെ വിബ്ലാഖ് വശത്ത് കൂട്ടിയെടുത്തിട്ടുള്ള ഭാഗത്തായാലും മതി. ഒന്നാമത്തെ സ്വഹീഫിന്റെ പുണ്യത്തെക്കുറിച്ചും അതിൽ സ്ഥലം പിടിക്കാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും സ്വഹീഫായി ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ധാരാളം ഹദീസുകളുണ്ട്. നബി (സ.അ) പറയുകയുണ്ടായി:

لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْزَّيَّادِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهْمُوا

“ബാക്കിലും, ഒന്നാമത്തെ സ്വഹീഫിലും ഉള്ള പുണ്യം മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ള ആളുകൾ നറുക്കിട്ടെങ്കിലേ അത് കിട്ടുകയുള്ളവെന്നു വന്നാൽ നറുക്കിടാൻപോലും തയ്യാറാകുമായിരുന്നു.” (ബു.മു)

മറ്റൊരിക്കൽ നബി (സ.അ) അവിടുത്തെ സഹാബികളോടായി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:

تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِي وَلِيَأْتِمَ بَكُمْ مِنْ بَعْدِكُمْ وَلَا يَزَالِ الرَّجُلُ يَتَأَخَّرُ عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى يُؤْخِرَهُ اللَّهُ

(أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ)

“നിങ്ങൾ മുന്നോട്ടു വരുവിൻ, എന്നെ തുടരുവിൻ, നിങ്ങൾക്കു പിന്നിലുള്ളവർ നിങ്ങളെ തുടരട്ടെ, നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് പിന്തിക്കൊണ്ടേയിരിക്കുന്ന ആളെ ഒടുവിൽ അല്ലാഹുവിനോട് പിന്തിച്ചുകയറ്റും.” (മുസ്ലിം)

ആയിശ: (റ)യിൽനിന്നു അബൂദാവൂദ് റിവായത്തു് ചെയ്തിട്ടുള്ള ഒരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണ്: നബി(സ.അ) പറഞ്ഞു:

لا يزال الرجل يتأخر عن الصف المقدم حتى يؤخره
الله في النار (أخرجه ابوداود بسند حسن)

“മുന്നിലെ സ്വഹ്ബിന്മീൽനിന്നും പിന്തിക്കൊണ്ടേയിരിക്കുന്ന ആളെ നരകത്തിലായിരിക്കും അല്ലാഹു കൊണ്ടെത്തിക്കുന്നത്.”

ഒരിക്കൽ നബി (സ.അ) അവിടുത്തെ സഹാബികളോട് പറഞ്ഞു: “മലക്കുകൾ അവരുടെ റബ്ബിന്റെയടുത്തു് അണിനിരക്കുന്നപോലെ നിങ്ങളെത്തുകൊണ്ടാണ് അണി നിരക്കാത്തത്?” മലക്കുകൾ എങ്ങനെയാണവരുടെ റബ്ബിന്റെ അടുത്തു് അണിനിരക്കുന്നത്, അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലേ? അവർ ചോദിച്ചു. നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു: അവർ മുന്നിലെ ഓരോ സ്വഹ്ബ് ഹു് പൂർത്തിയാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കും. സ്വഹ്ബ് ഹു്കളിൽ പരസ്പരം ചേർന്നിരിക്കുകയും ചെയ്യും.” (മുസ്ലിം)

ഈ അത്ഥത്തിലുള്ള ധാരാളം ഹദീസുകൾ വന്നിട്ടുണ്ട്. വിപുലീകരിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പും പിമ്പുമുള്ള നബി (സ.അ)യുടെ പള്ളിയെയും മറ്റു പള്ളികളെയും പൊതുവെ ബാധിക്കുന്നതാണ് ആ പരാമർശങ്ങളെല്ലാം.

സ്വഹ്ബ് ഹു്കളിൽ നബി (സ.അ)യുടെ വലതുവശത്തു് നിൽക്കാൻ അവിടുന്ന് സഹാബികളെ പ്രേരിപ്പിച്ചിരുന്നതായി സ്വഹീഹായി സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. നബി (സ.അ)യുടെ ആദ്യത്തെ പള്ളിയിൽ സ്വഹ്ബ് ഹിന്റെ വലതുവശം റൗളായുടെ പുറത്താണെന്നതു് എല്ലാവർക്കു മറിയാം. അതുകൊണ്ടു് റൗളാശരീഫിന്റെ പ്രാധാന്യ

ത്തെക്കാര പരിഗണിക്കപ്പെടേണ്ടത് മുൻസ്വപ്നംകളും സ്വപ്നംകളുടെ വലതുവശങ്ങളുമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കാം. റുളാശരീഫിൽവെച്ചുള്ള നമസ്കാരത്തേക്കുള്ള നിഷ്കർഷിക്കപ്പെടേണ്ടതും അതു രണ്ടുതന്നെ. ഈ വിഷയത്തിൽ വന്നിട്ടുള്ള ഹദീസുകൾ വിശകലനം ചെയ്താൽ ആർക്കും വളരെ വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കാവുന്ന കാര്യമാണിത്. **والله الموفق**

നബിയുടെ മുറി തൊട്ടുതടവുകയോ, ചുംബിക്കുകയോ, അതിന്നുചുറ്റും പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യുകയോ ആർക്കും അനുവദനീയമല്ല. സലഫുസ്സാലിഹുകൾക്കു നടപടിയിൽ അതിന്നു യാതൊരു മാതൃകയുമില്ല. എന്നുതന്നെയല്ല, ദുഷിച്ച ഒരു ബിദ്അത്തുകൂടിയാണത്.

തന്റെ ഏതെങ്കിലും ആവശ്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കാനോ, ദുഃഖം അകറ്റുവാനോ, രോഗിയെ സുഖപ്പെടുത്താനോ മറ്റോ നബി(സ.അ)യോടത്മിക്കാൻ ആർക്കും അനുവാദമില്ലാത്തതാകുന്നു അതെല്ലാം അത്മിക്കപ്പെടേണ്ടത് അല്ലാഹുവിനോട് മാത്രമാണ്. മരണപ്പെട്ടവരോട് അത്തരം കാര്യങ്ങൾ അത്മിക്കുന്നത് അല്ലാഹുവിനോട് പക്ഷപേക്ഷയും മറ്റുള്ളവരെ ആരാധിക്കലുമാകുന്നു.

രണ്ടു അടിസ്ഥാനകാര്യങ്ങളിലാണ് ഇസ്‌ലാംമതം സ്ഥാപിതമായിട്ടുള്ളത്.

ഒന്ന്: അല്ലാഹുവെ മാത്രമല്ലാതെ ആരാധിക്കാതിരിക്കുക.

രണ്ട്: അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ നിശ്ചയിച്ചതന്നപോലെ മാത്രം അല്ലാഹുവെ ആരാധിക്കുക.

അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റൊരാൾക്കു നമിക്കുന്നതും, മുഹമ്മദ് (സ.അ) അല്ലാഹുവിന്റെ തിരുമുദ്രയാണെന്നും

സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശവും അതുതന്നെയാണ്.

അപ്രകാരംതന്നെ അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലിനോട് ശുപാർശതേടാനും പാടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശുപാർശയുടെ ഉടമസ്ഥൻ അല്ലാഹുവാണ്. അവനോടല്ലാതെ അതാവശ്യപ്പെടാൻ പാടില്ല. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قُلْ لِلَّهِ الشِّفَاءُ جَمِيعًا

“പറയൂ, എല്ലാ ശുപാർശയും അല്ലാഹുവിനുള്ളതാകുന്നു.” എന്നാൽ,

اللَّهُمَّ شَفِّعْ فِي نَبِيِّكَ اللَّهُمَّ شَفِّعْ فِي مَلَائِكَتِكَ
وَعِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ. اللَّهُمَّ شَفِّعْ فِي أَفْرَاطِي

എന്നൊക്കെപ്പറയാവുന്നതാണ്.

സാരം: “അല്ലാഹുവേ, നീന്റെ നബി [സ.അ] യെ എന്റെ കാര്യത്തിൽ ശുപാർശക്കാരനാക്കേണ.”

“അല്ലാഹുവേ, നീന്റെ മലക്കുകളെയും, സത്യവിശ്വാസികളായ നീന്റെ അടിയാന്മാരെയും എന്റെ കാര്യത്തിൽ ശുപാർശക്കാരാക്കേണ.”

“അല്ലാഹുവേ, എന്റെ മരിച്ചുപോയ കണ്ണുങ്ങളെ എന്റെ കാര്യത്തിൽ ശുപാർശക്കാരാക്കേണ.”

എന്നല്ലാതെ മരിച്ചുപോയവരോട് നേരിട്ടു യാതൊന്നും അർത്ഥിച്ചുകൂടാ. ശുപാർശതേടാൻ പാടില്ല, മറ്റൊന്നും തേടാൻ പാടില്ല. അവർ അന്വിയാക്കന്മാരായാലും ശരി, അന്വിയാക്കളല്ലെങ്കിലും ശരി. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശരിയായ അതിന്നംഗീകാരമില്ല. എന്നുമാത്രമല്ല നബി [സ.അ] പ്രത്യേകം എടുത്തുപറഞ്ഞവ ഒഴിച്ചാൽ മരിച്ചവന്റെ മറ്റൊല്ലാ കർമ്മങ്ങളും നിലച്ചുപോകുന്നതാണ്.

അബൂഹുറൈഃയിൽനിന്നു ഇമാം മുസ്ലിം ഉദ്ധരിച്ച ഒരു ഹദീസിൽ ഇങ്ങനെ കാണാം:

അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ (സ.അ) പറഞ്ഞു:

إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث : صدقة جارية، أو علم ينتفع به، أو ولد صالح يدعو له
(رواه مسلم)

“മനുഷ്യൻ മരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ, നിരന്തരഫലം നൽകുന്ന ദാനം, ഉപകാരപ്രദമായ അറിവ്, തനിക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന നല്ല സന്താനം എന്നീ മൂന്നു തരത്തിലുള്ളതല്ലാത്ത എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും നിലച്ചുപോകുന്നു.”

നബി (സ.അ)യുടെ ജീവിതകാലത്തും വിയാമത്തു നാളിലും അവിടുത്തോട് ശുപാർശതേടാൻ അനുവദിക്കപ്പെട്ടത് ആ കാലങ്ങളിൽ നബി (സ.അ)ക്ക് അതിനു കഴിവുള്ളതുകൊണ്ടാണ്. വിയാമത്തുനാളിൽ റബീന്റെ മുന്നിൽ ചെന്നുനിന്ന് തങ്ങളോട് ശുപാർശതേടിയവനുവേണ്ടി ശുപാർശചെയ്യാൻ നബി(സ.അ)ക്ക് കഴിയും. ഇഹലോകത്തുവെച്ചുള്ള കഴിവ് എല്ലാവർക്കുമറിയാം. അതവിടുത്തേക്ക് മാത്രമുള്ള ഒരു സവിശേഷതയല്ല. ഇഹലോകത്ത് പൊതുവെ എല്ലാവർക്കും ആ കഴിവുണ്ട്. ഏതൊരു മസ്തിമിനും തന്റെ സഹോദരന്റെ അടുത്തുചെന്ന് “എനിക്കുവേണ്ടി ഇന്നയിന്ന കാര്യങ്ങൾക്കായി എന്റെ റബ്ബിനോട് താങ്കൾ ശുപാർശ ചെയ്യേണ” എന്നപേക്ഷിക്കാവുന്നതാണ്. അതിന്റെ അർത്ഥം എനിക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കണ എന്നു മാത്രമാണ്. ആരോടാണോ അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടത് അയാൾക്ക്, തന്റെ സഹോദരന്റെ ഹലാലായ ആവശ്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിച്ചുകൊടുക്കാനായി അല്ലാഹുവോട് പ്രാർത്ഥിക്കാവുന്നതും സഹോദരനുവേണ്ടി ശുപാർശ ചെയ്യാവുന്നതുമാണ്.

എന്നാൽ വിയാമത്തുനാളിൽ അല്ലാഹു അനുവദിച്ച ശേഷമല്ലാതെ ആർക്കും ശുപാർശചെയ്യാൻ അർഹതയുണ്ടായിരിക്കുന്നതല്ല. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

من ذا الذي يشفع عنده إلا بأذنه

“തന്റെ സമ്മതംകൂടാതെ തന്നോട് ശുപാർശചെയ്യുന്നവൻ ആരാണ്?”

എന്നാൽ മൃതാവസ്ഥ ഒരു പ്രത്യേകാവസ്ഥയാണ്. മരണത്തിനു മുമ്പുള്ള മനുഷ്യന്റെ അവസ്ഥയും, ഉയിർത്തെഴുന്നേല്പിനു ശേഷമുള്ള അവസ്ഥയും അതും തമ്മിൽ ഒരു വിധത്തിലും താരതമ്യപ്പെടുത്തിക്കൂടാത്തതാണ്. കാരണം മയിലിന്റെ കർമ്മങ്ങൾ നിലച്ചുപോകുകയും നബി (സ.അ) പ്രത്യേകം എടുത്തുപറഞ്ഞ ചില കാര്യങ്ങൾ ഒഴിച്ചുനിർത്തിയാൽ തന്റെ കർമ്മഫലവുമായി മാത്രം അവൻ ബന്ധപ്പെട്ടവനായിരിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. മരിച്ചവരോട് ശുപാർശനേടൽ നബി (സ.അ) ഒഴിവാക്കിയ കാര്യങ്ങളിൽ പെടുകയില്ല. അതുകൊണ്ട് ശുപാർശയെ അവയോട് ചേർക്കാൻ പാടില്ല.

നബി (സ.അ) വഹ്ദത്തായ ശേഷവും ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ട് എന്ന കാര്യത്തിൽ സംശയമില്ല. എന്നാലത് ശുഹദാക്കളുടെ ജീവിതത്തേക്കാളും പൂർണ്ണമായ ഒരു തരം അഭൗതികജീവിതം മാത്രമാണ്. അത് മരണത്തിനു മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന അവിടുത്തെ ജീവിതത്തിന്റെ ഇനത്തിലോ, വിയാമത്തുനാളിലെ അവിടുത്തെ ജീവിതത്തിന്റെ ഇനത്തിലോ പെട്ടതല്ലതന്നെ. രൂപവും യാഥാർത്ഥ്യവും അല്ലാഹുവിന്നുമാത്രം അറിയാവുന്ന ഒരുതരം ജീവിതമാണത്. അതുകൊണ്ടാണ് നബി(സ.അ) പറഞ്ഞത്: “ആരെങ്കിലും എനിക്ക് സലാംചൊല്ലിയാൽ അത്

മടക്കവാൻതക്കവണ്ണം എന്റെ ആത്മാവ് അല്ലാഹു എനിക്ക് തിരിച്ചുതരും.” അതായത് അവിടുന്ന് മയിലിത്തം തന്നെ. അവിടുത്തെ ആത്മാവ് ശരീരവുമായി വേർപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ ആരെങ്കിലും അവിടുത്തേക്ക് സലാംചൊല്ലിയാൽ അത് തിരിച്ചുകിട്ടും. നബി (സ.അ)യുടെ മരണത്തെക്കുറിക്കുന്ന വ്യക്തമായ തെളിവുകൾ ഖുർആനിൽ നിന്നും സുന്നത്തിൽനിന്നും അറിയപ്പെട്ടതാണ്. ഐക്യകണ്ഠേന പണ്ഡിതന്മാരാൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട ഒരു കാര്യമത്രെ അത്. പക്ഷെ അഭൗതികമായ ഒരു ജീവിതം ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ലെന്ന് ഇതിന്നു അർത്ഥമില്ല. അപ്രകാരംതന്നെ ശുഹദാക്കൾ മരിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞാൽ അത്

ولا تحسبنّ الذين قتلوا في سبيل الله أمواتا بل
أحياء عند ربهم يرزقون (آل عمران 169)

“അല്ലാഹുവിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടവർ മരണപ്പെട്ടവരാണെന്നു വിചാരിക്കരുത്. എന്നാലവർ തങ്ങളുടെ റബ്ബികൾ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു. അവർക്ക് ഉപജീവനം നൽകപ്പെടുന്നു” എന്ന ആയത്തിൽ പറഞ്ഞ ശുഹദാക്കളുടെ അഭൗതികജീവിതത്തിന്റെ നിഷേധമല്ല.

ഈ പ്രശ്നം ഇത്രയും വിസ്തരിച്ചതന്നെ പ്രതിപാദിക്കേണ്ടിവന്നത് അങ്ങനെ ആവശ്യമായിവന്നതുകൊണ്ടാണ്. പലരും ഈ പ്രശ്നം സങ്കീർണ്ണമാക്കുകയും, അല്ലാഹുവെക്കൂടാതെ, മരിച്ചുപോയവർക്ക് ആരാധനകളർപ്പിക്കാനും അങ്ങനെ ശിക്ഷചെയ്യാനും പ്രേരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. അത്തരക്കാരിൽനിന്നും ശരിയെന്നതീരായ മറ്റു കാര്യങ്ങളിൽനിന്നും നമ്മെയും മറെറൊരാൾ മുസ്ലിംകളെയും രക്ഷപ്പെടുത്താൻ അല്ലാഹുവോട് നമുക്ക് പ്രാർത്ഥിക്കാം.

والله أعلم

നബി (സ.അ) യുടെ ഖബ്റുനിന്നടുത്തുവെച്ച് ഉച്ചത്തിൽ ശബ്ദമുണ്ടാക്കുക, ദീർഘനേരം അവിടെ നില്ക്കുക തുടങ്ങി ഇന്നു ചില ആളുകൾ ചെയ്യുന്ന കാര്യങ്ങൾ ശരിയെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, നബി(സ.) യുടെ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ ശബ്ദമുയർന്നതും പരസ്പരം ഉറക്കെ സംസാരിക്കുന്നപോലെ അവിടുത്തോട് സംസാരിക്കുന്നതും അല്ലാത്ത വിരോധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവിടുത്തെ സമീപത്തുനിന്ന് ശബ്ദം ഒതുക്കുവാൻ അവൻ കല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അല്ലാത്ത പറയുന്നത് നോക്കൂ:

يا أيها الذين آمنوا لا ترفعوا أصواتكم فوق صوت
النبي ولا تجهروا له بالقول كجهر بعضكم
لبعض أن تحبط أعمالكم وأنتم لا تشعرون
إن الذين يَغْضُونَ أصواتهم عند رسول الله
أولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى لهم
مغفرة وأجر عظيم (الحجرات)

“സത്യവിശ്വാസികളേ, നബി (സ.അ) യുടെ ശബ്ദത്തോടുകൂടി നിങ്ങളുടെ ശബ്ദം നിങ്ങൾ ഉയർത്തരുത്. നിങ്ങൾ പരസ്പരം ഉച്ചത്തിൽ സംസാരിക്കുമ്പോലെ അവിടുത്തോട് ഉച്ചത്തിൽ സംസാരിക്കരുത്. (അങ്ങനെ ചെയ്യാൽ) നിങ്ങളറിയാതെത്തന്നെ നിങ്ങളുടെ കർമ്മങ്ങൾ നിഷ്പലമായിപ്പോകും. അല്ലാത്തവിന്റെ റസൂലിന്റെ സന്നിധിയിൽ ശബ്ദം ഒതുക്കുന്നവരാരോ അവർ ധർമ്മനിഷ്ഠയായി അല്ലാത്ത ഹൃദയങ്ങൾ സഫ്ഫാർ ചെയ്തെടുത്തിട്ടുള്ളവരാകുന്നു. അവർക്ക് പാപമുക്തിയും മഹത്തായ പ്രതിഫലവുമുണ്ട്.”

അവിടുത്തെ ഖബ്റുന്നടുത്ത് ദീർഘനേരം നില്ക്കുന്നതും ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ച് സലാം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും അവിടെ തിരക്കു വർദ്ധിപ്പിക്കാനും നബിയുടെ ഖബ്റികൾ ശബ്ദകോലാഹലങ്ങൾ കൂട്ടുവാനും മാത്രമേ സഹായിക്കുകയുള്ളൂ. പ്രസ്തുത ആയത്തുകളിലൂടെ മുസ്ലിംകളോട് അല്ലാഹു നിയമമാക്കിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾക്കെതിരാണ് തെന്ന് പറയേണ്ടതില്ല. ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും അതിന്നു ശേഷവും ആദരിക്കപ്പെടേണ്ട വ്യക്തിയാണ് നബി(സ). അതിനാൽ ശറഇലെ മര്യാദകൾക്കെതിരായി യാതൊന്നും അവിടുത്തെ ഖബ്റികൾ വെച്ചു ചെയ്യാൻ ഒരു മുഹ് മിനെന്നും പാടില്ല.

ഇപ്രകാരം അവിടുത്തെ ഖബ്റുന്നേരെ നിന്നുകൊണ്ട് കൈകൾ മേല്പോട്ടുയർത്തിക്കൊണ്ട് പ്രാർത്ഥന നടത്തുന്നതിലാണ് ചിലയാളുകൾക്ക് വലിയ താല്പര്യം. സലഹുസ്സാലിഹുകളായ (അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലിന്റെ) സഹാബികളുടെയും അവരുടെ ഉത്തമരായ പിൻഗാമികളുടെയും മാതൃകക്കെതിരാണ് അതൊക്കെ എന്നു മാത്രമല്ല നവനിമിതങ്ങളായ അനാചാരങ്ങളുമാണ്. നബി(സ.) പറഞ്ഞത് ഇവിടെ ശ്രദ്ധേയമാണ്.

عليكم بسنتي وسنة الخلفاء الراشدين المهديين
من بعدى، تمسكوا بها وعضوا عليها بالنواجذ،
وإياكم ومحدثات الأمور فإن كل محدثة
بدعة وكل بدعة ضلالة

(اخرجه ابوداود بسند حسن والنسائي)

“എന്റെ സുന്നത്തും, സച്ചരിതരും സന്മാഗ്ഗസിദ്ധരായ എന്റെ പിൻഗാമികളുടെ സുന്നത്തും മുറുകെ പിടിക്കുക

അത് മുറുകെ പിടിക്കുകയും, അണപ്പല്ലകൾകൊണ്ട് കടി ചൂപിടിക്കുകയും ചെയ്യുക. (മതത്തിൽ) പുതുതായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട കാര്യങ്ങൾ നിങ്ങൾ സൂക്ഷിക്കണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ (മതത്തിൽ) പുതുതായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടവയെല്ലാം അനാചാരമാണ്. അനാചാരമൊക്കെ വഴികേടും.''

മറ്റൊരിക്കൽ നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു:

من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد

“നമ്മുടെ ഈ (മത)കാര്യത്തിൽ അതിലില്ലാത്ത എന്തെങ്കിലും ആരെങ്കിലും പുതുതായി നിർമ്മിച്ചാൽ അത് തള്ളപ്പെടണം.” (ബുഖാരി, മുസ്ലിം) മുസ്ലിമിന്റെ മറ്റൊരു രീതിവായത്തിപ്രകാരമാണ്:

من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد

“നമ്മുടെ കല്പനയില്ലാത്ത എന്തെങ്കിലുംമൊരു കർമ്മം ആരെങ്കിലും ചെയ്താൽ അത് തള്ളപ്പെടണം.” ഒരാരം നബി (സ.അ) യുടെ ഖബററിനടുത്തുനിന്ന് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത് കണ്ടപ്പോൾ സൈനുൽആബിദീൻ അലിയ്യുബ്നുൽ ഹുസൈൻ (റ) അയാളെ തടഞ്ഞുകൊണ്ടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു: എന്റെ പിതാവ് എന്റെ പിതാമഹനായ അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂലി(സ.അ)നെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ട ഒരു വചനം നിനക്ക് ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. നബി (സ.അ) പറഞ്ഞു:

لا تَتَّخِذُوا قُبْرِ عِيَا وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَصَلُّوا عَلَىَّ فَإِنْ تَسْلِمُكُمْ يَبْلُغُنِي أَيْنَ كُنْتُمْ (أَخْرَجَهُ الْحَافِظُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْمَقْدِسِيُّ فِي كِتَابِهِ الْمُخْتَارَةِ)

“എന്റെ ഖബററിനെ നിങ്ങൾ ഉത്സവ(കേന്ദ്ര)മാക്കരുത്.”

നിങ്ങളുടെ വീടുകൾ ഖബറുകളാക്കുകയാണത്. നിങ്ങളെ ഞ്ഞാൽ സ്വലാത്ത് ചൊല്ലണം. നിങ്ങളെവിടെയായിരുന്നാലും നിങ്ങളുടെ സ്വലാം എന്നിരിക്കേണ്ടിയിട്ടേയുള്ളൂ.

ഇതുപോലെ ചിലർ നബി (സ. അ.)ക്ക് സ്വലാം ചൊല്ലുമ്പോൾ നമസ്കാരത്തിലെപ്പോലെ നെഞ്ചിനുമീതെയോ, താഴെയോ വലതുകൈ ഇടതുകയ്യിന്മേൽ വെച്ച് കൈകെട്ടി നില്ക്കുന്നത് കാണാറുണ്ട്.

നബി (സ. അ.)ക്കോ, മററാക്കെങ്കിലുമോ രാജാക്കന്മാർക്കോ, നേതാക്കൾക്കോ സ്വലാം ചൊല്ലുമ്പോൾ ഈ രൂപത്തിൽ നില്ക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ആരൂപ, താഴ്മയുടെയും, വണക്കത്തിന്റെയും ആരാധനയുടെയും രൂപമാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ മുമ്പിലല്ലാതെ ആരൂപം പ്രകടിപ്പിച്ചുകൂടാ. പണ്ഡിതന്മാർ ഇങ്ങനെയാണ് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതെന്ന് ഹാഫിസ് ഇബ്നു ഹജർ (റ) രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. രംഗം വീക്ഷിക്കുകയും സ്വലംസ്സാലിഹുകളുടെ മാഗ്ഗം പിൻപറ്റാനാഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർക്ക് ഇക്കാര്യം വളരെ വ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ പക്ഷപാതം, തന്നിഷ്ടം, അന്ധമായ അനുകരണം, സ്വലംസ്സാലിഹുകളുടെ മാഗ്ഗത്തിലേക്ക് ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരെക്കുറിച്ച് തെറ്റിദ്ധാരണ എന്നിത്യാദി ദുർഗുണങ്ങൾക്ക് വശംവദരായവരുടെ കാര്യം അല്ലാഹുതന്നെ ഏല്പിച്ചു. നമ്മെയും അവരെയും അല്ലാഹു ഹിദായത്തിലാക്കട്ടെ. മറ്റൊരറിഞ്ഞുകൊള്ളൂ. സത്യത്തിനു പ്രാധാന്യം കല്പിക്കാനുള്ള തൗഫീഖും അവൻ നമുക്കും അവർക്കും പ്രദാനം ചെയ്യട്ടെ പ്രാത്ഥിക്കപ്പെടുന്നവരിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമൻ അല്ലാഹുവത്രെ. إِنَّ سَبْحَانَ خَيْرَ مَسْئُولٍ

ഇപ്രകാരംതന്നെ അകലെയിന്നുതന്നെ ഖബറിനു നേരെ അഭിമുഖമായിനിന്ന് സ്വലാം കൊണ്ടും ദുആകൊ

ണ്ടും ചുണ്ടും ചലിപ്പിക്കുന്ന സമ്പ്രദായം ചിലർക്കുണ്ട്. ഇതൊക്കെ മുമ്പു പറഞ്ഞ കൂട്ടത്തിൽപെട്ട അനാചാരങ്ങളാണ്. അല്ലാഹു അനുവദിക്കാത്ത യാതൊന്നും ദീനിൽ കൂട്ടിച്ചേർക്കാൻ ഒരു മുസ്ലിമിനും പാടില്ല. യഥാർത്ഥത്തിൽ ഇത്തരം പ്രവൃത്തികളിലൂടെ അല്ലാഹുവുമായി അടുക്കുന്ന തിന്നേക്കാളധികം അകലുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഇമാം മാലിക് (റ) ഇത്തരം ചെയ്തികളെ ദുഷിച്ചുകൊണ്ടിപ്രകാരം പറയുകയുണ്ടായി:

لن يصلح آخر هذه الأمة إلا ما أصلح أولها

‘‘ഈ ഉമ്മത്തിന്റെ ആദ്യവിഭാഗത്തെ നന്നാക്കിയ സംഗതി ഏതാണോ അതുമാത്രമേ അതിന്റെ അന്ത്യവിഭാഗത്തെയും നന്നാക്കുകയുള്ളൂ.’’ നബി (സ.അ) യുടെയും അവിടുത്തെ ഖുലഫാഉർറാശീദീങ്ങളുടെയും, സഹാബത്തി (റ)ന്റെയും, അവരുടെ ഉത്തമരായ താബീഉകളുടെയും പാതയിലൂടെ ചരിച്ചതുകൊണ്ടാണ് ഈ ഉമ്മത്തിലെ ആദ്യവിഭാഗം നന്നായതെന്നു എല്ലാവർക്കുമറിയാം. ആ മാർഗ്ഗം മുറുകെ പിടിക്കുകയും ആ പാതയിലൂടെ ചരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് മാത്രമേ ഈ ഉമ്മത്തിലെ അന്ത്യവിഭാഗത്തെ നന്നാക്കാൻ സഹായിക്കുകയുള്ളൂ.

ഐഹികവും പാരത്രികവുമായ രക്ഷയും, സൗഭാഗ്യവും പ്രതാപവും കൈവരുത്തുന്ന എല്ലാ കാര്യങ്ങൾക്കും അല്ലാഹു മുസ്ലിംകളെ തുണക്കട്ടെ. അവൻ അനുഗ്രഹഭാതാവാണ്. അതുകാരനാണ്.

إله جواد كريم

ഒരു ദ്വേഷാധനം

നബി (സ.അ) യുടെ ഖബ്റു സന്ദർശനം, പലരും തെറ്റദ്ധരിച്ചുപോലെ വാജിബുദ്ദിൻ ഹജ്ജിന്റെ ഒരു ശർത്ഥം അല്ല. നബി [സ.അ] യുടെ പള്ളി സന്ദർശി

ക്കാനെത്തിയവർക്കും, പരിസരവാസികൾക്കും സുന്നത്തായ ഒരു കാര്യം മാത്രമാണ്. മദീനയിൽനിന്നു അകലെ താമസിക്കുന്നവർക്ക് വബ്ദർ സന്ദർശനത്തിനായി യാത്ര ചെയ്യാൻ പാടില്ല. എന്നാൽ മസ്ജിദ് ട്രസ്റ്റീഫ് ഉദ്ദേശിച്ച യാത്രയെക്കുറിച്ച് സുന്നത്താണ്. അങ്ങനെ അവിടെ എത്തിയാൽ നബി (സ.അ)യുടെയും രണ്ട് സ്വഹാബി (റ) കളുടെയും വബ്ദുകൾ സന്ദർശിക്കാം. മസ്ജിദ് നബി യുടെ സന്ദർശനത്തിന്റെ ഒരനുബന്ധമായി നബി (സ.അ) യുടെയും രണ്ട് സ്വഹാബി (റ)കളുടെയും വബ്ദർ സന്ദർശനം ഉൾപ്പെടുന്നുവെന്നു മാത്രം. ഇതെന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ നബി (സ.അ) പറഞ്ഞതായി ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഉദ്ധരിച്ച ഹദീസിൽ ഇപ്രകാരം കാണാം.

لا تشدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي هَذَا وَالْمَسْجِدِ الْاَقْصَى (متفق عليه)

“മൂന്നു പള്ളികളിലേക്കല്ലാതെ തീർത്ഥാടനം ചെയ്യാൻ പാടില്ല. 1 (മക്കയിലെ) മസ്ജിദ് ഹറാം, 2 (മദീനയിലെ) എന്റെ ഈ പള്ളി, 3 (ബൈതുൽമഖ്ദീസിലെ) മസ്ജിദ് അഖ്സാ.”

നബി (സ.അ)യുടെയോ, മറ്റു വല്ലവരുടെയോ വബ്ദർ സന്ദർശിക്കാനായി യാത്രയെക്കുറിച്ച് ശറീഫ് അനുവദിക്കപ്പെട്ടതായിരുന്നുവെങ്കിൽ നബി (സ.അ) തന്റെ ഉമ്മത്തിനെ അതറിയിക്കാതിരിക്കില്ല. അതിന്റെ മഹത്വം അവരെ പഠിപ്പിക്കാതിരിക്കില്ല.

എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവിടുന്ന് ജനങ്ങളോട് ഏറ്റവും വലിയ കാര്യം പറയാനുള്ള വ്യക്തിയാണ്. അല്ലാഹുവെ ഏറ്റവും വലിയ കാര്യം മനസ്സിലാക്കി അവനെ ഏറ്റവും വലിയ കാര്യം ചെയ്യുന്ന ആളും അവിടുത്തെത്തന്നെ. തന്നിലുൾപ്പെട്ടതായിട്ടുള്ള ദൈവം വ്യക്തമായി അവിടുന്ന് നിർവ്വഹി

ച്ചിട്ടുണ്ട്. തന്റെ ഉമ്മത്തിനു എല്ലാ നന്മയും കാണിച്ചു കൊടുക്കുകയും, എല്ലാ തിന്മയെക്കുറിച്ചും അവർക്ക് മുന്നറിയിപ്പ് നൽകുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എങ്ങനെ അദ്ദേഹം ചെയ്തില്ലെന്നു പറയും? മൂന്നു പള്ളികളിലേക്കല്ലാതെ തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുന്നവരെ അദ്ദേഹം താക്കീത് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. “എന്റെ ഖബ്റീനെ ഒരുത്സവ(സ്ഥല)മാക്കരുത്. നിങ്ങളുടെ വീടുകൾ ഖബ്റുകളാക്കരുത്. എന്നിക്കുവേണ്ടി നിങ്ങൾ സ്വലാത്തു ചെയ്യണം. നിങ്ങളുടെ സ്വലാത്തു നിങ്ങൾ എവിടെയായിരുന്നാലും എന്നിക്കുതന്നെ” എന്നു പറഞ്ഞതും അവിടുത്തെ തന്നെ. അവിടുത്തെ ഖബ്റു സന്ദർശനാത്മം തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുന്നത് ശരിയല്ല അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നു പറയുന്നത് അവിടുത്തെ ഖബ്റു ഉത്സവസ്ഥലമാക്കുന്നതിന്നിടയാക്കും. നബി(സ.അ) യെ പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന തീവ്രവാദത്തിലും അമിതപ്രശംസയിലുമെല്ലാം അധികമാളും കുടുങ്ങിയിട്ടുള്ളതിന്റെ മുഖ്യകാരണം നബി (സ.)യുടെ ഖബ്റുസന്ദർശനാത്മം തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുന്നത് ശരിയല്ല അംഗീകരിക്കുന്നു എന്ന വിശ്വാസം മാത്രമാണ്.

നബി (സ.അ)യുടെ ഖബ്റുസന്ദർശനാത്മം തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുന്നത് ശരിയല്ല അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നു വാദിക്കുന്നവർ തങ്ങൾക്ക് തെളിവിനായി ഉദ്ധരിക്കാറുള്ള ഹദീസുകളെല്ലാം ഒന്നുകിൽ ദുർബ്ബലമായ സന്ദർഭങ്ങളിലാണ്. അല്ലെങ്കിൽ വ്യാജനിർമ്മിതങ്ങളാണ്. ദാവൂത്ത്, ബൈഹഖി, ഹാഫിസ് ഇബ്നു ഹജർ തുടങ്ങിയ ഹാഫിസുകളായ ഹദീസ് പണ്ഡിതന്മാർ എല്ലാം പ്രസ്തുത ഹദീസുകളുടെ ദുർബ്ബല്യത്തെക്കുറിച്ച് ഉണർത്തിയിട്ടുണ്ട്. അത്തരം ദുർബ്ബലമായ ഹദീസുകൾ കൊണ്ട് മൂന്നു പള്ളികളിലേക്കല്ലാതെ യാത്ര ചെയ്യുന്നത് നിരോധിക്കുന്ന ഏറ്റവും സ്വഹീഹായ ഹദീസുകളെ എതിർക്കുന്നത് ഒരി

കല്പം അനുവദിച്ചുകൂടാത്തതാണ്.

ഈ വിഷയകമായി ഉദ്ധരിക്കപ്പെടാനുള്ള ചില കള്ള ഹദീസുകൾ വായനക്കാരുടെ അറിവിനായി താഴെ ചേർക്കുന്നു. അത്തരം ഹദീസുകളിൽ വഞ്ചിക്കപ്പെടുപോകാതിരിക്കാൻ പ്രത്യേകം സൂക്ഷിക്കണം.

ഒന്ന്:

مَنْ حَجَّ وَلَمْ يَزُرْنِي فَقَدْ جَفَانِي

“ഹജ്ജ് ചെയ്യാൻ വന്നിട്ട് എന്നെ സന്ദർശിക്കാൻ ആരെങ്കിലും വരാതിരുന്നാൽ അവൻ എന്നോട് പിണങ്ങിയിരിക്കുന്നു.”

രണ്ട്:

مَنْ زَارَنِي بَعْدَ مَمَاتِي فَكَأْتَمًا زَارَنِي فِي حَيَاتِي

“എന്റെ മരണശേഷം എന്നെ സന്ദർശിക്കുന്നവൻ എന്റെ ജീവിതകാലത്ത് എന്നെ സന്ദർശിച്ചവനെപ്പോലെയാണ്.”

മൂന്ന്:

مَنْ زَارَنِي وَزَارَ أَبِي إِبْرَاهِيمَ فِي عَامٍ وَاحِدٍ ضَمِنْتُ لَهُ عَلَى اللَّهِ الْجَنَّةَ

“എന്നെയും, എന്റെ പിതാവ് ഇബ്രാഹീമിനെയും ഒരേ കൊല്ലം സന്ദർശിക്കുന്നവന് അല്ലാഹു സ്വർഗ്ഗം നൽകുമെന്നു ഞാനെല്ലാം.”

നാല്:

مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي

“എന്റെ ഖബർ സന്ദർശിച്ചവന് എന്റെ ശുപാർശ ഉറച്ചതുതന്നെ.”

ഈ ഹദീസുകളോ അതുപോലുള്ള മറ്റു ഹദീസുകളോ ഒന്നുതന്നെ നബി (സ.അ) പറഞ്ഞതായി സ്ഥിരപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

‘ഹാഫിസ്’ ഇബ്നു ഹജർ (റ) തന്റെ ‘തൽഖീസ്’ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രസ്തുത രിവായത്തുകളധികവും ഉദ്ധരിച്ച ശേഷം പറയുകയാണ്: “ഈ ഹദീസുകളുടെ എല്ലാ സന്ദർഭവും ദർബ്ബലങ്ങളാണ്.”

ഈ വിഷയത്തിൽ സ്വഹീഹായ ഒരൊറ്റ ഹദീസ് പോലുമില്ലെന്നാണ് ഹാഫിസ് ഉഖൈലി പറയുന്നത്.

“ഈ ഹദീസുകളെല്ലാം വ്യാജനിർമ്മിതങ്ങളാണെന്നു്” ശൈഖുൽഇസ്ലാം ഇബ്നുതൈമിയ്യ (റ) ഖണ്ഡിതമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

അറിവിലും, ഓർമ്മശക്തിയിലും, അഗാധമായ പാണ്ഡിത്യത്തിലും അദ്ദേഹം ധാരാളം മതിയായവനാണ്.

ഇക്കൂട്ടത്തിലേതെങ്കിലുമൊന്ന് സ്ഥിരപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിൽ അത് പ്രാവർത്തികമാക്കാൻ നബി(സ.അ) യുടെ സഹാബത്തായിരുന്നു മുൻപന്തിയിലുണ്ടാവേണ്ടിയിരുന്നത്. അത് സമുദായത്തിനു് വിവരിച്ചുകൊടുക്കാനും അവരെ അതിലേക്ക് ക്ഷണിക്കുവാനും അവർ മുന്നിലുണ്ടാകുമായിരുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ പ്രവാചകന്മാർക്കുശേഷം മനുഷ്യരിൽ ഏറ്റവും ഉൽകൃഷ്ടരും, അല്ലാഹുവിന്റെ അതിർത്തികളെക്കുറിച്ചും തന്റെ അടിമകൾക്കു് അല്ലാഹു ശരആക്കി നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും ഏറ്റവും മധികം വിവരമുള്ളവരും അല്ലാഹുവിനോടും അവന്റെ സൃഷ്ടികളോടും ഏറ്റവും കൂറുള്ളവരും അവരത്രെ. അത്തരത്തിലുള്ള ഒന്നും അവരറിയില്ലെന്നും ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടുകാണുന്നില്ലെങ്കിൽ അതൊന്നും ശരീഅത്തിൽപെട്ട കാര്യമല്ലെന്നാണ് മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്. അക്കൂട്ടത്തിൽപെട്ട ഏതെങ്കിലും ഹദീസ് സ്വഹീഹായി തെളിഞ്ഞാൽതന്നെ ശരിയായ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട സിയാറത്തിനെക്കുറിച്ചാണെന്നു മനസ്സിലാക്കേണ്ടതാണ്. അഥവാ ഖബർസന്ദർശനം

മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള തീർത്ഥാടനത്തെപ്പറ്റിയല്ല, മറിച്ച് വെബ്റീകൾ എത്തിപ്പെട്ടാലുള്ള സിയാറത്തിനെപ്പറ്റിയാണ് അതു സൂചിപ്പിക്കുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കണം. വിവിധ ഹദീസുകൾ തമ്മിലുള്ള സംയോജനം ഇപ്രകാരമാണ്.

والله سبحانه وتعالى أعلم

ബുബായിലെ പള്ളി

മദീന സന്ദർശിക്കുന്നവർ ബുബായിലെ പള്ളിയും സന്ദർശിക്കുന്നത് സുന്നത്താണ്. അവിടെവെച്ച് രണ്ട് റക്അത്തു സുന്നത്തു നമസ്കരിക്കുകയും വേണം. നബി (സ.അ.) നടന്നു വാഹനപ്പറത്തും പോയി ബുബായിലെ പള്ളി സന്ദർശിക്കുകയും അവിടെവെച്ച് രണ്ട് റക്അത്തു നമസ്കരിക്കുകയും പതിവായിരുന്നു എന്ന് ഇബ്നുജമർ [൨] പറഞ്ഞതായി ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. മറ്റൊരു ഹദീസ് ഇപ്രകാരമാണ്.

عن سهل بن حنيف (رضي) قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ جَدِّ قَبَاءَ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمُرَةَ» (رواه أحمد والنسائي وابن ماجه واللفظ له والحاكم)

അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ പറഞ്ഞു:

“ഒരാൾ വീട്ടിൽവെച്ചു വുദ്ധു എടുത്തു ബുബായിലെ പള്ളിയിൽപോയി നമസ്കരിച്ചാൽ അയാൾക്ക് ഒരു ഉറയുടെ പ്രതിഫലമുണ്ട്.”

ബഖീഇലുള്ള വെബ്റുകളും, ശുഹദാക്കളുടെ വെബ്റുകളും, ഹംസ:(൨)യുടെ വെബ്റും സന്ദർശിക്കുന്നത് സുന്നത്താണ്. നബി(സ.അ) അവരുടെ വെബ്റുകൾ സന്ദർ

ശിക്കുകയും അവർക്ക് വേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു.

ഒരിക്കൽ നബി (സ.അ) ഇപ്രകാരം പറയുകയുണ്ടായി.

زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تَذَكَّرُكُمْ الْآخِرَةَ (أُخْرِجَهُ مُسْلِمٌ)
 “നിങ്ങൾ ഖബറുകൾ സന്ദർശിക്കുവിൻ അതു പരലോകത്തെ ഓർമ്മിപ്പിക്കും.”

ഖബർ സന്ദർശനവേളയിൽ ചൊല്ലാനായി താഴെ പറയുന്ന വാക്യങ്ങൾ നബി (സ.അ) അവിടുത്തെ സഹാബിമാരെ പഠിപ്പിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
 وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَإِحْقُونَ، نَسْأَلُ
 اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ (أُخْرِجَهُ مُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ
 سُلَيْمَانَ بْنِ بَرِيدَةَ عَنْ أَبِيهِ)

“സത്യവിശ്വാസികളും മുസ്ലിംകളുമായ ഖബറാളികളേ, നിങ്ങൾക്ക് ശാന്തിയുണ്ടായിരിക്കട്ടെ. അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിച്ചാൽ ഞങ്ങളും നിങ്ങളെ അനുഗമിക്കുന്നവരായും ഞങ്ങളും നിങ്ങളും അല്ലാഹു ക്ഷേമം നൽകട്ടെ.”

(മുസലിം)

മദീനയിലെ ശ്മശാനത്തിലൂടെ നടന്നുപോകുമ്പോൾ തിരിഞ്ഞുനിന്നു നബി (സ.അ.) പറയാറുണ്ടായിരുന്നതു് ഇബ്നു അബ്ബാസി (റ) ത്തിന്നും തിർമിദി ഉദ്ധരിക്കുന്നു.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ
 أَنْتُمْ سَلَفُنَا وَتَحْنُ بِلَاثَرِ (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ)

“അല്ലായ് വെബ്ബർവാസികളേ, നിങ്ങൾക്കു ശാന്തിയും ഞാകട്ടെ. ഞങ്ങൾക്കും നിങ്ങൾക്കും അല്ലാഹു പൊറുത്തു തരട്ടേ നിങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ മുൻഗാമികളാണ്. ഞങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ പിന്നാലെത്തന്നെയുണ്ട്.”

ഈ ഹദീസുകളിൽനിന്നെല്ലാം മനസ്സിലാകുന്നത് ശുദ്ധമായ വെബ്ബർസിയാറത്ത് പരലോകത്തെ ഓർമ്മിക്കുന്നതിനും മരിച്ചുപോയവരോടു ആർദ്രത കാണിക്കുന്നതിനും, അവരുടെ നന്മക്കുവേണ്ടി അല്ലാഹുവോടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിനും ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളതാണെന്നാണ്.

എന്നാൽ അവരുടെ വെബ്ബർകൾക്കടുത്തുവെച്ചു (സ്വന്തം കാര്യത്തിനുവേണ്ടി) പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിനോ, അവയ്ക്കടുത്ത് ഭജനമിരിക്കുന്നതിനോ, ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റിത്തരാനും രോഗികളെ സുഖപ്പെടുത്തിത്തരാനും അവരോടു അർത്ഥിക്കുന്നതിനോ, അവരെ മുൻനിർത്തിയോ അവരുടെ ‘ജാഹ്’ മുൻനിർത്തിയോ മറ്റോ അല്ലാഹുവോടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിനോ ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടാണ് സിയാറത്ത് ചെയ്യുന്നതെങ്കിൽ അത് ഭൂഷിച്ച ബിദ്അത്താണ്, അല്ലാഹുവോ അവന്റെ റസൂലോ അത് ശുഭആക്കീട്ടില്ല. സലഫുസ്സാലിഹുകൾ(റ) ആരും അത് ചെയ്തിട്ടില്ല. എന്നു തന്നെയല്ല അത് നബി [സ.അ] വിരോധിച്ചിട്ടുള്ള ചീത്ത വാക്കുകളിൽ പെട്ടതാണ്. നബി [സ.അ] ഒരിക്കൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:

زُورُوا الْقُبُورَ وَلَا تَقُولُوا هَجْرًا

“നിങ്ങൾ വെബ്ബർകൾ സന്ദർശിക്കുക, ചീത്ത വാക്ക് പറയരുതേ.”

ഇപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളൊക്കെ ബിദ്അത്താണെന്നതിൽ യോജിക്കുന്നു. പക്ഷെ, ഓരോന്നിന്റെയും നിലപാടു വ്യത്യസ്തമാണ്. ചിലത് ബിദ്അത്തായിരിക്കും, ശി

ക്കായിരിക്കില്ല. ഖബ്റുകൾക്കടുത്തുവെച്ച് അല്ലാഹു വോട് (സ്വന്തം കാര്യത്തിനായി) പ്രാർത്ഥിക്കുക, മരിച്ചവരുടെ 'ഹഖ്'വിനെയും ജാഹിനെയും മുൻനിർത്തി അല്ലാഹുവിനോടപേക്ഷിക്കുക മുതലായവ ഇതിൽപെടുന്നു. മറ്റു ചിലത് വമ്പിച്ച ശിക്ഷായിരിക്കും. മരിച്ചവരോട് നേരിട്ടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതും, സഹായമഭ്യർത്ഥിക്കുന്നതും മറ്റുമാണതിൽ പെടുന്നത്. ഇതെല്ലാം മുമ്പ് വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് ഉണരുക, സൂക്ഷിക്കുക, സത്യം കണ്ടുപിടിക്കാനും, പ്രാവർത്തികമാക്കാനുമുള്ള തൗഫീഖിനു അവനോട് തേടുക. അവനെത്ര തൗഫീഖും ഹിദായത്തും നൽകുന്നവൻ. അവൻ മാത്രമാണാരാധ്യൻ, അവൻ മാത്രമാണ് റബ്ബ്.

ഈ കുറിപ്പ് ഇവിടെവെച്ചുവസാനിപ്പിക്കുകയാണ്. ആദ്യവസാനം അല്ലാഹുവിനു സ്തുതി. അല്ലാഹു തന്റെ ദാസനും ദൂതനും സൃഷ്ടികളിൽ ഉത്തമനുമായ മുഹമ്മദ് നബി (സ.അ)യിലും കടംബത്തിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുചരന്മാരിലും ഉത്തമരായ അവരുടെ പിൻഗാമികളിലും അന്ത്യദിനമാകുംവരെ അനുഗ്രഹങ്ങൾ വർഷിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കട്ടെ. آمين

الحمد لله أولا وآخرا وصلى الله وسلم على عبده ورسوله وخيرته
من خلقه محمد وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم إلى يوم الدين
وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

تم ترجمته بالمليبارية يوم الجمعة للساعة السابعة والنصف
مساء . ترجمه بها العبد العاجز الفقير إلى الله محي الدين
محمد الكاتب العمرى حفظه وتولاه وجعله من حزه وأوليائه
آمين . والحمد لله رب العالمين .

التَّحْقِيقُ وَالْإِيضَاحُ لكثير من مسائل الحجَّ والعمرة والزَّيَّارَةِ عَلَى ضَوْءِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

تأليف

سماعة الشيخ

عبد العزيز بن عبد الله بن باز

باللغة المليبارية

ترجمة

محي الدين محمد الكاتب العمري

التحقيق والإيضاح لكثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الكتاب والسنة

تأليف سماحة الشيخ

عبد العزيز بن عبد الله بن باز

(رحمه الله ورفع درجاته في عليين)

ترجمة: محي الدين محمد الكاتب العمري

(باللغة المليبارية)

سنة الطبع ١٤٢١هـ

مطبعة الترغيم - ج ٢٢٦٦٦٢ - ٢٢٦٦٦٦

طُبِعَتْ عَلَى نَفَقَةِ أَحَدِ الْمُحْسِنِينَ غُفِرَ لَهُ وَلِوَلَدَيْهِ وَلِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالبيعية
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
المملكة العربية السعودية - ص.ب ٢٤٩٣٢ الرياض ١١٤٥٦ - ت: ٣٣٠٨٨٨ فاكس ٣٠١١٢٢